



MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

VICTOR BRATU

ALINA BRATU

ELENA LUPȘA



VI

EDUCAȚIE SOCIALĂ



EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.



MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Victor Bratu Alina Bratu Elena Lupșa

EDUCAȚIE ' SOCIALĂ



MANUAL PENTRU
CLASA A VI-A



EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Școala	Anul școlar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.
Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.
Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BRATU, VICTOR

Educație socială: manual pentru clasa a VI-a / Victor Bratu, Alina Bratu, Elena Lupșa. -
 București: Editura Didactică și Pedagogică, 2018
 ISBN 978-606-31-0614-9

316

© E.D.P. 2018. Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, București.
 Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai
 cu acordul scris al editurii.

© Victor Bratu, Alina Bratu, Elena Lupșa

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, București

Tel.: 021.315.38.20

Tel./fax: 021.312.28.85

e-mail: office@edituradp.ro

www.edituradp.ro

Librăria E.D.P.: Str. Gen. Berthelot nr. 28-30

Comenzi pentru această lucrare se primesc:

- prin poștă, pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
comercial@edituradp.ro
- prin telefon/fax: 021.315.73.98

Manualul digital este realizat cu sprijinul
 Societății Române de Televiziune



Redactori: **Marius Costel Eșl**
 Tehnoredactori: **Victor Bratu, Monica Eva Ungureanu**
 Grafică: **Victor Bratu, Otilia Borș**
 Coperta: **Alin Casapu**

Număr de plan: 63098/2018

Tipărit la Regia Autonomă Monitorul Oficial



Deșteaptă-te, române!

de Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

Educația socială	5		
Competențe generale. Competențe specifice	5		
Utilizarea manualului	6		
1 Cultură și diversitate culturală	8	4 Societatea interculturală - valori și principii	50
Cultura	10	Acceptare și respect	52
Diversitatea culturală	12	Valorizare și promovare	54
Proiect - „Cultuționarul”	14	Solidaritate și reciprocitate	56
Reflectez	15	Afirmare și dezvoltare	58
Sinteză	16	Proiect - O întâlnire interculturală	60
Evaluare	17	Reflectez	61
		Sinteză	62
		Evaluare	63
2 Identitatea culturală	18	5 Comunicarea interculturală	64
Moștenirea culturală	20	Ce este comunicarea interculturală?	66
Patrimoniul cultural	22	Bariere în comunicarea interculturală	68
Tradiții și obiceiuri	24	Comunicarea eficientă	70
Identitatea culturală	26	Proiect - „Extratereștrii” de lângă noi	72
Proiect - Patrimoniul cultural imaterial	28	Reflectez	73
Reflectez	29	Sinteză	74
Sinteză	30	Evaluare	75
Evaluare	31		
3 Împreună	32	6 Eu într-o lume diversă	76
Eu și voi	34	Eu într-o lume diversă	78
Noi și voi	36	Drepturile omului și drepturile culturale	80
Împreună	38	Cetățeni ai lumii	82
Societatea interculturală	40	Proiect - Atlasul drepturilor culturale	84
Proiect - Stereotipuri și prejudecăți	42	Reflectez	85
Reflectez	43	Sinteză	86
Sinteză	44	Evaluare	87
Evaluare	45		
Recapitulare - Teatrul Social	46	Recapitulare. Proiect Cetățean	88
Autoevaluare. Interevaluare	48	Autoevaluare. Interevaluare	90
Evaluare	49	Evaluare/Evaluare finală	91

Anexe - format digital

Convenția ONU
cu privire la
drepturile copilului

Declarația
universală
a drepturilor
omului

Constituția României

EDUCAȚIA SOCIALĂ

Educația socială, disciplina cu care v-ați întâlnit pentru prima dată în clasa a V-a, continuă, după cum cunoașteți, completarea și dezvoltarea competențelor formate prin studiul Educației civice în clasa a III-a și clasa a IV-a.

Scopul introducerii acestei discipline noi în curriculumul învățământului gimnazial este acela de a asigura dezvoltarea integrală a personalității fiecăruia dintre voi, contribuind la formarea competențelor-cheie pentru calitatea de cetățeni responsabili și pentru educația pe parcursul întregii vieți.

Educația socială a încercat astfel, la nivelul clasei a V-a prin *Gândire critică și drepturile copilului*, să vă stimuleze interesul pentru problematica drepturilor copilului, a protejării și promovării acestora, totul prin intermediul unei reflecții critice asupra acestora.

În clasa a VI-a, *Educația socială* vă propune o tematică centrată pe *Educația interculturală*. Demersul va urmări formarea voastră ca persoane capabile să valorizeze propria cultură și să aprecieze pozitiv diferite alte culturi ce se regăsesc într-o societate interculturală, așa cum sunt societățile contemporane, inclusiv societatea românească.

În continuare, în clasa a VII-a, *Educația socială* va aduce în centrul preocupărilor voastre Educația pentru cetățenie democratică, prin intermediul căreia veți dobândi competențe noi și le veți dezvolta pe cele dobândite cu privire la funcționarea statului democratic, a statului de drept și mai ales la formarea voastră ca cetățeni activi.

Veți finaliza studiul Educației sociale în clasa a VIII-a, cu Educația economico-financiară, în cadrul căreia vă veți putea descoperi și dezvolta spiritul de inițiativă și de antreprenoriat, dar și competențele care să vă permită să adoptați responsabil decizii care privesc aspectele economice și financiare ale unui cetățean activ.

COMPETENȚE GENERALE

1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.
3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.

COMPETENȚE SPECIFICE

- 1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/evenimente/procese din societatea contemporană.
- 1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.
- 1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
- 2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural.
- 2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
- 2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.
- 3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.
- 3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

UTILIZAREA MANUALULUI

Bine te-am regăsit și în clasa a VI-a. Înainte de a continua studiul Educației sociale, îți propunem câteva indicații de utilizare a manualului, astfel încât să reușești ca experiența ta să fie cât mai interesantă și mai fructuoasă.

Varianta tipărită a manualului

Conținutul manualului este structurat sub forma unităților de învățare. Fiecare unitate de învățare este construită în mod identic. În cadrul acestora, activitățile de învățare au ca suport texte, imagini, grafice etc. numerotate.

Debutul unei unități de învățare

Unitatea de învățare

Introducere critică în temă

Cuprinsul unității de învățare

Sugestii de lectură sau de vizionare

Chestionar de debut

Documente internaționale și românești (versiunea digitală)

Competențe specifice vizate în principal



Structurarea conținuturilor unității de învățare

Titlul temei

Titlul subtemei

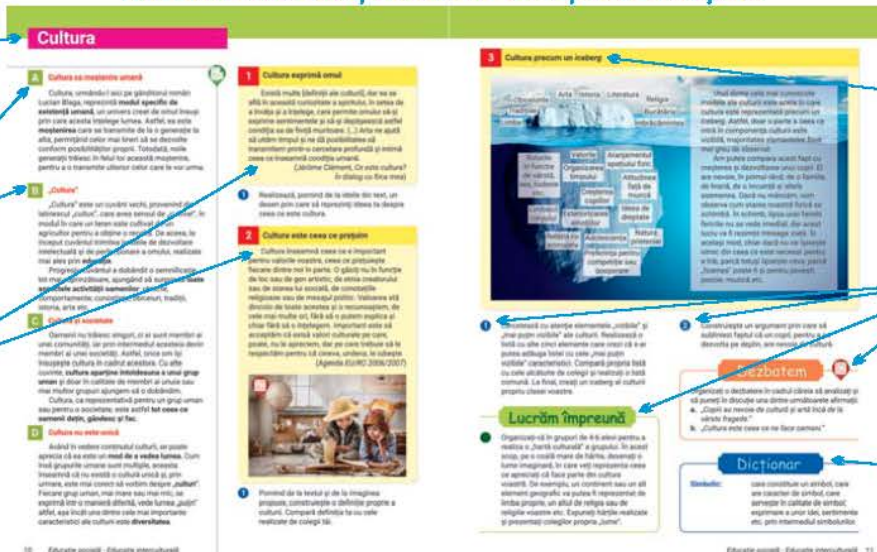
Titlul subtemei

Documente propuse pentru realizarea activităților

Documente propuse pentru realizarea activităților

Activități de învățare și formare

Dicționar



1 Cultură și diversitate culturală

Ce este cultura? Cultura se schimbă? A cui este cultura și câte culturi există? De ce trebuie apărută diversitatea culturală? Cât de puternică este legătura dintre cultură și comportamentul nostru?

Este foarte posibil ca până în prezent să nu-ți fi pus astfel de întrebări. Însă, cu fiecare zi ce trece, înțelegi mai multe din lumea în care trăiești, iar curiozitatea te face să îți dorești să cunoști tot mai multe lucruri. Cultura, caracterizată prin diversitate, este unul dintre lucrurile cărora, având în vedere calitatea noastră de oameni, trebuie să le acordăm întreaga noastră atenție. Acest fapt este justificat în primul rând pentru că ea explică, în mare măsură, ceea ce suntem fiecare dintre noi și ceea ce facem, dar totodată pentru că răspunde la multe dintre întrebările pe care ni le punem.

Cuprins

1. Cultura

Cultura ca moștenire umană • „Cultura” • Cultură și societate • Cultura nu este unică

2. Diversitatea culturală

Diversitatea culturală • Utilitatea diversității culturale • Diversitatea culturală este un patrimoniu al umanității • Cum poate fi protejată diversitatea culturală?

Proiect - „Cultuționarul”

Reflectez

Sinteză

Evaluare

Ce vei reuși?

- să înțelegi importanța pe care o are cultura pentru fiecare persoană;
- să identifici elemente componente ale culturii;
- să realizezi împreună cu colegii o „hartă culturală”;
- să descoperi ce reprezintă „diversitatea culturală”;
- să arăți care este importanța diversității culturale;
- să cunoști diversitatea culturală a celor din jur;
- să contribui la primul tău proiect intercultural;
- să completezi un jurnal intercultural.

Ce știi?



Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr, și cu **NU** în caz contrar.

- | | | | |
|---|--------------------------|--|--------------------------|
| 1 Cultura nu este pentru fiecare dintre noi, ci doar pentru cei care își permit. | <input type="checkbox"/> | 6 Cultura nu are importanță pentru viața de zi cu zi a unui om. | <input type="checkbox"/> |
| 2 Cultura ne devine accesibilă mai ales prin educație. | <input type="checkbox"/> | 7 Pentru ca o societate să se dezvolte, trebuie să renunțe la tradiții și la obiceiuri. | <input type="checkbox"/> |
| 3 Limba, istoria, obiceiurile, tradițiile etc. reprezintă aspecte ale culturii. | <input type="checkbox"/> | 8 Existența diversității culturale este un aspect pozitiv al lumii în care trăim. | <input type="checkbox"/> |
| 4 Copiii, pentru că sunt minori, nu au nevoie de cultură. | <input type="checkbox"/> | 9 Fiecare dintre noi trebuie să respecte tradițiile și obiceiurile celorlalți. | <input type="checkbox"/> |
| 5 Societățile contemporane sunt | <input type="checkbox"/> | 10 Diversitatea culturală trebuie protejată și promovată. | <input type="checkbox"/> |

Carte/Film/Web

- Jérôme Clément, *Ce este cultura? În dialog cu fiica mea*, Editura Nemira, 2005 - Judith, eroina cărții, explorează alături de tatăl său fascinantul „univers al culturii”.
- www.google.com/culturalinstitute - platformă dedicată artei și culturii, care găzduiește colecții culturale din peste 1000 de muzee și instituții culturale ale lumii.



Declarația Universală a Drepturilor Omului



Convenția ONU cu privire la drepturile copilului



Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale, cu referire la fapte/evenimente/procese din societatea contemporană.

3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

A Cultura ca moștenire umană

Cultura, urmându-l aici pe gânditorul român Lucian Blaga, reprezintă **modul specific de existență umană**, un univers creat de omul însuși prin care acesta înțelege lumea. Astfel, ea este **moștenirea** care se transmite de la o generație la alta, permițând celor mai tineri să se dezvolte conform posibilităților proprii. Totodată, noile generații trăiesc în felul lor această moștenire, pentru a o transmite ulterior celor care le vor urma.

B „Cultura”

„Cultura” este un cuvânt vechi, provenind din latinescul „cultus”, care avea sensul de „cultivat”, în modul în care un teren este cultivat de un agricultor pentru a obține o recoltă. De aceea, la început cuvântul trimitea la ideile de dezvoltare intelectuală și de perfecționare a omului, realizate mai ales prin **educație**.

Progresiv, cuvântul a dobândit o semnificație tot mai cuprinzătoare, ajungând să surprindă **toate aspectele activității oamenilor**: obiecte, comportamente, cunoștințe, obiceiuri, tradiții, istoria, arta etc.

C Cultură și societate

Oamenii nu trăiesc singuri, ci ei sunt membri ai unei comunități, iar prin intermediul acesteia devin membri ai unei societăți. Astfel, orice om își însușește cultura în cadrul acestora. Cu alte cuvinte, **cultura aparține întotdeauna unui grup uman și doar în calitate de membru ai unuia sau mai multor grupuri ajungem să o dobândim**.

Cultura, ca reprezentativă pentru un grup uman sau pentru o societate, este astfel **tot ceea ce oamenii dețin, gândesc și fac**.

D Cultura nu este unică

Având în vedere conținutul culturii, se poate aprecia că ea este un **mod de a vedea lumea**. Cum însă grupurile umane sunt multiple, aceasta înseamnă că nu există o cultură unică și, prin urmare, este corect să vorbim despre „culturi”. Fiecare grup uman, mai mare sau mai mic, se exprimă într-o manieră diferită, vede lumea „puțin” altfel, așa încât una dintre cele mai importante caracteristici ale culturii este **diversitatea**.



1 Cultura exprimă omul

Există multe definiții ale culturii, dar ea se află în această curiozitate a spiritului, în setea de a învăța și a înțelege, care permite omului să-și exprime sentimentele și să-și depășească astfel condiția sa de ființă muritoare. (...) Arta ne ajută să uităm timpul și ne dă posibilitatea să transmitem printr-o cercetare profundă și intimă ceea ce înseamnă condiția umană.

(Jérôme Clément, *Ce este cultura?*)

- 1 Realizează, pornind de la ideile din text, un desen prin care să reprezinți ideea ta despre

2 Cultura este ceea ce prețuim

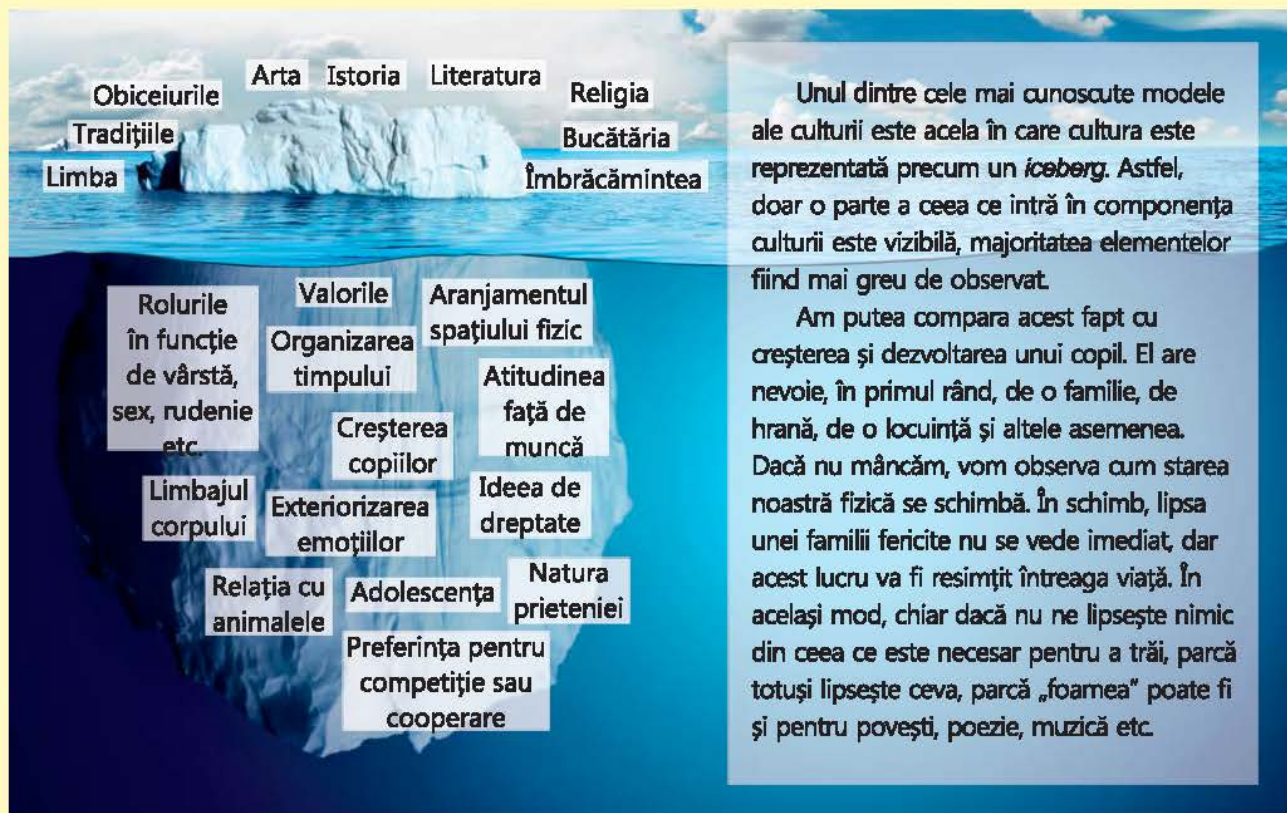
Cultura înseamnă ceea ce e important pentru valorile voastre, ceea ce prețuiește fiecare dintre noi în parte. O găsiți nu în funcție de loc sau de gen artistic, de etnia creatorului sau de starea lui socială, de conotațiile religioase sau de mesajul politic. Valoarea stă dincolo de toate acestea și o recunoaștem, de cele mai multe ori, fără să o putem explica și chiar fără să o înțelegem. Important este să acceptăm că există valori culturale pe care, poate, nu le apreciem, dar pe care trebuie să le respectăm pentru că cineva, undeva, le lubește.

(*Agenda EU/RO 2006/2007*)



- 1 Pornind de la textul și de la imaginea propuse, construiește o definiție proprie a culturii. Compară definiția ta cu cele realizate de colegii tăi.

3 Cultura precum un iceberg



Unul dintre cele mai cunoscute modele ale culturii este acela în care cultura este reprezentată precum un *iceberg*. Astfel, doar o parte a ceea ce intră în componența culturii este vizibilă, majoritatea elementelor fiind mai greu de observat.

Am putea compara acest fapt cu creșterea și dezvoltarea unui copil. El are nevoie, în primul rând, de o familie, de hrană, de o locuință și altele asemenea. Dacă nu mâncăm, vom observa cum starea noastră fizică se schimbă. În schimb, lipsa unei familii fericite nu se vede imediat, dar acest lucru va fi resimțit întreaga viață. În același mod, chiar dacă nu ne lipsește nimic din ceea ce este necesar pentru a trăi, parcă totuși lipsește ceva, parcă „foamea” poate fi și pentru povești, poezie, muzică etc.

- 1 Cercetează cu atenție elementele „vizibile” și „mai puțin vizibile” ale culturii. Realizează o listă cu alte cinci elemente care crezi că s-ar putea adăuga listei cu cele „mai puțin vizibile” caracteristici. Compară propria listă cu cele alcătuite de colegi și realizați o listă comună. La final, creați un *iceberg* al culturii propriu clasei voastre.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în grupuri de 4-6 elevi pentru a realiza o „hartă culturală” a grupului. În acest scop, pe o coală mare de hârtie, desenați o lume imaginară, în care veți reprezenta ceea ce apreciați că face parte din cultura voastră. De exemplu, un continent sau un alt element geografic va putea fi reprezentat de limba proprie, un altul de religia sau de religiile voastre etc. Expuneți hărțile realizate și prezentați colegilor propria „lume”.

- 2 Construiește un argument prin care să subliniezi faptul că un copil, pentru a se dezvolta pe deplin, are nevoie de cultură.

Dezbaterem

Organizați o dezbatere în cadrul căreia să analizați și să puneți în discuție una dintre următoarele afirmații:

- a. „Copiii au nevoie de cultură și artă încă de la vârste fragede.”
- b. „Cultura este ceea ce ne face oameni.”

Dicționar

Simbolic: care constituie un simbol, care are caracter de simbol, care servește în calitate de simbol; exprimare a unor idei, sentimente etc. prin intermediul simbolurilor.

2 Arborele diversității

„*Uniți în diversitate.*” Fiecare dintre noi cunoaște această expresie, aceasta fiind deviza Uniunii Europene. Prin urmare, pentru a promova pacea și prosperitatea, europenii s-au unit, acceptând totodată să-și deschidă spiritul către culturile, tradițiile și limbile atât de diverse ale continentului nostru.

Unitatea în diversitate poate reprezenta însă mai mult, o astfel de idee exprimând modul în care oamenii din întreaga lume ar trebui să se raporteze unii la alții prin perspectiva diversității culturale.

De la valori, obișnuințe și comportamente diferite și până la lucrurile mărunte din viața de fiecare zi, indiferent de etnie, de limba vorbită, de sex, de religie etc., fiecare om contribuie prin unicitatea sa la ceea ce este umanitatea în întregul său. Suntem astfel, cu toții, precum frunzele unui arbore deosebit de divers. Și așa cum fiecare frunză contribuie la ceea ce este și la cum arată un arbore, tot așa, cu toții, reușim să îmbogățim lumea. Diversitatea culturală se cere astfel protejată și promovată de fiecare dintre noi, în permanență.



- 1 Rezumă conținutul textului într-o singură frază. Comparați în perechi frazele obținute și reformulați potrivit cu aspectele noi sesizate.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi pentru a realiza „*Arborele diversității noastre*”. În acest scop, pe o coală mare de hârtie, veți desena mai întâi trunchiul unui arbore, acesta reprezentând oamenii în general. Fiecare ramură mai groasă va reprezenta un aspect al diversității (de exemplu, etnia, sexul, limba, religia etc.). În fiecare caz, figurați prin crengi, diferențele concrete pe care le puteți pune în evidență (de exemplu, în cazul „limbii”, o creangă va fi reprezentată de „română”, o alta de „maghiară”, o a treia de „franceză” etc.). Pe fiecare creangă, reprezentați după aceea, prin intermediul unor frunze, chiar membrii grupului. La final, afișați în sala de clasă „arborii” obținuți.

Joc de rol

Organizați-vă în mai multe echipe, iar în cadrul fiecăreia alegeți un aspect al diversității culturale. În raport cu acesta, realizați o scenetă prin intermediul căreia să îl prezentați colegilor voștri. Dacă aveți posibilitatea, pregătiți un spectacol, pe care să îl susțineți în fața unui public mai numeros.

Dicționar

Patrimoniul: totalitatea bunurilor care aparțin unei colectivități, unui stat etc.; bunuri spirituale care aparțin unui popor sau întregii omeniri; totalitatea drepturilor care pot fi evaluate în bani și a bunurilor materiale la care se referă acestea, care aparțin unei persoane fizice sau juridice.

Proiect - „Cultuționarul”

Ce vom realiza?

- **Organizați-vă în grupe de 6 elevi pentru a realiza, împreună, un „Cultuționar”.** Desigur, cuvântul nu există în nicio limbă, dar am dorit să exprimăm astfel, sintetic, ideea realizării unui dicționar cultural.
- Dicționarul cultural pe care urmează să îl realizați presupune, pornind de la lista de mai jos, **să ilustrați fiecare cuvânt prin intermediul uneia sau al mai multor imagini care să redea cât mai bine semnificația sa.** Iar pentru ca totul să fie cât mai clar, veți preciza de fiecare dată și **definiția propriu-zisă a cuvântului.**
- Lista de cuvinte este următoarea: **om, copil, persoană, personalitate, valoare, cultură, limbă, tradiție, obicei, religie, istorie, artă plastică, sculptură, arhitectură, muzică, literatură, film, teatru, operă, port popular, muzeu, expoziție, bibliotecă, monument și basm.** Adăugați acestei liste alte cinci cuvinte care apreciați că au legătură cu ceea ce înțelegem prin cultură.

Ce vom învăța?

- În primul rând, faptul că aceeași idee, aceeași semnificație pot fi exprimată în moduri diferite și chiar mai mult, faptul că ceea ce noi vedem într-un anumit fel, alte persoane pot vedea în cu totul alt fel.
- Prin intermediul produsului pe care urmează să îl realizați, veți reuși să vă clarificați și să vă îmbogățiți cunoașterea pe care o aveți în ceea ce privește semnificația acestor cuvinte.
- Nu în ultimul rând, veți învăța să explorați modalități creative de realizare a unui produs autentic, pe care îl veți prezenta unui anumit public (limitat acesta la colegii voștri, dar la fel de bine, în măsura în care vă doriți sau identificați o astfel de posibilitate, la unul mult mai larg).

Cum vom proceda?

- Primul pas va fi **împărțirea sarcinilor.** De exemplu, o parte a grupei se va putea ocupa de căutarea imagi-nilor, o alta de identificarea definițiilor, iar o a treia de organizarea materialelor sub forma dicționarului.

EXPOZIȚIE

1. Prezentare organizată, publică, a unor obiecte selecționate, pentru a pune în lumină specificul unei activități, realizările unui artist etc. sau în scop instructiv.
2. Loc sau clădire special amenajate pentru expunerea acestor obiecte.



*Expoziție de artă populară românească
(Ambasada României din Australia)*

- Indiferent de modul în care împărțiți sarcinile, înainte de a trece la realizarea efectivă a dicționarului, discutați și puneți la punct modul în care se va prezenta dicționarul vostru. Posibilitățile sunt multiple: sub forma unei cărți, a unui afiș, a unei prezentări electronice sau, de ce nu, chiar a unui material video.
- După realizarea dicționarului, discutați pentru a identifica cea mai bună modalitate prin care veți putea aduce la cunoștința colegilor voștri, și nu numai, ceea ce ați realizat. În măsura în care aveți posibilitatea, organizați un eveniment în cadrul căruia să fie prezentate toate „cultuționarele” realizate.

Gândește-te la ce ai învățat de-a lungul unității de învățare, după care răspunde la următoarele întrebări:



● Care apreciezi că este cel mai interesant lucru despre care ai învățat?
De ce?

.....

.....

.....



● Care apreciezi că este cel mai important lucru despre care ai învățat?
De ce?

.....

.....

.....



● Există ceva care nu ți-a plăcut? Dacă da, ce anume și din ce cauză?

.....

.....

.....



● Ce anume crezi că vei putea face mai bine de acum înainte?

.....

.....

.....



● Cu cine ai colaborat cel mai bine în cadrul activităților desfășurate?

.....

.....

.....



● Ce alte lucruri ai dori să afli despre temele discutate în cadrul unității de învățare?

.....

.....

.....

Sintează

Cultura reprezintă o moștenire care se transmite de la o generație la alta și cuprinde totalitatea valorilor materiale și spirituale.

Cultura permite oamenilor să se înțeleagă mai bine, iar înțelegerea reciprocă face posibil respectul pentru diversitate.



Diversitatea culturală se referă la diferențele care există între diferitele grupuri și societăți umane în ceea ce privește cultura.

A respecta diversitatea culturală înseamnă a o aprecia și a o valoriza, a o vedea ca o sursă de bogăție pentru fiecare dintre noi.

Ce am reținut?



Precizează, în fiecare caz, răspunsul corect.

- 1 Data la care se sărbătorește **Ziua mondială a diversității culturale** este:
 - a. 1 decembrie;
 - b. 9 mai;
 - c. 21 mai;
 - d. 1 iunie.
- 2 Protejarea și promovarea diversității culturale exprimă în primul rând:
 - a. existența identității personale;
 - b. recunoașterea diversității culturale de către stat;
 - c. existența culturii;
 - d. garantarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Ce am înțeles?

- 1 Apreciază, într-un text de aproximativ 10 rânduri, de ce păstrarea diversității culturale depinde de măsura în care sunt respectate drepturile omului.
- 2 Cercetează cu atenție colajul alăturat și enumeră în scris cât mai multe elemente de diversitate culturală. Compară propria listă cu cea a colegului/colegei și adaugă elementele pe care tu nu le-ai observat.
- 3 În grupe de patru elevi, construiți o definiție a „diversității culturale”. Scrieți pe tablă definițiile obținute, după care, pornind de la acestea, construiți o definiție comună. Transcrieți în caiete definiția finală.



Poți mai mult!

Jurnalul

Îți propunem, sub acest titlu, ca în cadrul unui dosar special dedicat, să colecționezi cele mai interesante materiale pe care le vei realiza pe parcursul clasei a VI-a pentru „Educație socială”, alături de experiențele interculturale proprii pe care le vei aprecia ca valoroase.

În acest scop, vei realiza două activități. Prima dintre acestea, pe care va trebui, în măsura în care ai posibilitatea, să o continui săptămânal, presupune ca dintre toate experiențele tale culturale să o alegi pe cea mai interesantă și să o prezinți sub o formă aleasă de tine (poate fi vorba despre un text, o fotografie sau

orice altceva ce consideri că reușește să surprindă ceea ce ai trăit). Periodic, atunci când timpul o permite, prezintă colegilor propriile experiențe.

A doua activitate, care va fi alta pentru fiecare unitate de învățare, presupune ca organizați în echipe să realizați diferite materiale. Pentru început, realizați un colaj cu titlul „Diversitatea culturală” în cadrul căruia să surprindeți ce reprezintă aceasta, dar și beneficiile sale. Expuneți în sala de clasă colajele obținute și fotografiază-le pe cele mai interesante pentru a le putea lista și adăuga „Jurnalului intercultural” propriu.

2 Identitatea culturală

Care este moștenirea pe care ne-o oferă trecutul? Cum trebuie să ne raportăm la această moștenire? În ce constă identitatea culturală?

Fiecare dintre noi este altfel: avem anumite obiceiuri, respectăm anumite tradiții, ne plac anumite mâncăruri, celebrăm anumite sărbători, vorbim o anumită limbă, ne afirmăm o anumită credință etc. Nu suntem singuri însă în nicio privință. O privire oricât de superficială ne va arăta că există în jurul nostru oameni cu care împărtășim toate aceste lucruri. Nu în totalitate, dar suficient de mult pentru a putea vorbi de valori comune, unele pe care le-am primit „moștenire” de la înaintașii noștri. Trebuie să prețuim această *moștenire culturală*, pentru că datorită ei suntem, în mare măsură, ceea ce suntem, și astfel trebuie să dovedim respect atât față de cea proprie, cât și față de cea a altor oameni.

Cuprins

1. Moștenirea culturală

Eu și moștenirea mea culturală • Conținutul moștenirii culturale • Recunoașterea moștenirii culturale

2. Patrimoniul cultural

Ce este patrimoniul cultural? • Ce conține patrimoniul cultural? • În grija cui este patrimoniul cultural?

3. Tradiții, obiceiuri, meșteșuguri

Tradițiile • Obiceiurile • Meșteșugurile

4. Identitatea culturală

Ce este identitatea culturală? • Identități • Identitatea culturală proprie

Proiect - Patrimoniul cultural imaterial

Reflectez

Sintează

Evaluare

Ce vei reuși?

- să înțelegi ce înseamnă „identitatea culturală”;
- să explorezi unele dintre „bogățiile” oferite de trecut;
- să cunoști ce este și ce anume cuprinde „patrimoniul cultural”;
- să prețuiești propria moștenire culturală, dar și pe cea a altor persoane;
- să descoperi tradiții și obiceiuri din cultura proprie, dar și din alte culturi;
- să recunoști identitatea culturală a celor din jur;
- să realizezi, prin colaborare, un proiect intercultural;
- să completezi un jurnal intercultural.

Ce știi?



Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr, și cu **NU** în caz contrar.

- | | |
|--|--|
| 1 Nimic din ceea ce vine din trecut nu are valoare. <input type="checkbox"/> | 6 Tradițiile și obiceiurile reprezintă un obstacol în calea dezvoltării personale. <input type="checkbox"/> |
| 2 Moștenirea culturală este importantă pentru fiecare dintre noi. <input type="checkbox"/> | 7 Orice persoană are o identitate culturală. <input type="checkbox"/> |
| 3 Tradițiile și obiceiurile trebuie păstrate și transmise mai departe. <input type="checkbox"/> | 8 Atunci când te muți într-o altă țară, trebuie să renunți la vechile tradiții. <input type="checkbox"/> |
| 4 Doar cultura propriului popor merită să fie prețuită. <input type="checkbox"/> | 9 Identitatea culturală se bazează pe o moștenire comună. <input type="checkbox"/> |
| 5 Vechile meșteșuguri au fost uitate în totalitate, fiind fără valoare astăzi. <input type="checkbox"/> | 10 Fiecare om are datoria de a respecta moștenirea culturală a altor oameni. <input type="checkbox"/> |

Carte/Film/Web

- *Patrimoniul mondial UNESCO. Situri naturale și culturale*, Editura Litera, 2017 - 6 volume care prezintă peste 1.000 de situri care aparțin patrimoniului cultural sau natural din întreaga lume.
- <http://cimec.ro/> - vizitează această adresă și vei putea descoperi bogăția patrimoniului cultural de pe teritoriul României.



Declarația Universală a Drepturilor Omului



Convenția ONU cu privire la drepturile



Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

- 1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.
- 3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

A Eu și moștenirea mea culturală

Nimic nu este mai important pentru fiecare dintre noi decât să ne cunoaștem cât mai bine și, pornind de la această cunoaștere, să încercăm să ne afirmăm și să ne integrăm cât mai bine în lume. Ajungând să ne cunoaștem, vom înțelege foarte repede că am ajuns să fim ceea ce suntem și datorită „moștenirii” noastre.

Atunci când amintim cuvântul „moștenire”, gândul nostru se îndreaptă spre trecut, spre ceva care provine din acesta pentru a-și dovedi importanța în prezent. Și chiar despre acest lucru este vorba: la nivel personal, observăm influența părinților; mai mult, trăim într-un anumit loc, am învățat anumite lucruri și am avut anumite experiențe, toate acestea laolaltă explicând ce suntem și cum suntem.

Firul lucrurilor nu se oprește însă aici. „Moștenirea personală” nu este posibilă fără o altă moștenire, și anume **moștenirea culturală**, care cuprinde în cele din urmă totul: oamenii, amintirile, locurile și obiectele - totul împreună, greu de separat.

B Conținutul moștenirii culturale

Moștenirea culturală se referă, în mod riguros, la valorile din trecut care au promovat testul timpului și pe care generațiile următoare le consideră demne pentru a fi păstrate și conservate, transmise copiilor lor. Ținând cont de aria de acoperire, se poate face diferența între **valori personale, familiale, comunitare sau naționale**. Indiferent însă de cât de răspândite sunt, valorile trebuie să se regăsească în fapte, trebuie comunicate, trebuie dovedite și, în cele din urmă, trebuie recunoscute ca atare.

C Recunoașterea moștenirii culturale

A cunoaște și mai ales a **recunoaște propria moștenire culturală este datoria fiecăruia dintre noi**. Trebuie să arătăm respect și prețuire față de aceasta, fără să uităm că **aceiași respect trebuie să îl acordăm și moștenirii culturale a celorlalți oameni**, fie că luăm contact cu aceasta ca simpli turiști, fie pentru că ei au ajuns să trăiască alături de noi sau, dimpotrivă, noi am ajuns să trăim alături de ei.

1 Dinspre prezent spre trecut

Lumea în care trăim nu a fost dintotdeauna la fel. De exemplu, astăzi ni se pare de la sine înțeles să avem acces la calculatoare, la telefoane performante, la Internet etc. Dacă ne vom întoarce însă cu doar puțin timp în urmă, vom observa diferențe majore, iar cu cât vom reuși să „călătorim” mai mult în trecut, cu atât lumea va arăta altfel. Însuși timpul părea să curgă altfel, între zilele de lucru și zilele de sărbătoare, fiecare dintre acestea fiind plină de alte activități și de alte obiceiuri.



Sală de clasă în perioada interbelică



Sală de clasă în anii '70



Sală de clasă astăzi

- 1 Caută trei imagini care reprezintă același lucru sau același loc în momente diferite ale timpului. Analizează cu atenție imaginile și notează diferențele observate.

2 O parte a moștenirii culturale...

Toate aceste construcții: așezări, cetăți, castele, case, biserici, mănăstiri, fântâni, hanuri, conace, cule, palate, turnuri, mausolee etc. dau țării o înfățișare specifică și un anumit caracter, pe care noi avem tot interesul a-l păstra și chiar datoria de a-l menține, pentru a-l transmite mai departe celor care ne vor urma.

Teritoriul României este acoperit de monumente din epoci diferite, începând cu cea mai depărtată fază și terminându-se cu construcții făcute într-o vreme relativ apropiată de a noastră, care toate sunt în legătură cu istoria, fie a poporului român, fie a popoarelor care au trecut pe acest teritoriu sau care au conlocuit sau conlocuiesc cu noi.

(G. M. Cantacuzino, *Izvoare și popasuri*)



Castelul Corvinilor - Hunedoara

- 1 Scrie un text de aproximativ 10-15 rânduri prin care să prezinți sintetic un alt aspect al moștenirii culturale a României decât cel precizat în textul de mai sus.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în grupe de patru sau de șase elevi și explorați moștenirea culturală a comunității în care trăiți. După ce ați adunat suficiente informații, elaborați o bandă desenată prin intermediul căreia un copil sau un grup de copii ar încerca să descopere toate acele lucruri. Încercați să realizați banda desenată la dimensiuni suficient de mari pentru a putea fi afișată și studiată fără un efort prea mare. Afișați benzile desenate realizate și discutați despre cât de bine ați reușit să prezentați specificul locurilor în care trăiți.

3 Din alte vremuri...

Stau câteodată și-mi aduc aminte ce vremi și ce oameni mai erau prin părțile noastre pe când începusem și eu, drăgăliță-Doamne, a mă ridica băiețuș la casa părinților mei, în satul Humulești, din târg drept peste apa Neamțului; sat mare și vesel, împărțit în trei părți, care se țin tot de una: Vatra satului, Delenii și Bejenii.

Ș-apoi Humuleștii, și pe vremea aceea, nu erau numai așa, un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzeșesc, întemelat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învăța și hora, dar și suveica, de vuia satul de vatale în toate părțile; cu biserică frumoasă și niște preoți și dascăli și poporeni ca aceia, de făceau mare cinste satului lor.

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

- 1 Identifică în fragmentul dat toate cuvintele care îți sunt necunoscute și caută ceea ce ele înseamnă. Notează în caiet înțelesurile descoperite.
- 2 Precizează, motivat, ce elemente culturale crezi că sunt prezente în text. Prezintă colegilor ceea ce ai reușit să descoperi.
- 3 Caută și notează în caiet alte două fragmente din opere literare citite de tine în care se prezintă modul în care erau sau arătau anumite locuri sau activități în trecut.

Dezbatem

Organizați la nivelul clasei o dezbatere în cadrul căreia să luați în discuție una dintre următoarele teme: „Diversitatea culturală este un rău sau un bine?” sau „Nu poți fi tu însuși fără trecutul poporului tău”.

Dicționar

Perioada interbelică: reprezintă intervalul de 21 de ani (1918-1939) dintre cele două războaie mondiale.

Patrimoniul cultural



A Ce este patrimoniul cultural?

Moștenirea istorică și culturală a fiecărui grup uman, a fiecărei regiuni, a fiecărei țări etc. este diferită. Această moștenire, în ansamblul ei, poartă numele de **patrimoniul cultural**, aceasta fiind „comoara” care ne arată cine ne-au fost înaintașii, cum au trăit ei și cum de suntem noi așa cum suntem.

B Ce conține patrimoniul cultural?

Patrimoniul cultural se împarte în două mari categorii:

- a. **patrimoniul material**, care cuprinde:
 - **patrimoniul mobil**, altfel spus cel care poate fi mișcat, mutat dintr-un loc în altul și unde sunt incluse diferite obiecte cu valoare istorică și culturală: cărți, tablouri, icoane, vase de ceramică, țesături, costume populare și altele;
 - **patrimoniul imobil**, cel care nu poate fi mișcat, unde se includ monumentele istorice individuale, dar și ansamblurile de clădiri (cetăți, sate, mănăstiri, părți din unele orașe etc.)
- b. **patrimoniul imaterial**, care cuprinde obiceiuri, tradiții, meșteșuguri, folclorul, limba națională și altele de acest gen și care nu se prezintă sub forma unor obiecte.

C În grija cui este patrimoniul cultural?

Având în vedere ceea ce reprezintă patrimoniul cultural pentru fiecare dintre noi, se poate aprecia că acesta trebuie să fie în grija tuturor. Dincolo de această grijă pe care o datorăm fiecare dintre noi, există, atât la nivel internațional, cât și la nivel național, instituții care se preocupă de patrimoniul cultural.

În România, pentru îngrijirea patrimoniului cultural a fost înființat **Institutul Național al Patrimoniului**. Aici există cataloage care cuprind toate obiectivele de patrimoniu material din județele României. Pe lângă acesta, de patrimoniu se ocupă și alte instituții, precum: muzee, organizații, asociații și fundații.

La nivel internațional, instituția care se ocupă de patrimoniul cultural din întreaga lume este **Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO)**.

1 Conținutul patrimoniului cultural



Sarmizegetusa Regia



Le românească



Biserica fortificată din Viscri



Cioplitul în lemn

- 1 Organizați-vă în grupe de patru elevi și decideți, argumentat, în cazul fiecărei imagini, despre ce formă a patrimoniului este vorba.

2 Patrimoniul imaterial

În anul 2008 a fost creată oficial lista Patrimoniului cultural imaterial al umanității UNESCO, în conformitate cu prevederile *Convenției pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial*, adoptată la Paris, în 2003. Din 2008 și până în 2013, România a înregistrat în această listă patru „comori”.

Prima dintre ele, înscrisă încă din 2008, este *Călușul oltenesc*, un ritual vechi de secole, considerat unul dintre cele mai impresionante spectacole și una dintre cele mai valoroase creații populare ale spiritului românesc.

În anul 2009, *Călușului* i s-a alăturat *Doina*, creație lirică vocală sau instrumentală improvizată și spontană, care era considerată singurul gen muzical în multe dintre regiunile țării noastre, până în anii 1900.

Anul 2012 a adus pe lista *Patrimoniului cultural imaterial al umanității UNESCO* tehnicile de prelucrare a ceramicii din zona Horezu, promovând una dintre cele mai frumoase ceramici românești.

În anul 2013 a fost inclusă în lista UNESCO datina *Colindatul în ceată bărbătească*, un obicei tradițional foarte vechi, care poate fi întâlnit în toate regiunile României.

Ultimul element cu care până în prezent România contribuie la patrimoniul mondial UNESCO este *Jocul fecioresc*, înscris în 2015. Acest dans reprezintă o modalitate tradițională de celebrare a bărbăției tinerilor din comunitate și de afirmare a statutului social.

- 1 Alege una dintre „comorile” românești înscrisă în patrimoniul cultural imaterial al umanității și realizează un dosar tematic dedicat.

Lucrăm împreună

- La nivelul întregii clase, pornind de la elementele de patrimoniu descoperite prin investigațiile pe care le-ați realizat legat de documentul „Patrimoniul cultural, în pericol?”, realizați o expoziție în cadrul căreia să le prezentați. În acest scop, stabiliți cum va fi organizată, unde va fi amplasată, în ce mod alte persoane vor putea lua contact cu ea etc.

3 Patrimoniul cultural, în pericol?

Este patrimoniul cultural în pericol? Da, pentru că o parte dintre noi nu îl prețuiește cu adevărat. Cauzele sunt multiple: uneori este vorba despre ignoranță, alteori despre nepăsare, dar la fel de bine poate fi vorba despre reaua voință sau despre simpla dorință de a avea ceva „la modă”, modern.

De exemplu, putem moșteni de la bunicii noștri o casă la țară. Desigur, ea este veche, nu oferă confortul cu care suntem obișnuți într-o locuință modernă. Fără să ne preocupe vechimea și valoarea sa, mulți dintre noi văd într-o astfel de moștenire doar oportunitatea de a ridica în locul său o „adevărată” locuință de vacanță. În același mod se ajunge ca vechea biserică să fie „modernizată” sau chiar demolată, pentru a lăsa loc uneia noi.

În astfel de cazuri, ignorarea faptului că dețin „comori” vechi care se cer păstrate și transmise mai departe îi conduce pe oameni la a produce stricăciuni sau chiar la distrugerea patrimoniului.

Alteori, distrugerea este voită, precum atunci când cineva își scrijelește numele pe zidurile unei cetăți sau pe un monument.

- 1 Organizați-vă în perechi și încercați să descoperiți în comunitatea în care trăiți elemente componente ale patrimoniului cultural care apreciați că sunt în pericol de a fi uitate sau distruse.

Dicționar

Asociații și fundații:

organizații nonguvernamentale, constituite de grupuri de oameni cu scopul de a rezolva anumite probleme cu care societatea se confruntă.

Catalog:

listă, caiet, registru, sistem de fișe etc. care conține o expunere metodică, după anumite criterii și cu anumite scopuri, de nume de ființe sau de obiecte, titluri de cărți etc.

A Tradițiile

„Tradiție” este un cuvânt care provine din latină (de la traditio = a înmâna, a da mai departe) și înseamnă transmiterea de-a lungul timpului a unor elemente culturale, oamenii având și resimțind datoria de a le transmite mai departe. Astfel, tradițiile reprezintă ansambluri de idei, credințe, valori, comportamente etc. constituite în cadrul unei comunități cu privire la un anumit eveniment, un anumit aspect al vieții, o anumită activitate etc.

B Obiceiurile

Obiceiurile sunt fapte culturale menite să organizeze viața oamenilor, să marcheze momentele importante ale vieții sau să le modeleze comportamentul.

Obiceiurile se împart în general în două mari categorii: **obiceiuri care marchează diferite evenimente de-a lungul anului și obiceiuri care se leagă de diferite momente importante din viața omului**, bine determinate, care nu se repetă.

Obiceiurile de peste an erau în directă legătură cu trecerea timpului, a calendarului, dar și a muncilor în colectivitățile agricole sau de păstori. Îndeplinirea lor, potrivit datinii, era în interesul întregii colectivități, toată lumea participând la ele.

Dimpotrivă, în cazul **obiceiurilor legate de momentele importante ale vieții omului** (nașterea, căsătoria, moartea etc.), interesul îndeplinirii obiceiului era, înainte de toate, al individului și al familiei lui.

C Meșteșugurile

Meșteșugul este priceperea de a realiza diferite lucruri, unele folosite în viața de zi cu zi, iar altele doar cu scopul de a împodobi și a înfrumuseța. Înainte ca oamenii să inventeze diverse mașini cu ajutorul cărora să producă majoritatea lucrurilor, toate cele necesare vieții erau realizate de mâna omului, uneori ajutându-se de unelte. Astfel, orice meșteșug presupunea să dobândești cunoștințele necesare, iar după aceea, prin exercițiu, să capeți îndemânarea necesară. A deveni un meșteșugar, mai ales unul bun, presupunea timp, răbdare și multe străduințe, așa încât meșterii erau prețuiți și respectați.

1 Tradiții și obiceiuri



Licherti - obicei sășesc de Crăciun



Udatul - obicei maghiar de Paște



Sorcova - obicei românesc de Anul Nou



Maslenița - tradiție a rușilor lipoveni

- 1 Caută mai multe informații cu privire la tradițiile și obiceiurile ilustrate.
- 2 Descoperă o altă tradiție sau un obicei și realizează o scurtă prezentare a sa.

2 Meșteșuguri



- 1 Identifică meșteșugul ilustrat în fiecare dintre imagini.
- 2 Informează-te și descoperă alte două meșteșuguri. Notează în caiet o scurtă descriere a lor.

Lucrăm împreună

- Constituiți mai multe echipe, după preferințe. În cadrul fiecărei echipe identificați în zona în care trăiți o tradiție sau un obicei care apreciați că mai este puțin cunoscut. Discutați la nivelul clasei, astfel încât să nu alegeți aceeași tradiție sau același obicei. Puneți la punct în cadrul echipei și realizați o prezentare cât mai realistă a ceea ce ați ales. Stabiliți și organizați, împreună cu doamna profesoară/domnul profesor, o oră dedicată tradițiilor și obiceiurilor și prezentați ceea ce ați reușit să realizați.

Experimentăm

Lutul se prelucra, pentru a obține vase de diferite genuri, și înainte de descoperirea roții olarului. Pentru a experimenta modul în care acest lucru se realiza, nu ai nevoie decât de lut și de atenție. Astfel, mai întâi, faci o turtiță de lut, pe care o presezi bine, după care o decupei într-o formă rotundă. Aceasta formează fundul vasului. Vei face apoi colăcei din lut, pe care îi așezi, unul după altul, pe conturul turtiței. Vei construi astfel pereții vasului, netezind cu degetele umede după fiecare nou colăcel adăugat. Spor la lucru!

Dicționar

Datină: obicei păstrat din vechime, consacrat prin tradiție, caracteristic pentru o colectivitate.



A Ce este identitatea culturală?

Identitatea culturală reprezintă modul de viață pe care un grup uman îl împărtășește, membrii acestuia trăind solidari unii cu ceilalți, adoptând, mai mult sau mai puțin, aceleași valori, credințe, tradiții, obiceiuri etc. Cu alte cuvinte, identitatea culturală **se bazează pe o moștenire comună**. La aceasta oamenii aderă chiar și atunci când trăiesc departe de cei cu care au în comun această moștenire, după cum este cazul minorităților etnice sau al celor care, din diferite cauze, migrează departe de locurile în care au trăit până la un moment dat.

B Identități

Unul dintre lucrurile care definesc cel mai bine un grup uman este cultura acestuia. O cultură nu poate fi catalogată ca fiind „superioară” sau „inferioară”, la fel cum nu poți spune despre o pară că este superioară unui măr sau, dimpotrivă, inferioară unei portocale. Cultura este ceea ce are mai personal o colectivitate umană, mai mare sau mai mică, și tocmai acest lucru conferă acelei colectivități capacitatea de supraviețuire și de rezistență în timp. Toate acestea arată că **nu există o unică identitate culturală, ci multiple identități, fiecare valoroasă în sine și meritând a fi apreciată și păstrată**.

Identitatea culturală proprie

Fiecare dintre noi este el însuși, diferit de oricare altă persoană, dar face simultan parte din grupuri, mai mari sau mai mici, cu care se identifică prin „noi”. „Noi, românii” sau „noi, maghiarii”, referindu-ne, de exemplu, la limbă, „noi, ortodocșii” sau „noi, musulmanii”, aducând în discuție religia, „noi, ardelenii” sau „noi, oltenii”, luând în calcul spațiile geografice mai mari, „noi, oșenii” (cei care trăiesc în Țara Oașului) sau „noi, cei din Săpânța”, considerând locuri mai restrânse, iar enumerarea ar putea continua încă multă vreme. Pornind de aici, este ușor să recunoaștem că **fiecare dintre noi are o identitate culturală**, pe care o împărtășește cu alți oameni, care este compusă în realitate din numeroasele aspecte culturale pe care le trăim și care ne fac să fim ceea ce suntem. Este foarte important astfel să descoperim toate aceste aspecte, să le prețuim și să încercăm să le transmitem mai departe.

1 Identități

Dacă ne-am afla, să zicem, la o frontieră, cu scopul de a trece dintr-o țară în alta, iar vameșul ne-ar întreba ce suntem, este evident că, prezentând pașaportul sau cartea de identitate, în măsura în care am fi din România, am recunoaște imediat că suntem români. Vameșul nici nu ar aștepta un alt răspuns, indiferent dacă el ar întâlni un român, un maghiar, un evreu sau un rrom, oricare dintre ei cu cetățenie română.

Dacă am fi însă pe o stradă dintr-un oraș din sudul României și am încerca să aflăm cum putem ajunge într-un anumit loc, nu ne-am prezenta ca români, ci ca ardeleni sau timișoreni, iar accentul nostru probabil ar face lucrul acesta și mai clar, pentru oricine.



Dar dacă am fi însă cu familia în concediu, la mare de exemplu, și am dori să facem cunoștință cu copiii unei familii cazate într-o cameră alăturată, pe care îl apreciem ca fiind deosebit de simpatici, am preciza de unde suntem, după care însă, foarte repede, am lăsa de o parte orice diferențe pentru a ne juca împreună.

O cu totul altă situație ar fi atunci când, participând la un schimb școlar cu o școală din Turcia, vom fi mândri să le prezentăm colegilor turci unele dintre obiceiurile specific românești, fiind totodată extrem de curioși cu privire la tradițiile pe care ei vor încerca să ni le prezinte.

- 1 Ești de acord sau nu cu ideea că fiecare dintre noi are o identitate multiplă? Elaborează un răspuns motivat la această întrebare.

2 Păstrarea identității culturale

Tatăl meu e sas, singurul rămas în România dintr-o familie numeroasă. S-a născut într-un sat cândva locuit de sași. Vorbește germană, săsește și română, respectă sărbătorile evanghelice, dar și pe cele ale românilor. La nervi, regretă că nu a plecat și el, dar știe că numai România poate fi acasă.

Eu nu am învățat nici germană, nici săsește de la tata. Număr pe degete de câte ori i-am vizitat Bozul natal, deși fiecare toamnă din viața mea are aroma merelor de pe acele dealuri înșorite. Am crescut în Sebeșul frumos, într-o casă rînduită cu ziduri și poartă de cetate. Cunosc mai puțin decât aș vrea istoria, religia și obiceiurile sașilor sau familia tatălui meu. De fapt, pe majoritatea rudelor din Germania nu le-am întâlnit niciodată. Și totuși, printr-o ironie a sorții, astăzi locuiesc la München și cu sufletul în România. Așa au apărut poveștile săsești.

Faptul că particip la evenimentele sașilor care trăiesc astăzi în Germania, dar și că revin des acasă, în Transilvania, îmi permite să am o dublă perspectivă și să povestesc unora despre ceilalți. Astfel, nu privesc doar într-un trecut nostalgic, ci și într-un prezent viu, în care viața merge mai departe...

(Povestea poveștilor, <https://povestisasesti.com/>)



Tineri romi dansând cu ocazia Zilei internaționale a romilor - 8 aprilie



Copil învățând să încondeieze ouă

„Suntem destul de bine organizați, în orașul în care stăm există aproximativ 25 de familii de români. Cel mai mulți au venit în 1988, pe cel care au ajuns după 1990 nu-l prea cunoaștem. Rar mai vine câte un părinte din România și închiriază o biserică aici, dar măcar o dată la doi ani ne strângem toți. Altfel, pentru o slujbă trebuie să mergem până în Suedia, unde există o biserică ortodoxă cu părinte român”, precizează Virgil Virgilsen. (...) În familia Virgilsen se vorbesc atât româna, cât și daneza. (...) Alexandru, fiul cel mare, a urmat un liceu cu profil economic. „Nu s-a remarcat prin rezultate la carte, dar (...) statura sa, de 1,92, a reprezentat un avantaj atunci când s-au selectat băieții pentru garda regală”, precizează tatăl. Acum, la 22 de ani, Alexandru este înrolat în garda Reginei Margareta a II-a a Danemarcei și păzește Palatul Regal din Amalienborg, din inima capitalei Copenhaga. Până pe 1 decembrie, când va ieși din slujba Reginei, cu uniforma sa distinctă, cu căciulă de blană de urs, va atrage zilnic sute de turiști, dar și invidia celorlalți danezi. Pentru aceștia din urmă, faptul de a fi înrolat în garda Reginei este o mare onoare.

(Român în garda Reginei din Danemarca, în Evenimentul zilei din 11 noiembrie 2004)

- 1 Alege una dintre cele patru situații de mai sus (două prezentate prin intermediul câte unui text, iar două prin imagini) și precizează în baza căror aspecte se poate vorbi despre încercarea de păstrare a identității culturale.
- 2 Scrie un text de 10-15 rânduri prin care să prezinți o experiență personală, repetată sau nu, care poate fi interpretată ca o încercare de păstrare a propriei identități culturale.

Dicționar

Minoritate etnică:

grup uman aflat în inferioritate numerică în raport cu populația care constituie majoritatea și față de care prezintă caracteristici culturale distincte, existând voința de a le păstra și de a le transmite mai departe.

Proiect - Patrimoniul cultural imaterial

Ce vom realiza?

- Organizați-vă în grupe de 4 elevi pentru a realiza împreună proiectul „Patrimoniul cultural imaterial”.
- Proiectul pe care urmează să îl realizați presupune ca, pornind de la lista *Patrimoniului cultural Imaterial UNESCO*, să descoperiți și să încercați să aduceți la cunoștința colegilor voștri ceea ce ați descoperit cu privire la contribuția unei țări la acesta.

Ce vom învăța?

- În primul rând, vom afla mai multe despre moștenirea culturală a altor popoare. Totodată însă, pornind ceea ce veți descoperi, vă va fi mai ușor să recunoașteți, în alte situații, valoarea unor elemente culturale asemănătoare, valoroase, chiar dacă acelea, probabil, nu sunt cuprinse în lista patrimoniului mondial.



Ucraina
Pictura
decorativă
din Petrykivka
(2013)



Ungaria
Sărbătoreea
populară
Busójárás
(2009)

- În cele din urmă, prin intermediul proiectului veți învăța cum să explorați bogăția culturală a unei țări, observând diferențele existente, dar și asemănările în comparație cu propria cultură.

Cum vom proceda?

- Primul pas va fi alegerea, de comun acord, a țării al cărei patrimoniu cultural imaterial UNESCO veți încerca să îl prezentați.
- Al doilea pas va fi informarea. În cadrul acestei activități, fiecare membru al echipei va încerca să colecteze cât mai multe informații cu privire la tema stabilită. Periodic, pe măsură ce veți obține informații, comunicați-le la nivelul echipei.
- După ce veți obține o cantitate de informații pe care o apreciați ca fiind suficientă, discutați despre ce anume va conține prezentarea și despre modul în care o veți aduce la cunoștința colegilor voștri.
- În măsura în care ați finalizat activitățile de la pasul precedent, încercați să împărtășiți la nivelul echipei, cât mai echilibrat, sarcinile, astfel încât, în funcție de calendarul pe care îl veți stabili, să reușiți să duceți la bun sfârșit lucrurile în timp util.
- Asamblați diferitele elemente componente ale proiectului (indiferent dacă este vorba despre imagini, materiale audio, materiale video, demonstrații, jocuri de rol etc.) într-o prezentare pe care să o puteți susține în fața clasei.

Reflectez

Gândește-te la ce ai învățat de-a lungul unității de învățare, după care răspunde la următoarele întrebări:



Care apreciezi că este cel mai interesant lucru despre care ai învățat? De ce?



Care apreciezi că este cel mai important lucru despre care ai învățat? De ce?



Există ceva care nu ți-a plăcut? Dacă da, ce anume și din ce cauză?



Ce anume crezi că vei putea face mai bine de acum înainte?



Cu cine ai colaborat cel mai bine în cadrul activităților desfășurate?



Ce alte lucruri ai dori să afli despre temele discutate în cadrul unității de învățare?

A cunoaște și a recunoaște propria moștenire culturală este o datorie a fiecăruia dintre noi.

Prețuirea și respectul arătate propriei moșteniri culturale trebuie dovedite și în raport cu moștenirea culturală a altor oameni.

TRADIȚII OBICEIURI MEȘTEȘUGURI

Tradițiile - transmiterea de-a lungul timpului a unor

elemente culturale.
Obiceiurile - fapte culturale care modelează comportamentul oamenilor.
Meșteșug - priceperea de a realiza manual diferite lucruri.

MOȘTENIREA CULTURALĂ

Moștenirea culturală cuprinde toate valorile din trecut (oameni, locuri, obiecte, idei, tradiții, obiceiuri, meșteșuguri etc.) pe care noile generații le consideră demne de a fi păstrate și transmise generațiilor viitoare.

PATRIMONIUL CULTURAL

Patrimoniul material, care cuprinde **patrimoniul mobil și patrimoniul**

Patrimoniul imaterial: obiceiuri, tradiții, folclor etc.

IDENTITATEA CULTURALĂ

Identitatea culturală este modul de viață pe care un grup uman îl are în comun,

împărtășind aceleași valori, tradiții etc.

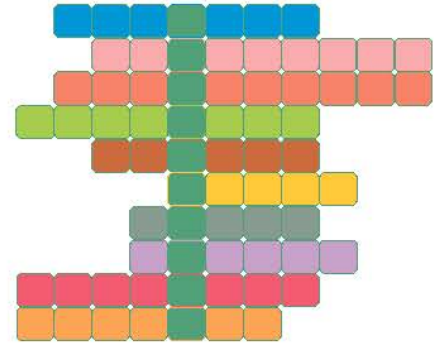
Fiecare dintre noi are propria identitate culturală, pe care o împărtășește cu alți oameni.

Ce am reținut?



1 Moștenirea culturală pe care trebuie să o cunoaștem, să o apreciem și să o îngrijim se numește...

1. Față de moștenirea culturală trebuie să arătăm...
2. Obiceiurile, tradițiile, folclorul etc. constituie patrimoniul...
3. ... reprezintă priceperea de a realiza manual diferite lucruri.
4. Patrimoniul care se prezintă sub forma unor obiecte reprezintă patrimoniul...
5. *Sorcova* este un exemplu de ... românesc de *Anul Nou*.
6. Elementele de patrimoniu care pot fi mutate constituie patrimoniul...
7. Creația lirică a poporului român înscrisă în patrimoniul mondial UNESCO.
8. Organizația internațională care se îngrijește de patrimoniul mondial este...
9. Transmiterea de-a lungul timpului a unor elemente culturale constituie...
10. Obiceiurile, tradițiile, limba națională sau cea maternă etc. formează...



Ce am înțeles?

- 1 **Cadrantul diversității** Activitatea pe care o propunem presupune ca mai întâi, în caietul tău, să realizezi un cadran potrivit modelului alăturat. După aceea, pornind de la cele învățate în cadrul acestei unități de învățare, notează cât mai multe idei în legătură cu cerința din fiecare cadran.
Repetă această activitate în clasă, organizându-vă în patru grupe de elevi. Prezentați și comparați ideile formulate.

Diferențele dintre oameni sunt...

Diversitatea culturală este...

Atitudinea față de cei diferiți de noi trebuie să fie...

Atitudinea față de cei cu o altă cultură trebuie să fie...

- 2 Scrie un text de aproximativ 15 rânduri prin care să argumentezi ideea că trebuie să respectăm identitatea culturală a oricărui om.

Poți mai mult!

Jurnalul

Mai întâi, cu siguranță nu ai uitat să completezi propriul tău *Jurnal Intercultural*!

După aceea, așa cum ai aflat la finalul precedentei unități de învățare, pe lângă experiențele interculturale pe care le ai în fiecare zi, vei putea adăuga jurnalului tău și anumite materiale/obiecte.

De această dată îți propunem să cauți în arhiva familiei tale trei-patru fotografii/cărți poștale vechi, care să prezinte ceva din trecut diferit de cum

arată astăzi sau un obiect care în prezent nu se mai utilizează, dar despre care părinți sau bunicii tăi îți pot povesti etc.

Scrie o scurtă prezentare sau o scurtă poveste în legătură cu fiecare dintre cele descoperite, după care gândește-te la modul în care apreciezi că le-ai putea sublinia valoarea în fața colegilor tăi.

Prezintă în clasă descoperirile tale, după care adaugă-le propriului tău *Jurnal intercultural*.

3 Împreună

Cum ar fi dacă toate florile ar avea aceeași culoare? Cum ar fi dacă orice mâncare ar avea același gust? Cum ar fi dacă toți oamenii ar fi la fel?

Plictisitor, ar suna răspunsul pe care probabil l-am auzi frecvent la oricare dintre întrebările anterioare. Și cam așa ar sta până la urmă lucrurile. Iar aceasta înseamnă că ceea ce dă culoare lumii noastre este diversitatea: a florilor, a mâncării, dar mai ales a oamenilor. Suntem diferiți: indivizii între ei, comunitățile între ele, iar în cele din urmă popoarele, pornind de la simplul fapt că fiecare dintre noi arată altfel, că ne plac sau nu ne plac anumite lucruri și până la diferențele lingvistice, etnice, gastronomice etc. În pofida oricăror diferențe, putem trăi însă împreună. Bineînțeles, dacă alegem să facem acest lucru, dacă vom prefera bucuria și starea de bine plictiselii, nemulțumirii, urii...

Cuprins

1. Eu și voi

Eu • Eu și voi

2. Noi și voi

Patriotismul • Derapajele sentimentului patriotic

3. Împreună

Amestecați • Multiculturalitate și interculturalitate

4. Societatea interculturală

Interculturalitatea • Societatea interculturală

Proiect - Stereotipuri și prejudecăți

Reflectez

Sintează

Evaluare

Ce vei reuși?

- să înțelegi avantajele toleranței și răul pe care îl reprezintă intoleranța;
- să apreciezi patriotismul fără a cădea în capcanele xenofobiei, șovinismului sau ale rasismului;
- să recunoști diferențele dintre multiculturalitate și interculturalitate;
- să te implici în celebrarea diversității și apartenenței culturale;
- să-ți imaginezi o comunitate interculturală ideală;
- să descoperi aspectele pozitive ale unei societăți interculturale;
- să identifice stereotipurile și prejudecățile ca sursă a discriminării și intoleranței;
- să completezi Jurnalul intercultural propriu.

Ce știi?



Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că reprezintă un adevăr, și cu **NU**, în caz contrar.

- | | |
|--|--|
| 1 Prietenii trebuie să se lege în funcție de etnie, religie, situație materială etc. <input type="checkbox"/> | 6 Fiecare om este „produsul” unei culturi sau a mai multor culturi. <input type="checkbox"/> |
| 2 În promovarea propriei culturi se poate face apel la orice, chiar și la intoleranță. <input type="checkbox"/> | 7 O societate interculturală este aceea în care este afirmată o singură cultură. <input type="checkbox"/> |
| 3 Societățile multiculturale sunt de preferat celor interculturale. <input type="checkbox"/> | 8 A da dovadă de toleranță înseamnă a arăta respect față de alți oameni. <input type="checkbox"/> |
| 4 Nicio cultură, limbă, religie nu este superioară altei culturi, limbi, religii. <input type="checkbox"/> | 9 Rasismul trebuie respins și condamnat în orice situație. <input type="checkbox"/> |
| 5 Intoleranța, în anumite situații, este de dorit. <input type="checkbox"/> | 10 Oamenii care trăiesc în anumite țări sunt superiori celor din alte țări. <input type="checkbox"/> |

Carte/Film/Web

- Tahar Ben Jelloun, *Rasismul pe înțelesul fiicei mele*, Editura Cartier, 2009;
- *Entre les murs (The Class)*, 2008 - având la bază romanul *Entre les murs* al scriitorului francez François Bégaudeau, care își joacă de altfel propriul rol, filmul explorează un an al unor elevi dintr-o școală publică pariziană aparținând unor culturi diferite.



Declarația Universală a Drepturilor Omului



Convenția ONU cu privire la drepturile copilului



Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

- 2.1. Elaborarea, în echipă, a unui proiect intercultural pentru rezolvarea unor probleme cu caracter intercultural.
- 3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

A Eu

Probabil una dintre cele mai importante întrebări pe care le putem pune este următoarea: Cine sunt eu? Și, pe urmele ei, fiecare dintre noi încearcă să exploreze propria persoană și să descopere ceea ce este. Vom descoperi că suntem oameni, cu calități și defecte, cu lucruri care ne plac și cu lucruri care nu ne plac, cu momente în care ne simțim bine și altele în care nimic nu pare să meargă; fiecare dintre noi este diferit de cei din jurul nostru.



B Eu și voi

Cine sunt eu? O întrebare la care fiecare dintre noi are răspunsul său, uneori asemănător cu răspunsul altora, dar cel mai adesea diferit.

Suntem diferiți și poate chiar de aceea trebuie să arătăm respect față de ceilalți oameni. **Respectul pentru celălalt începe cu toleranța.** Trebuie să recunoaștem fiecărei persoane dreptul de a-și exprima propriile păreri și de a urmări punerea în practică a propriilor convingeri, chiar dacă nu le împărtășim, dreptul de a fi așa cum își dorește. Astfel, avem obligația de a-i trata pe ceilalți așa cum am vrea să fim noi înșine tratați de ei. Cu alte cuvinte, trebuie să respectăm diferențele și să găsim bucurie nu doar în asemănările dintre noi.

Desigur, o astfel de atitudine nu este ceva ușor. Ea este rezultatul unei opțiuni deloc facile, care presupune renunțări și autoconstrângeri. Sensul inițial al toleranței este, de altfel, acela de a suporta ceva dificil de acceptat, de care nu poți scăpa sau pe care nu îl poți evita sau schimba, care este definit sau care se impune prin forța legii, eticii, obiceiurilor culturale etc.

1 Opinii

„Diversitatea culturală este un fenomen de bază al societății, ea vizează diferențele culturale existente între oameni, precum și cele dintre grupuri diverse, ca identități multiple: tradiții, obiceiuri, moduri de abordare a educației și a societății din perspectivă interculturală. Și totuși diversitatea culturală poate fi o resursă în care creația și cooperarea artistică trăiesc experiențe provocatoare.” (Ghidul tânărului tolerant, Oficiul Avocatului Poporului, Chișinău, 2015 - băiat, 13 ani)

„Toleranța și democrația sunt două lucruri extrem de asemănătoare, care au aceeași însemnătate... Nimeni nu s-a născut cu ură în suflet. Chiar și cea mai crudă și haină persoană a avut un gram de bunătate... Trebuie să ne respectăm unii pe alții, să conviețuim împreună. Suntem diferiți și la fel în același timp, indiferent de rasă, sex, serviciu, opinie sau confesiune... Sunt sigură că binele învinge răul nu doar în basme, ci și în realitate. Dacă vrei să trăiești într-o lume frumoasă, cu oameni frumoși și să ai un viitor prosper, începe schimbarea de la tine.” (fată, 14 ani)

„A da dovadă de toleranță nu înseamnă doar a înțelege și a ierta, această expresie ascunde o semnificație ce se regăsește prin prisma cuvântului *Respect*: respectul unei opinii, chiar de e greșită; respectul libertății la alegere, chiar de nu este corectă; respectul pentru încercarea de a te face auzit și înțeles; respectul față de principiile, drepturile și valorile fiecăruia. Deci, nu judeca, ci ascultă, nu învinui, ci chibzuiește cu atenție. Avem dreptul de a fi respectați și obligația de a-i respecta pe alții, indiferent de rasă, etnie sau statut social.” (fată, 15 ani)

- 1 Organizați-vă în grupe de 3-4 elevi. Alegeți unul dintre fragmentele de mai sus și ilustrați ce anume a dorit să comunice acel copil prin intermediul unui desen sau poster. Prezentați-le colegilor ceea ce ați realizat. Arătați în cadrul prezentării care sunt corespondențele existente între conținutul textului și cel al operei voastre.

2 Intoleranța este rezultatul inculturii

Toleranța înseamnă respect pentru celălalt: respectul opiniilor diferite, precum și al unor maniere de a acționa, care uneori ne apar cel puțin străni, dacă nu de neînțeles. Totodată însă, toleranța presupune să ai propriile convingeri ferme, respectându-le în același timp și pe cele ale semenilor tăi.

Nu ne naștem toleranți, dar toleranța poate fi învățată. Toleranța este opera culturii. Incultura este întotdeauna intolerantă pentru că, fiind lipsită de cunoașterea și înțelegerea unor puncte de vedere diferite, unor moduri de a fi altele decât cel propriu, transformă propriul punct de vedere în singura perspectivă posibilă și valabilă.

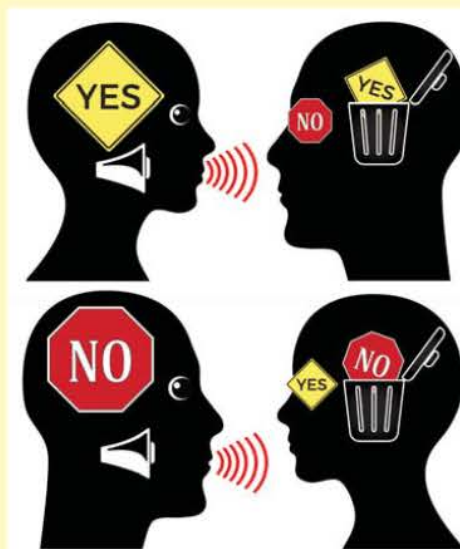


- 1 Povestește în scris două experiențe proprii: una în care s-a manifestat toleranță față de tine și una în care te-ai confruntat cu intoleranța.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în grupe de patru sau mai mulți elevi. Urmăriți cu atenție ceea ce se întâmplă în școala sau în comunitatea voastră timp de câteva zile și încercați să descoperiți situații în care se manifestă intoleranța. Prezentăți în cadrul grupului ceea ce a descoperit fiecare dintre voi. Pornind de la cazurile identificate, căutați cea mai bună modalitate prin care să le aduceți la cunoștința colegilor voștri. La finalul prezentărilor, discutați despre cum ar putea fi combătută intoleranța, astfel încât să sufere cât mai puțini oameni din cauza sa.

3 Cauze și manifestări ale intoleranței



(Intoleranță, <https://ro.pinterest.com/stephff64/political-cartoons-by-stephff/>)

- 1 Ce este asemănător și ce este diferit între ceea ce poartă pe cap fiecare dintre cele două personaje? Ce anume crezi că simte autorul caricaturii cu privire la intoleranță? Ești de acord cu el? Motivează răspunsul tău.
- 2 Informează-te și află care este ziua proclamată de ONU ca **Ziua Internațională a Toleranței**.

Dezbaterem

Organizați o dezbatere în cadrul căreia să abordați următoarea temă: „A fi tolerant este benefic întotdeauna”.

Dicționar

- Benefic:** care face bine, cu efect pozitiv, favorabil, prielnic.
- Etică:** disciplină care se ocupă cu studiul aspectelor teoretice și practice ale moralei.

A Patriotismul

Încă de la începuturi, oamenii au trăit în comunități mai mari sau mai mici, fiind nevoiți să se ajute unii pe alții. Cu timpul, trăind laolaltă, au început să aibă conștiința apartenenței la aceeași comunitate. Așa au apărut popoarele, iar mai târziu națiunile, teritoriul ocupat de acestea și toate diferențele față de alte națiuni fiind definite prin cuvântul „**patrie**”.

Existența patriei a dat naștere sentimentului de **patriotism**, manifestat prin dragoste și fidelitate față de țara în care fiecare s-a născut și trăiește.



B Derapajele sentimentului patriotic

Patriotismul, manifestat ca dragoste față de patrie, este un sentiment normal dacă este însoțit de înțelegerea și respectul acordate celor care au o altă patrie, celor de o altă origine etnică, celor care provin din alte culturi etc. Există însă situații când patriotismul nu mai este dragoste, ci ură, conducând la apariția **xenofobiei**, a **șovinismului** ori a **rasismului**.

Xenofobia apare din cauza prejudecăților și stereotipurilor existente în raport cu persoane de o altă origine etnică și reprezintă ura față de străini, apreciindu-se că aceștia nu pot avea decât o cultură inferioară sau periculoasă.

Șovinismul reprezintă credința că propria națiune este superioară față de o alta sau față de altele. Li se recunosc astfel însușiri pozitive doar celor asemănători, însușirile celorlalți fiind văzute ca inferioare și negative.

Rasismul constă în evaluarea arbitrară a oamenilor ca aparținând unor rase diferite. Afirmând superioritatea unora dintre acestea în raport cu celelalte, rasismul afirmă drept corecte discriminarea și persecutarea celor văzuți ca inferiori.

Deoarece xenofobia, șovinismul și rasismul provoacă doar rău și suferință, acestea trebuie respinse și condamnate în orice situație.

1 Patria și patriotismul

Copii, ce e Patria, ce e patriotismul? Ce este acest sentiment care răscolește toate puterile din om și, în anumite clipe, îl ridică mai presus de existența lui și-l face să moară de bunăvoie pentru liniștea și mărirea unor urmași pe care nu-i va cunoaște și nu-l vor cunoaște?

Patria este înlăuntrul nostru, și o ducem cu noi peste țări și mări, și numai când suntem departe și în singurătate ne trec fiorii amintindu-ne de unde ne-am rupt și nu găsim mângâiere decât în restriște și în lacrimi.

Patria nu vine de la pământ, nici din vreo lucrare a câmpului, nici din vreo abstracțiune, ci dintr-o noțiune concretă, de la pater, de la patres, din părinți, moși și strămoși. Părinții, moșii și strămoșii ne sunt patria noastră; ei, cari au vorbit aceeași limbă, care au avut același dor, aceleași suferințe, aspirațiuni, sunt adevărata noastră patrie! (Barbu Ștefănescu Delavrancea, fragment din discursul *Patria și patriotismul*, rostit în 1915)

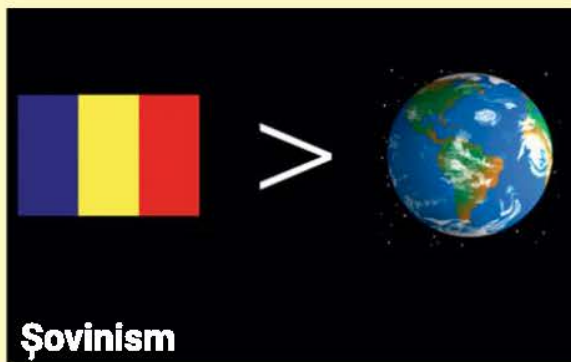


- 1 Selectează din text expresiile prin care apreciezi că se înțelege semnificația cuvintelor „patrie” și „patriotism”.

Patrie	Patriotism

- 2 Completează, potrivit propriei opinii, următoarele enunțuri:
 - a. Pentru mine, Patria este...
 - b. A fi patriot înseamnă...

2 Fețele urâte ale xenofobiei și șovinismului



- 1 Presupune că ești un refugiat ajuns într-o altă țară unde dorești să îți găsești adăpost. Pentru a se decide acceptarea sau respingerea ta s-a decis că poți să încerci să convingi, timp de maxim un minut, un juriu format din trei persoane. Scrie un text pe care l-ai susține în fața unui astfel de juriu.
- 2 Organizați-vă în grupe de patru elevi și discutați dacă se poate aprecia că un popor este superior unui alt popor. Prezentați în fața clasei răspunsul vostru, precum și motivele care au stat la baza acestuia.

Dezbatem

Organizați și derulați o dezbatere în cadrul căreia să luați în discuție una dintre următoarele idei: „Minoritățile etnice îmbogățesc cultura și civilizația României” sau „Niciun popor nu este superior altui popor”.

3 Rosa Parks

Pe 1 decembrie 1955, în Montgomery, SUA, Rosa Parks, pe atunci o croitoreasă, se întorcea acasă cu autobuzul. Din moment ce singurul loc liber se găsea în spațiul rezervat albilor, Rosa s-a așezat pe acesta. La scurt timp după aceea, câțiva pasageri albi au urcat în autobuz și șoferul i-a ordonat acesteia să cedeze locul unui bărbat alb, după cum cerea legea. Rosa a refuzat, sătulă de a fi tratată drept un cetățean de clasa a doua. A fost arestată și băgată la închisoare pentru comportament inadecvat și încălcarea legilor orașului. De atunci este cunoscută ca *femeia care nu s-a ridicat în picioare*.

- 1 Scrie pe o bucată de hârtie, în trei cuvinte, ceea ce consideri că înseamnă cuvântul „rasism”. Oferă după aceea hârtia la schimb colegei/colegului de bancă. Fiecare dintre voi va citi ceea ce scrie pe hârtia obținută și va alege unul dintre cuvintele notate pentru a fi scris pe tablă. Omiteti cuvintele deja scrise. Transcrieți în caiete lista obținută.

Joc de rol

Organizați-vă în trei echipe pentru a juca unul dintre următoarele roluri: un grup de refugiați plecați dintr-o țară unde a început un război care le amenință viața, un grup de cetățeni dintr-o comunitate unde acești refugiați au fost conduși pentru a se stabili și un grup de observatori. Jocul de rol presupune să experimentați prima întâlnire dintre cetățeni (care nu au fost consultați în ceea ce privește stabilirea refugiaților în comunitatea lor) și refugiați (care își doresc cu putere să nu mai fie nevoiți să rătăcească dintr-un loc în altul și nici să se întoarcă în țara lor). Observatorii, imparțiali, se vor strădui să constate, din exterior, trăirile și reacțiile fiecărei părți.

Dicționar

Națiune: comunitate stabilă de oameni care au sentimentul unității de origine, de limbă, de teritoriu, de obiceiuri și care are o cultură proprie.

A Amestecați

Încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au fost victimele atrocităților motivate prin diferențele etnice, religioase, culturale și/ sau politice. Chiar și în zilele noastre, oamenii continuă să cadă victime divergențelor și discriminărilor cauzate de religie, etnie, limbă, rasă, sexualitate etc., iar toate acestea în pofida faptului că oameni dintre cei mai diverși au trebuit să trăiască împreună.

În definitiv, oamenii nu mai pot fi „pur sânge”, pentru că aproape în fiecare istorie personală a intervenit ceva sau cineva din altă religie, naționalitate, etnie. Trebuie să fim conștienți și să recunoaștem faptul că suntem produsul unor societăți mixte. Chiar s-ar putea spune că nici nu se mai știe exact cine a lansat o idee, o tradiție, un proverb, un fel de mâncare etc., chiar dacă peste timp un popor sau altul le-a declarat ca fiind reprezentative pentru propria cultură.

Astfel, nu ne mai putem limita la propriile puncte de vedere și forme de comportament, ci trebuie, zi de zi, să le descoperim pe ale altora, chiar dacă ne apar la început ca străine. În fond, cu toții suntem oameni...

B Multiculturalitate și interculturalitate

Multiculturalitatea se referă la un cadru social larg, în care diferite grupuri culturale trăiesc într-un spațiu fizic comun, fără să-și propună explicit să comunice și să coopereze, să stabilească în mod intenționat și planificat relații de schimb cultural și cunoaștere reciprocă. Reprezentanții acestor grupuri intră în contact doar întâmplător sau atunci când sunt determinați de situații concrete de viață. Toleranța reciprocă este de tip pasiv, fiecare este centrat mai degrabă pe sine, ceilalți fiind considerați o posibilă amenințare pentru identitatea grupului. În asemenea situații, coexistă mai multe culturi, fără a avea conflicte, dar și fără a construi relații permanente și consistente de cooperare.

În schimb, într-o **societate interculturală**, diversitatea este văzută ca un lucru pozitiv pentru dezvoltarea socială, politică și economică. Este vorba despre o comunitate în care persistă un înalt grad de interacțiune socială, respect reciproc pentru tradiții, valori și norme.

1 Ziua armoniei

Începând cu anul 1999, la data de 21 martie, **Ziua Internațională a Eliminării Discriminării Rasiale** (proclamată de ONU în 1966), în Australia se sărbătorește **Ziua Armoniei (Harmony Day)**. Mesajul permanent al acestei zile este **Toți aparțin!**, în spiritul său sărbătorindu-se respectul pentru diversitate și sentimentul de apartenență la propria comunitate. Activitățile dedicate acestei zile, trimit însă dincolo de simpla celebrare a unei singure zi, subliniind că fiecare zi ar putea fi și ar trebui să fie o zi a armoniei.



- 1 Care crezi că ar putea fi motivul pentru care în Australia a fost proclamată **Ziua Armoniei**? Enumeră, în scris, minim trei lucruri pozitive pe care apreciezi că celebrarea unei astfel de zile le-ar putea determina.

2 Uniți în diversitate

Dacă europenii și-ar da seama de fondul comun de cultură care datează din Evul Mediu (...) eu cred că aceasta ar ușura rezolvarea problemelor pur materiale. (...) În fapt, ideal ar fi ca fiecare european să-și spună: sunt european și francez; sunt european și italian; sunt european și englez; ca specificul care alcătuiește bogăția civilizației noastre să rămână un apanaj al patriilor, iar aceste patrii să se simtă indisolubil legate printr-un mod de a gândi și simți care să aibă drept scop ultim apărarea drepturilor omului. (Louise Weiss, parlamentar european, 1979)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ · UNIÓN EUROPEA · EVROPSKÁ UNIE · DEN EUROPÆISKE UNION · EUROPÄISCHE UNION · EUROOPA LIIT · ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ · EUROPEAN UNION · UNION EUROPÉENNE · AN TAONANT EURPACH · EUROPSKA UNIJA · UNIONE EUROPEA · EIROPAS SAVIENĪBA · EUROPOS SAJUNGA · EURÓPAI UNIÓ · L-UNJONI EWROPEA · EUROPESE UNIE · UNIA EUROPEJSKA · UNIÃO EUROPEIA · UNIUNEA EUROPEANĂ · EURÓPSKA ÚNIA · EVROPSKA UNIJA · EUROOPAN UNIONI · EUROPEISKA UNIONEN



Lucrăm împreună

Organizați, întreaga clasă, o zi dedicată sărbătoririi diversității și apartenenței. În acest scop, discutați mai întâi asupra denumirii pe care o veți da evenimentului, astfel încât ea să sugereze aceste lucruri. Stabiliți după aceea activitățile pe care urmează să le realizați. În măsura în care aveți posibilitatea, implicați în derularea evenimentului cât mai mulți dintre colegii voștri din școală (fie doar și în forma cea mai simplă, și anume aceea de spectatori la activitățile pe care le veți derula).

- 1 Organizați-vă în perechi și studiați cu atenție documentul de mai sus. Credeți că afișul promovează în special o societate multiculturală sau o societate interculturală? Motivați opinia voastră.

Dicționar

- Atrocitate:** faptă înfiorătoare, purtare crudă.
- Divergență:** deosebire, dezacord de opinii, de concepții, de atitudini, de comportamente.



A Interculturalitatea

Ce este cultura? Ansamblul trăsăturilor intelectuale, afective și materiale care caracterizează o comunitate. Acestea se manifestă în credințe și tradiții, în normele morale, în stilurile de viață, în modelele de acțiune, în deprinderile pe care oamenii le dobândesc în calitate de membri ai acelei comunități. Pentru fiecare, propria cultură constituie „atelierul” în care își construiește identitatea, percepțiile, dar și aspirațiile.

Valorile culturale sunt ceea ce fiecare grup cultural apreciază, consideră a fi „normal”, dorește să obțină, recomandă altora... Însă, într-o lume în care tot mai mulți oameni, fiecare dintr-o anumită cultură, ajung să trăiască alături de oameni aparținând altor culturi, cea mai importantă valoare culturală este **interculturalitatea**. Interculturalitatea recunoaște diferențele dintre culturi, dar urmărește totodată să identifice un trunchi de valori comune capabile să conducă spre deschiderea, una spre cealaltă, a culturilor coexistente. Ea vizează **unitatea în diversitate**.

B Societatea interculturală

Pluralismul cultural este produsul unei istorii lungi și continue care implică acceptarea altuia, toleranța, coexistența, dar și șansa afirmării propriului specific. Astfel, **interculturalitate** este termenul prin care se desemnează contactul dintre culturi, existența unui dialog între acestea și nu în ultimul rând interacțiunea și influența reciprocă.

Astăzi relațiile dintre țări și culturi se dezvoltă fără încetare, adunând laolaltă trăsături distincte. Totodată, este evident că în alte culturi, lumea este percepută în mod diferit, modalitățile de relaționare dintre oameni pot fi diferite, tradițiile și obiceiurile sunt diverse. Trebuie să acceptăm diversitatea, să nu negăm existența unor puncte de vedere aparent sau în mod real diferite de ale noastre. Mai mult, trebuie să înțelegem și să fim deschiși la perspectivele aduse în discuție de cel care nu vede lumea din aceeași perspectivă precum noi. Doar în acest mod poate fi vorba despre edificarea unei **societăți interculturale**, o societate ai cărei membri se respectă și se sprijină reciproc pentru a-și afirma individualitatea și propria cultură.

1 De la propria cultură la interculturalitate

Fiecare, la naștere, devine parte a unei culturi și, pe măsură ce se dezvoltă, învață despre ea, proces numit **socializare**. Acesta constituie, de fapt, o transformare continuă a individului uman în subiect al culturii. Copilul interacționează continuu cu alte persoane, oferindu-i-se astfel posibilitatea de a-și construi o identitate, o gândire, deprinderi, care îl vor ajuta mai târziu să participe la viața comunității.



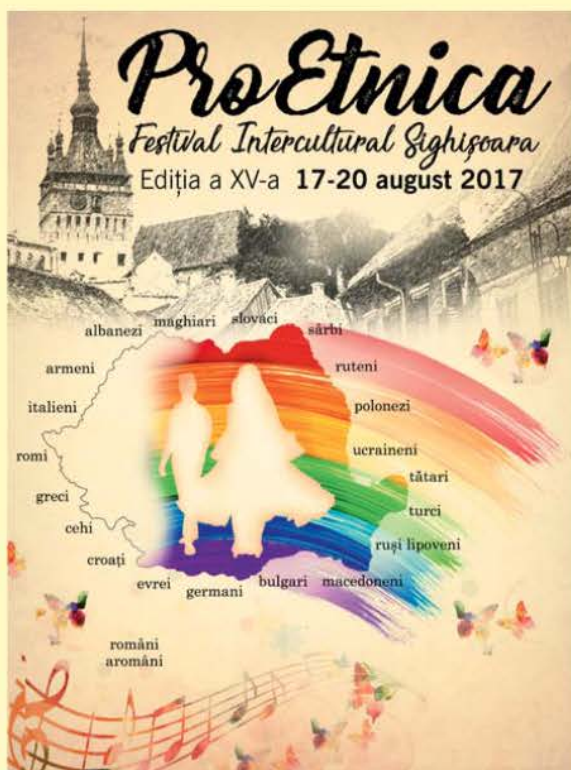
Prin socializare, copilul este ajutat să înțeleagă regulile de viață, obișnuințele, felul de a gândi, credințele și valorile mediului în care trăiește. Fără acestea el nu ar fi capabil să existe în propria cultură.

Ce se întâmplă însă atunci când persoana interacționează concomitent cu mai multe culturi? Ea asimilează caracteristici individuale, experiențe și elemente culturale din fiecare. Așa s-a întâmplat de-a lungul istoriei, dar așa se întâmplă și astăzi. De exemplu, emigranții sunt influențați atât de cultura originară, cât și de cea a țării care i-a găzduit.



- 1 Crezi că o persoană, născută și dezvoltată într-o anumită cultură, poate deveni mai târziu membră a oricărei alte culturi?

2 România ca societate interculturală



(Afișul celei de a XV-a ediții a festivalului intercultural „ProEtnica”)

- 1 Studiază cu atenție afișul de mai sus. Prin ce apreciezi că acesta reușește să sugereze că România este o societate interculturală?
- 2 Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi. Creați un poster sau un colaj prin care să înfățișați România sau comunitatea în care trăiți voi ca societate interculturală. Expuneți lucrările realizate în sala de clasă.

Lucrăm împreună

- Obțineți o coală mare de hârtie sau lipiți între ele mai multe coli de hârtie astfel încât să obțineți o suprafață suficient de mare pentru ca fiecare dintre voi să poată contribui la desenul prin care îl veți realiza: „Comunitatea interculturală”. După ce ați pregătit suportul, desenați individual un aspect fără de care apreciați că nu poate gândită o societate multiculturală.

3 Comunități interculturale

Comunitățile interculturale sunt grupuri etnice, religioase care trăiesc în același spațiu, întrețin relații deschise, interacționează în sensul recunoașterii mutuale, a respectării valorilor și tradițiilor celorlalți, a modului de viață al fiecăruia.



Circulația liberă a cetățenilor, utilizarea pe scară largă a mijloacelor de comunicare în masă și multimedia, precum și fenomenele migrației din ultima perioadă au determinat accentuarea caracterului de mozaic al comunităților contemporane, în care elementele culturii autohtone se îmbină subtil cu aspecte ale culturii altor grupuri.



- 1 Organizați-vă în perechi și, timp de 5 minute, scrieți pe două coloane avantaje și dezavantaje ale accentuării caracterului de mozaic al comunităților contemporane. Prezentați pe rând, fiecare pereche, ceea ce ați scris. Progresiv, notați pe tablă avantajele și dezavantajele precizate, fără a le repeta, astfel încât să realizați două liste comune. Transcrieți în caiete rezultatul.

Dicționar

Mozaic: (caracter de) amestecat; amestec de elemente, culori, lucruri, ființe.

Proiect - Stereotipuri și prejudecăți

Ce vom realiza?



- **Organizați-vă în grupe de 6 elevi pentru a realiza, împreună, proiectul „Stereotipuri și prejudecăți”.**
- Proiectul pe care urmează să îl realizați presupune să identificați stereotipuri și prejudecăți, despre care ați învățat în clasa a V-a, care reprezintă sau pot reprezenta obstacole în calea unei societăți multiculturale, și să încercați să îi sensibilizați pe ceilalți în privința lor.

Ce vom învăța?

- În primul rând, faptul că într-o societate funcționează numeroase stereotipuri și prejudecăți, acestea provocând suferință în numeroase cazuri, mai ales în cele în care este vorba despre aspectele culturale.

Stereotipul exprimă credințe despre caracteristicile psihice și comportamentale ale unor indivizi, grupuri sociale (după sex, vârstă, etnie, religie) sau procese sociale, fixate în generalizări rigide și în imagini simplificatoare. Cele mai frecvente stereotipuri culturale sunt cele legate de:

- **vârstă:** toți adolescenții iubesc rockul și nu respectă persoanele în etate;
- **rasă:** persoanele de culoare sunt mai puțin capabile;
- **religie:** toți indivizii care propovăduiesc islamul sunt teroriști;
- **naționalitate:** toate persoanele de etnie romă fură;

- **locuri:** locuitorii din satul X sunt leneși;
- **clasă socială:** săracii sunt lipsiți de mândrie, needucați, leneși etc.

Prejudecățile sunt tipuri specifice de atitudini, caracterizate printr-o poziționare subiectivă (pozitivă sau negativă) față de anumite grupuri, naționalități, instituții etc.

Una dintre cele mai cunoscute prejudecăți este **rasismul**, care afirmă superioritatea unei rase în raport cu alta, cu consecințe deosebit de negative. De asemenea, rasismul alimentează prejudecățile etnice, ale căror victime sunt persoanele unui anumit grup etnic.

Cum vom proceda?

- Primul pas va fi **identificarea a 3-4 stereotipuri și prejudecăți** care circulă în comunitatea/societatea în care trăiți.
- Al doilea pas va fi **informarea**. În cadrul acestei activități veți încerca să descoperiți diferite **moduri de manifestare a stereotipurilor și a prejudecăților identificate**. Adunați materiale cât mai diverse: fotografii, materiale din mass-media, interviuri etc.
- După ce veți obține o cantitate de materiale pe care o apreciați ca suficientă, încercați să **identificați sau să concepeți materiale care ilustrează exact contrariul acestora** (încercați, cu alte cuvinte, să combateți stereotipurile și prejudecățile în cauză).
- Asamblați diferitele elemente componente ale proiectului (îndiferent dacă este vorba despre texte, imagini, materiale audio, materiale video etc.) într-o formă unitară, punând în paralel ilustrarea stereotipurilor/prejudecăților și infirmarea acestora, pe care să o puteți expune sau prezenta.

Gândește-te la ce ai învățat de-a lungul unității de învățare, după care răspunde la următoarele întrebări:



● Care apreciezi că este cel mai interesant lucru despre care ai învățat? De ce?

.....

.....

.....



● Care apreciezi că este cel mai important lucru despre care ai învățat? De ce?

.....

.....

.....



● Există ceva care nu ți-a plăcut? Dacă da, ce anume și din ce cauză?

.....

.....

.....



● Ce anume crezi că vei putea face mai bine de acum înainte?

.....

.....

.....



● Cu cine ai colaborat cel mai bine în cadrul activităților desfășurate?

.....

.....

.....



● Ce alte lucruri ai dori să afli despre temele discutate în cadrul unității de învățare?

.....

.....

.....

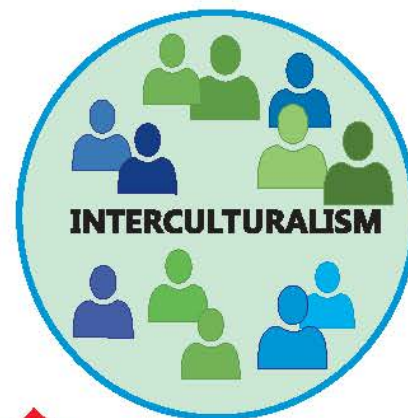
Sinteză



CULTURI

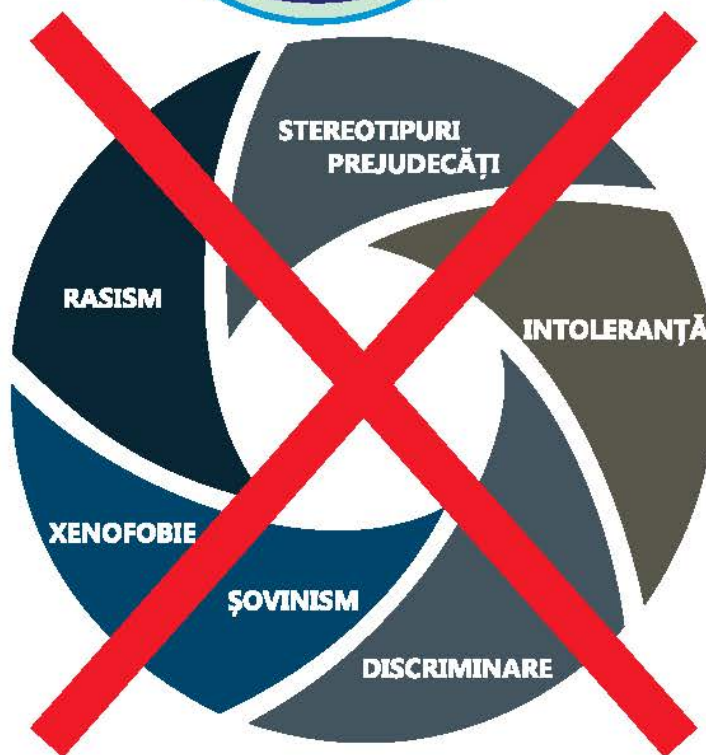


MULTICULTURALISM



INTERCULTURALISM

Culturile, raportate unele la altele, se caracterizează prin diversitate, fiecare având propriul specific. Astfel, nu se poate susține că o cultură este superioară alteia. **Diversitatea culturală** (precum și acceptarea sa) reprezintă una dintre cele mai importante valori ale lumii în care trăim. Sunt de respins astfel orice manifestări care, pe motive de diferență culturală, provoacă durere și suferință.



Societatea Interculturală este societatea ai cărei membri, proveniți din culturi diferite, se respectă și se sprijină reciproc pentru a se afirma pe sine și propria cultură.

Trăind într-o epocă ce are atribute precum viteza și comunicarea, și, totodată, posibilități tot mai extinse de a călători, comunitățile contemporane se impun tot mai mult în calitate de **comunități interculturale**.



Ce am reținut?



- 1** Completează spațiile libere astfel încât să obții enunțuri corecte:
 - a. Stereotipurile și prejudecățile în raport cu persoane aparținând unei alte etnii pot conduce la apariția
 - b. Interacțiunea și influența reciprocă a două sau mai multe culturi poartă numele de
 - c. Dragostea și fidelitatea față de țara în care te-ai născut se numește
- 2** Realizează patru enunțuri, în fiecare dintre acestea utilizând doi dintre următorii termeni: cultură, patrie, minoritate etnică, interculturalitate, respect și toleranță.
- 3** Diversitatea culturală este percepută pozitiv:
 - a. în societățile multiculturale;
 - b. în societățile tradiționale;
 - c. în societățile interculturale;
 - d. în orice societate umană.

Ce am înțeles?

- 1** Datorită absenței unui pigment al pielii, în unele familii africane se nasc și copii cu pielea albă. Aceștia, numiți albișoși, văzuți ca mult prea diferiți de toți ceilalți, deși au părinți și chiar frați și surori ca toți ceilalți, îndură numeroase suferințe. Este evident că în astfel de situații avem de-a face cu intoleranță față de cei care fac parte din aceeași cultură. Pornind de la acest exemplu, organizați în echipe de trei elevi, identificați în comunitatea în care trăiți sau în societatea românească o situație asemănătoare. Realizați, luând în considerare ceea ce ați descoperit, un dosar în care să colectați materiale de documentare a cazului. În baza acestora, realizați o prezentare pe care să o susțineți în fața clasei.



- 2** Scrie o compunere despre cum va arăta societatea viitorului, preocupându-te în primul rând dacă aceasta va fi sau nu interculturală.

Poți mai mult!

Jurnalul

Ne reîntâlnim cu Jurnalul Intercultural. Desigur, tu ai continuat să notezi propriile experiențe în acesta, dar a venit momentul să adaugi încă o piesă în el.

Activitatea propusă în acest scop este *Numele meu*.

Realizarea acestei activități presupune ca mai întâi să presupui că ai dori să îți schimbi numele, dorindu-ți un nume dintr-o altă cultură. Caută un astfel de nume, care îți place.

După ce ai identificat noul nume pe care îl vei purta, gândește-te la motivele pentru care l-ai ales pe

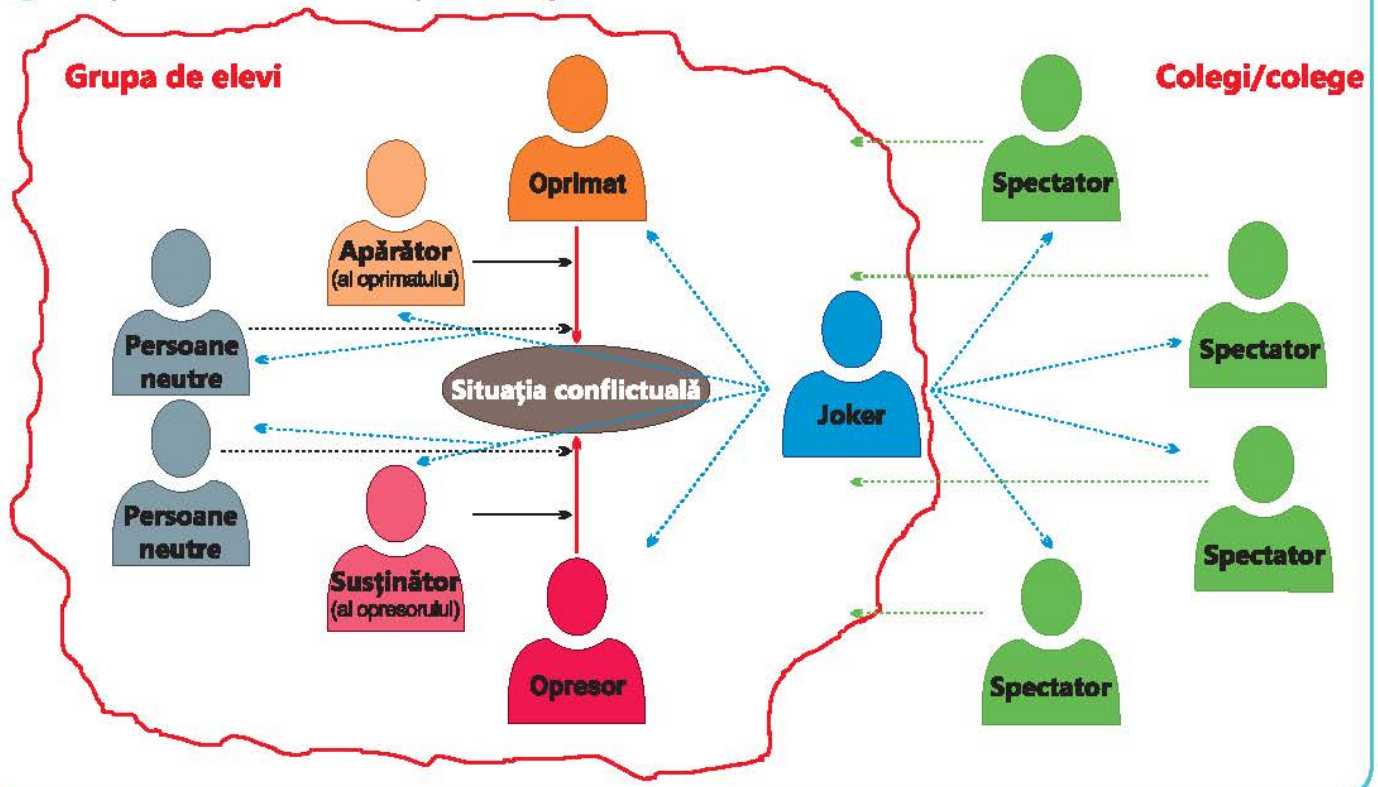
acesta și nu un altul. De asemenea, în continuarea activității, imaginează-ți că ești într-o călătorie prin diverse colțuri ale lumii, astfel încât ai de-a face cu diferite popoare. Ce le va comunica numele tău acestora? Crezi că vor exista diferențe?

În finalul activității, încearcă să transpui ceea ce ai experimentat sub forma unui text, a unui colaj sau a unei benzi desenate. Adaugă ceea ce ai realizat în propriul *Jurnal Intercultural*, dar oferă-i o copie și unui coleg sau unei colege.

Recapitulare

Ce vom realiza?

- Organizați-vă în grupe de 7-8 elevi pentru a realiza, împreună, proiectul „Teatrul social”.
- **Teatrul Social** este o formă de **Teatru Forum**, o modalitate de punere în scenă care oferă posibilitatea interacțiunii, dezbaterii și intervenției directe a spectatorilor cu scopul identificării de soluții sau de modalități de acțiune.
- O piesă de **Teatrul Social** implică întreaga clasă de elevi:



Ce vom învăța?

- Atunci când dorim să mergem la teatru, o facem pentru că ne atrage subiectul, modul în care se joacă, actorii etc. Ne vom cumpăra bilet, vom merge la sală, ne vom ocupa locul și vom urmări cu interes spectacolul. Dar dacă lucrurile nu se opresc aici? Dacă am avea posibilitatea să intervenim, chiar să ne ridicăm de pe scaun, să urcăm pe scenă și să devenim parte a piesei? Cu alte cuvinte, dacă am avea posibilitatea să ne implicăm și să schimbăm ceea ce se întâmplă, și chiar deznodământul? **Teatrul Social** ne oferă în primul rând astfel de posibilități. **Vom învăța să luăm decizii și să ne implicăm...**
- Totodată, ne vom confrunta cu anumite **situații din viața reală, unele pe care vom încerca, prin discuții, să le înțelegem**, descoperind inclusiv de ce oamenii acționează așa cum acționează.
- Nu în ultimul rând, **vom reuși să dobândim experiențe concrete** în raport cu probleme cu care ne-am putea confrunta pe parcursul vieții noastre.

Cum vom proceda?

● **Constituiți grupele de elevi.** Fiecare grupă va pune în scenă o piesă, urmând ca ceilalți elevi să devină spectatori. Deoarece această activitate este propusă cu scop recapitulativ, ideal ar fi să se constituie trei grupe de elevi, iar fiecare dintre acestea să-și asume una dintre cele trei teme studiate până în prezent.

● **Identificați o problemă cu efecte negative în legătură cu tema aleasă.** De exemplu, s-ar putea porni de la următoarele probleme: tema „Cultură și diversitate culturală” - o societate în care se încearcă ștergerea diferențelor culturale; tema „Identitatea culturală” - situația unei persoane care a emigrat într-o altă cultură și unde încearcă să-și păstreze identitatea culturală; tema „Împreună” - manifestări ale xenofobiei, șovinismului sau rasismului.

● **Construiți scenariul piesei.** Analizați problema aleasă, încercând ca dezvoltarea subiectului să fie cât mai incitantă pentru public, fără a uita să redați esența problemei, să implicați personaje concrete (Cine sunt? Unde sunt? Ce relații concrete au cu celelalte personaje? etc.), iar acestea să poată fi recunoscute cu ușurință de spectatori. De asemenea, în construcția scenariului și a rolurilor, țineți cont de următoarele:

- întâmplarea prezentată în piesă trebuie să fie realistă;
- piesa să nu aibă mai mult de 3-4 scene (pot fi momente din perioade de timp diferite) și să nu dureze mai mult de 15 minute;
- finalul piesei să fie construit astfel încât Oprimatul (protagonistul piesei) să ia o decizie greșită (care îl va afecta negativ în viitor) sau să fie împiedicat să ia o decizie bună;
- opresiunea se realizează prin personaje implicate, nu prin elemente greu de identificat („sistemul”, „soarta”, „vremea rea” etc.);
- piesa să fie ușor de înțeles și să ofere șansa intervențiilor din public prin posibilitatea înlocuirii personajelor;
- piesa să nu ofere efectiv soluții, acestea fiind stabilite prin contribuția publicului;
- piesa nu va folosi violența pe scenă, ci aceasta poate fi doar sugerată prin replici în care personajul povestește cum a fost agresat, oprimat.

● **Pregătiți piesa.** După ce ați pus la punct scenariul, pregătiți piesa pentru a fi jucată în fața publicului.

● **Jucați piesa.** Desfășurarea efectivă a unei piese de Teatru Social are trei etape:

1. **Piesa** - situația de opresiune este pusă în scenă, conform scenariului, fără ca cineva să intervină.
2. **Discuția** - Jokerul va intra în dialog cu spectatorii, încercând să vadă ce au înțeles aceștia, ce anume și-ar fi dorit să se întâmple altfel, ce alte reacții ar fi așteptat din partea personajelor etc.
3. **Forumul** - după finalizarea etapei de discuții, Jokerul va trage concluzia că spectatorii nu sunt mulțumiți cu deznodământul piesei (aceasta având un final nefericit), cu decizia pe care Oprimatul a luat-o etc. În continuare, Jokerul (care are rolul de a urmări respectarea regulilor și de a incita spectatorii să participe, putând întrerupe chiar el piesa pentru a pune întrebări spectatorilor, pentru a discuta anumite aspecte etc.) va preciza că piesa urmează să fie reluată, spectatorii urmând să aibă posibilitatea să întrerupă, printr-o bătaie de palme, desfășurarea sa și să ia locul personajelor (pot fi schimbate toate personajele, mai puțin opresorul). În momentul în care un spectator bate din palme, actorii se opresc în stop cadru. Spectatorul va explica ce rol dorește să preia, urmând ca actorii rămași să se adapteze modificării scenariului (pot fi modificate sau chiar introduse scene noi). Actorul înlocuit nu se retrage, ci rămâne pentru a-i oferi sprijin noului actor. Scopul actorilor rămași nu va fi însă de a-l ajuta pe noul actor, ci dimpotrivă, ei vor aduce noi provocări și obstacole în calea acțiunilor acestuia, încercând să readucă piesa la deznodământul cunoscut. Cu alte cuvinte, schimbarea nu se produce cu ușurință, „lupta” fiind între spectator (care vine cu o altă soluție) și actori (care încearcă să arate că lumea trebuie acceptată așa cum este). Spectacolul se finalizează atunci când piesa reușește să aibă un deznodământ (fie cel inițial, fie unul nou, (mai) fericit).

Autoevaluare - Interevaluare

Ce am reținut?

- 1 Formulează patru enunțuri, astfel încât în fiecare dintre ele să utilizezi câte trei dintre următorii termeni: cultură, diversitate, multicultural, intercultural, patriotism, stereotip, prejudecată, etnie, tradiție și comunitate.
- 2 Analizează cu atenție imaginile alăturate și stabilește, prin raportare la diversitatea culturală, trei asemănări și trei diferențe.



Ce am înțeles?

- 1 Enumeră, în scris, patru stereotipuri pe care le-ai auzit de la alte persoane cu privire la „străini”.
- 2 Formulează, în scris, un argument împotriva rasismului. După aceea, împreună cu colegul sau colega de bancă, pornind de la argumentele formulate, imaginați un dialog în cadrul căruia să le utilizați pentru a respinge opiniile unei
- 3 Privește cu atenție imaginile alăturate și arată despre ce aspect al diversității culturale este vorba în fiecare dintre ele. Caută o imagine care să prezinte un aspect asemănător din propria ta cultură.



Poți mai mult!

REVISTA PRESEI

Organizați-vă în echipe de patru elevi.

Timp de o săptămână urmăriți presa scrisă, în format clasic, pe hârtie sau online și selectați articole în care apreciați că problemele aduse în discuție au legătură cu aspectele discutate până în prezent la orele de Educație interculturală.

După ce apreciați că ați colecționat suficiente articole, identificați în cadrul echipei, în funcție de conținutul acestora, acele probleme care apar cel mai frecvent.

Pornind de la problemele identificate, selectați articolele în care apar acestea, după care, pe o coală mare de carton, realizați un poster de prezentare. Pentru ca acesta să nu se reducă la o simplă colecție de articole, adăugați subtitluri, desene/imagini care pot sintetiza conținutul articolelor etc. La final, în funcție de tot ceea ce conține posterul vostru, oferiți un titlu cât mai sugestiv.

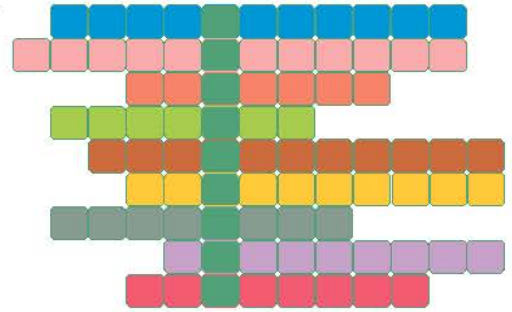
Într-o prezentare cât mai dinamică, arătați colegilor de clasă ceea ce ați dorit să realizați.

Ce am reținut?



1 Atitudinea pe care trebuie să o manifestăm față de alte culturi și față de persoane diferite de noi se numește...

1. Modul de viață pe care îl are în comun un grup de oameni reprezintă ... culturală.
2. ... se dovedește prin dragoste și fidelitate față de țară.
3. Modul specific de existență umană se numește
4. Față de moștenirea culturală trebuie să arătăm
5. ... cultural reprezintă moștenirea istorică și culturală a unui grup uman.
6. Totalitatea oamenilor constituie
7. Credința că propria națiune este superioară celorlalte se numește
8. Credința că „adolescenții nu respectă persoanele în vârstă” este un
9. Transmiterea de-a lungul timpului a unor elemente culturale constituie



Ce am înțeles?

- 1 Realizează, potrivit modelului de mai jos, patru cartonașe „Prin ce suntem asemănători și prin ce suntem diferiți?” Identifică-i pe colegii tăi care au formulat aceleași întrebări sau unele asemănătoare. În aceste situații, precizează pe cartonașul corespondent, cât mai succint, asemănările sau diferențele constatate.

Prin ce suntem asemănători și prin ce suntem diferiți?

Întrebarea mea:

Răspunsul meu:

Asemănări:

Diferențe:

Poți mai mult!

Jurnalul

Jurnalul tău intercultural se îmbogățește pe zi ce trece. Astfel, experiențele interculturale pe care le ai îți oferă noi și noi perspective asupra lumii în care trăiești. Aceste experiențe merită, de asemenea, să fie cunoscute, așa încât vă propunem să realizați un portofoliu cu titlul „Diferiți, dar prieteni!”.

În acest sens, în funcție de preferințele voastre, organizați-vă în echipe de 4-6 elevi. Împrumutați-vă reciproc propriile jurnale pentru a vă împărtăși experiențele avute. Din multitudinea acestora, selectați-

le pe cele care privesc o altă etnie decât a voastră, dar care trăiește în aceeași comunitate. Pornind de la experiențele alese, puneți la punct în cadrul echipei o structură a portofoliului precizat și concepeți materialele necesare.

După finalizarea portofoliului, pregătiți o prezentare prin care să aduceți la cunoștința colegilor voștri conținutul acestuia, susținându-l totodată în fața clasei. De asemenea, multiplicați portofoliul, astfel încât fiecare membru al echipei să îl poată adăuga propriului Jurnal intercultural.

4 Societatea interculturală

- valori și principii -

Ce este o societate interculturală? Trăim în societăți interculturale? Avem nevoie de interculturalitate? Care ar fi valorile pe care ar trebui să ni le asumăm și care ar fi principiile care să ne ghideze acțiunile?

Diversitatea culturală a existat întotdeauna în orice societate. Cu greu ne-am putea chiar și imagina, în realitate, o societate în care să existe un singur mod de a gândi, un singur mod de a te comporta etc. Diversitatea, de altfel, nu se reduce la dimensiunile culturale, etnice, lingvistice sau religioase. În cele din urmă, aceasta este un atribut intrinsec al vieții însăși, astfel încât orice societate ar trebui să o descopere, să o pună în valoare și să o afirme, iar prin toate acestea să-și descopere întregul său potențial. Astăzi, mai mult ca niciodată, este nevoie să fim împreună conștienți că numai în acest mod putem să fim tot ceea ce ne dorim.

Cuprins

1. Acceptare și respect

Atitudini • Acceptare și respect

2. Valorizare și promovare

Din generație în generație • Conservarea și promovarea moștenirii culturale

3. Solidaritate și reciprocitate

Solidaritate, cooperare, angajare • Solidaritatea construiește încrederea

4. Afirmare și dezvoltare

Afirmarea diversității • Dezvoltarea societății interculturale

Proiect - O întâlnire interculturală

Reflectez

Sintează

Evaluare

Ce vei reuși?

- să descoperi valori și principii specifice unei societăți interculturale;
- să apreciezi rolul respectului, al acceptării, al reciprocității și al solidarității în cadrul societății interculturale;
- să ilustrezi rolul pozitiv al diferențelor în viața de zi cu zi;
- să explorezi beneficiile solidarității și reciprocității;
- să extinzi învățarea dincolo de sala de clasă ajutându-i pe ceilalți cu aptitudinile și cunoștințele tale;
- să descoperi cum se poate afirma și dezvolta o societate interculturală;
- să realizezi prin colaborare un proiect intercultural;
- să completezi *Jurnalul intercultural* propriu.

Ce știi?



Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau apreciezi că este un adevăr, și cu **NU**, în caz contrar.

- | | |
|--|---|
| 1 Diversitatea trebuie să fie însoțită de respect și acceptare a diferențelor. <input type="checkbox"/> | 6 Acceptarea diferențelor culturale <input type="checkbox"/> |
| 2 Sistemul de valori al unei persoane se formează mai ales la vârsta adultă. <input type="checkbox"/> | 7 Oamenii pot trăi împreună, indiferent de diferențele culturale dintre ei. <input type="checkbox"/> |
| 3 Solidaritatea constă în ajutorul reciproc pe care oamenii și-l acordă. <input type="checkbox"/> | 8 O persoană, acționând singură, nu poate schimba nimic, niciodată. <input type="checkbox"/> |
| 4 A fi tolerant înseamnă a renunța la propriile opinii, convingeri, stil de viață etc. <input type="checkbox"/> | 9 Identitatea fiecăruia dintre noi depinde de cultura căreia îi aparține. <input type="checkbox"/> |
| 5 Moștenirea culturală trebuie păstrată și promovată de fiecare dintre noi. <input type="checkbox"/> | 10 Astăzi, nicio societate nu poate fi caracterizată ca interculturală. <input type="checkbox"/> |

Carte/Film/Web

- Întrebări mari de la cei mici, Editura Humanitas, 2013;
- WALL-E - un film de animație din 2008, produs de Pixar. Scenariul său prezintă povestea unui robot, ultimul, proiectat pentru a curăța deșeurile care acoperă



Declarația Universală a Drepturilor Omului



Convenția ONU cu privire la drepturile



Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.

3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Acceptare și respect



A Atitudini

Atitudinea reprezintă o noțiune importantă în abordarea relațiilor interpersonale de orice tip, fiind definită ca o predispoziție învățată spre un anumit comportament, favorabil sau nefavorabil în raport cu un obiect sau cu o persoană. Ea reflectă experiența pe care am acumulat-o anterior și constelația personală de valori și norme.

Sistemul de valori al oricărei persoane se formează cu precădere în perioada copilăriei. Astfel, atitudinile noastre referitoare la ceilalți vor depinde de ceea ce trăim la această vârstă și de ceea ce învățăm. Cu alte cuvinte, fiecare dintre noi este la vârsta copilăriei precum un bambus: câtă vreme este verde și crud, el este ușor de modelat, dar odată ce se usucă și se întărește, se va rupe oricât de puțin vei încerca să îl îndoi.

Prin urmare, **acceptarea celuilalt și totodată a diferențelor culturale, modul în care suntem sau ne manifestăm**, plini de stereotipuri și prejudecăți sau dimpotrivă, deschiși și toleranți, **sunt atitudini care stau în puterea noastră**. Fiecare dintre acestea reprezintă, într-un fel, decizia noastră, a fiecăruia dintre noi și, la fel ca în cazul oricărei alte decizii, trebuie să găsim argumentele necesare pentru a ne fi cât mai bine și a fi cât mai fericiți.

B Acceptare și respect

Suntem diferiți, trăim în societăți de tip mozaic, interacționăm cu persoane aparținând unor culturi diferite. Astfel, trebuie să învățăm să trăim împreună cu ceilalți semenii. Interacțiunea și deschiderea către ceilalți sunt extrem de importante pentru a-i cunoaște pe semenii noștri prin prisma valorilor lor și prin intermediul unui **dialog desfășurat de pe poziții de egalitate**.

În aceste condiții, este important ca fiecare generație să-și formeze abilități, deprinderi de bază care să permită o **conviețuire pașnică** cu grupuri care reclamă diferența, fie ea etnică, culturală sau de interese. Astfel, plecând de la valori culturale devenite principii de viață, este necesară formarea unor atitudini pozitive care să fie aplicate în cadrul unei societăți plurale: **acceptarea și respectul pentru diversitate**, pentru identitatea celor percepuți ca fiind diferiți, și, implicit, **respingerea atitudinilor intolerante și discriminatorii față de aceștia**.

1 O „mare” de diferențe

Suntem înconjurați de diferențe. Arătăm diferit, locuim în țări diferite, vorbim limbi diferite, comunicăm diferit, gândim diferit, avem opinii diferite, ne exprimăm diferit. Cum explicăm, de fapt, ceea ce reprezintă diversitatea? La o analiză simplă, nu pare deloc un termen complicat, însă ai putea fi surprins. Diversitatea nu se referă numai la diferențele existente între noi. Diversitatea trebuie însoțită întotdeauna de respect, acceptare și înțelegerea oricărei diferențe. Iar aceste diferențe pot fi de diferite dimensiuni. Diferă rasa căreia îi aparținem, etnia, sexul, credințele religioase, dar și vârsta sau statutul socioeconomic. Diversitatea mai presupune și explorarea acestor diferențe într-un mediu propice tuturor, care să ofere siguranță.

(<http://sipenoinuneintrebai.romanobuiq.ro/>)

- 1 Care crezi că sunt condițiile care permit să acceptăm și să respectăm diferențele? Precizează patru astfel de condiții. Comparați condițiile notate de fiecare dintre voi și realizați o listă comună.

2 Experiențe

Chiar dacă ați putea crede că mă trezesc într-o mare liniște pentru că trăiesc într-un oraș mic, dimineața mă trezesc cu Jo reggelt kivanok. Da, în România trăiesc, dacă vă întrebați! În fiecare zi, muncitorii care construiesc în fața blocului meu (...) își dau binețe în limba cu care au crescut de mici - limba maghiară, o limbă pe care mă bucur să o descopăr în fiecare zi. (...) O călătorie cu trenul mă pune în fața unor multitudini de sunete colorate, căci mă aflu într-un compartiment deschis unde aud o serie de conversații în română, în maghiară, chiar și în spaniolă (...).

(British Council România - *Respect pentru diversitate*)

- 1 Analizează tot ceea ce ai trăit de-a lungul unei zile și notează cât mai multe dintre diferențele culturale cu care te-ai întâlnit. Gândește-te la fiecare dintre acestea și apreciază dacă ți-a fost greu sau ușor să o accepți!

3 Japonia din inima mea...

Deși tatăl meu era japonez, eu nu știam despre îndepărtata lui țară nimic în plus față de exigențele cunoștințelor impuse nivelului meu de studiu. Am învățat limba japoneză în plimbările pe care, atunci când eram mică, le făceam în parc cu tatăl meu. (...) Acceptasem ca pe o ciudățenie a naturii faptul că trăsăturile chipului meu erau diferite față de ale celorlalți copii de la școală. La urma urmei, unii se nășteau cu părul roșu sau cu zeci de pistrui pe față. (Florina Iliș, *Cinci nori colorați pe cerul de răsărit*, București, Editura Cartea românească, 2006)



- 1 Dacă vom cerceta propria familie, vom descoperi că unele dintre rădăcinile noastre sunt din alte țări sau cel puțin din alte regiuni. Iar acele „locuri” sunt prezente într-un fel sau altul în ceea ce suntem. Descoperă propriile diferențe culturale și scrie un text în care să povestești despre acestea.

Lucrăm împreună

- Alege unul din cuvintele „acceptare” sau „respect” și precizează în scris ceea ce înțelegi (poți porni de la întrebări precum: Unde l-ai auzit/întâlnit?, Ce înseamnă el pentru tine?, Care este cuvântul opus? etc.) În funcție de cuvântul ales, constituieți grupe de 4-6 elevi și realizați, punând laolaltă ideile fiecărui membru al grupului (rețineți acele idei cu referire la cultură și la diferențele culturale), un colaj/poster prin care să ilustrați ceea ce ați gândit. Afișați colajele/posterele realizate și discutați ideile

4 Ura nu are loc în cultură



(Strategie pentru proiectul „Iași - Capitală Culturală Europeană” - Namogo Design)

- 1 Ce anume îți sugerează imaginea de mai sus? Compară propria idee cu cea a colegului/ colegei de bancă. Ce diferențe și ce asemănări constatați?
- 2 Caută un cuvânt care se termină în „-ură” (de exemplu, cultură, literatură, caricatură etc.) și încearcă, folosind o imagine sugestivă sau realizând o fotografie, să crezi un poster prin care să sugerezi ideea de respect a diferențelor culturale.

Joc de rol

Povestea lui Ionel și Nazir Pe cât posibil, formați un cerc. Alegeți trei persoane din grupul vostru care vor juca rolul de observatori și care vor nota povestea pe care o veți crea. Unul dintre voi va primi o minge și tot el va fi cel care va rosti primul enunț: *Aceasta este povestea de viață a lui Ionel și a lui Nazir...* După aceea, acesta îi va arunca mingea unui alt participant, care va continua povestea. Pentru cinci minute creați povestea lui Ionel, după care introduceți în poveste următorul enunț: *Ionel îl cunoaște pe Nazir, un băiat de aceeași vârstă cu el, refugiat de război din Siria.* Continuați povestea timp de alte cinci-zece minute, încercând să surprindeți experiențele pe care Ionel și Nazir le-ar putea avea împreună. La final, observatorii vor reciti întreaga poveste. Discutați întreaga experiență pornind de la întrebări precum: *Cum v-ați simțit?, Ce asemănări/diferențe există între Ionel și Nazir?, Care au fost dificultățile cu care s-au confruntat în cadrul experiențelor comune? etc.*

A Din generație în generație

Cultura reprezintă pentru fiecare membru al societății ceva natural. Acest lucru poate fi conștientizat de fiecare dintre noi în momentul în care intrăm în contact cu oameni care aparțin unor culturi diferite. **Cultura se dobândește prin conviețuire socială**, fiind învățată și transmisă din generație în generație, de la părinți la copii.

Cultura populară reprezintă o moștenire a fiecărui popor ce trebuie transmisă și generațiilor viitoare. În ceea ce ne privește, au existat și perioade dificile (de exemplu, perioada comunistă) în care unele tradiții și meserii tradiționale nu mai erau practicate, însă au existat oameni, familii și comunități care au conservat moștenirea culturală, conștiința fiind de faptul că numai în acest mod identitatea românească poate să fie păstrată.

Astăzi, tot mai mulți români, tineri sau adulți, redescoperă tradițiile culturale românești, fapt ce determină păstrarea și valorificarea acestora în diferite moduri (punere în scenă, purtarea straielor populare, inițierea în arta populară și în arta culinară, promovare în mass-media și multe altele).

B Conservarea și promovarea moștenirii culturale

Așa cum am învățat, termenul de „moștenire culturală” este extrem de generos. Astfel, putem face diferența între valorile personale, familiale, naționale sau ale comunității. Atunci când ne referim însă la moștenirea culturală, avem în vedere ultima categorie.

Identitatea unei comunități, a unui popor poate să rămână vie numai prin conservarea moștenirilor culturale. Cum se poate conserva moștenirea culturală a unui grup, a unei comunități sau a unei națiuni? Cultura tradițională a fiecărei comunități sau a fiecărei țări poate fi conservată, în primul rând, prin **cultivarea unui sentiment de acceptare și respect**, prin **conștientizarea valorii pe care o are cultura tradițională în identitatea comunității sau a țării și educarea în acest spirit a copiilor în familie și la școală**, dar și prin intermediul conducătorilor, al persoanelor publice, al diferitelor organizații nonguvernamentale sau al administrațiilor publice. Totodată, moștenirea culturală poate fi conservată prin participarea la diferite acțiuni de promovare a acesteia.

1 Europa de ieri și de azi

Europa se construiește. Iată o mare speranță, care se va înfăptui numai dacă se va ține cont de istorie (...). Pentru că ziua de astăzi se trage din cea de ieri, iar ziua de mâine este rodul trecutului. Un trecut ce nu trebuie să paralizeze prezentul, ci să-l ajute să fie diferit în fidelitate și nou în progres. Între Atlantic, Asia și Africa, Europa noastră există cu adevărat de o vreme extrem de îndelungată, desenată de geografie și modelată de istorie, încă din timpurile în care grecii i-au dat numele pe care îl poartă. Viitorimea trebuie să se sprijine pe aceste moșteniri care, încă din Antichitate, ba chiar din preistorie, au îmbogățit Europa treptat, făcând-o extraordinar de creativă în unitatea și diversitatea ei (...). (Jacques Le Goff)



Băi termale romane (Gărmășara-Geogăiu, România)



Băi termale romane (Bath, Marea Britanie)

1. Apreciază, motivat, dacă trecutul poate sau nu să influențeze evoluția unei persoane, a unei comunități sau a unei țări.
2. Ce ar trebui făcut pentru ca moștenirea culturală să fie accesibilă în mod egal tuturor oamenilor, fără deosebire de vârstă, sex, etnie sau religie?

2 Zilele europene ale patrimoniului

Adeese cunoscute sub numele „Heritage Open Days” (<http://europeanheritagedays.com>), este o inițiativă lansată în anul 1985 de Consiliul Europei, urmată în anul 1999 de Uniunea Europeană și continuată până în prezent, reprezentând unul dintre cele mai populare evenimente culturale sărbătorite de cetățenii europeni din circa 50 de țări. Între obiectivele urmărite se numără: conștientizarea bogăției și diversității culturale europene; crearea unui climat pentru valorizarea diversității culturale europene; conservarea și revitalizarea patrimoniului cultural și natural; condamnarea rasismului și a xenofobiei și încurajarea toleranței în interiorul statelor europene și dincolo de granițele acestora; sensibilizarea autorităților și a publicului larg față de nevoia de a proteja moștenirea culturală tangibilă (situri arheologice, arhitectură, monumente, patrimoniu mobil, rute culturale, patrimoniu natural etc.) și intangibilă (istorie, moștenire educațională, obiceiuri și tradiții, arte, meșteșuguri, sport etc.) de noile amenințări; implicarea statelor europene pentru a răspunde provocărilor de ordin social, politic și economic. România participă din anul 1992 la „Zilele Europene ale Patrimoniului”. Tema anului 2016 a fost „Heritage and Communities/Patrimoniul și comunitățile”.



Patrimoniul UNESCO - Sighisoara (România)



Patrimoniul UNESCO - Dubrovnik (Croatia)

- 1 Realizați un material video de 3-5 minute, în care să evidențiați elemente care apreciați că țin de moștenirea culturală în localitatea în care trăiți.
- 2 Discutați în perechi și decideți dacă o persoană, acționând singură, poate să influențeze atitudinea celor din jur față de moștenirea culturală.
- 3 Organizați-vă în echipe! În fiecare echipă, gândiți-vă la o modalitate prin care să sensibilizați autoritățile și publicul larg față de nevoia de a proteja moștenirea culturală tangibilă și intangibilă existentă în comunitate. Discutați în ce măsură soluțiile propuse sunt realiste și pot fi aplicate în practică.
- 4 Cum ar fi posibil ca localitatea în care trăiești să fie promovată din punct de vedere cultural? Imaginează-ți că ai rolul de ghid pentru oaspeți străini. Ce valori ale patrimoniului cultural crezi că ar trebui să cunoască orice oaspete care vine în localitatea ta?
- 5 Mulți oameni consideră că singuri nu pot face o schimbare. După alte persoane nimic mai inexact, căci exemplul propriu poate să fie urmat de alte persoane, așa cum pâraiele și râurile formează fluvii. Organizați-vă în grupe de patru elevi și construiți un argument în favoarea uneia dintre idei.

Lucrăm împreună

Europa dispune de un patrimoniu bogat, de la opere arhitectonice la clădiri industriale, de la creații artistice la grădini istorice. De aceea, Uniunea Europeană a instituit un premiu pentru conservarea patrimoniului cultural, denumit Europa Nostra, care se acordă anual unor proiecte în materie de conservare, cercetare și promovare a patrimoniului. Organizați-vă în grupe de patru elevi, informați-vă și identificați un proiect câștigător. Prezentați colegilor elementul de patrimoniu implicat.

Solidaritate și reciprocitate

A Solidaritate, cooperare, angajare

Atunci când ne gândim la traiul într-o societate interculturală, ne referim inevitabil la interacțiune, la schimb, la reciprocitate, la interdependență, la solidaritate. Ne referim, de asemenea, la recunoașterea valorilor, a modurilor de viață diferite, la recunoașterea interacțiunilor care intervin la un moment dat între multiplele aspecte ale aceleiași culturi și între culturi diferite în timp și în spațiu.

Știm că persoanele care fac parte dintr-un grup sau dintr-o comunitate umană se situează pe poziții diferite în ceea ce privește realizarea propriilor interese, între oameni existând adesea relații de competiție sau de concurență. Cu toate acestea, observăm că nu este exclusă dorința de cooperare și de manifestare a solidarității. **Solidaritatea trebuie înțeleasă ca un sentiment care îi determină pe oameni să-și acorde ajutor reciproc, să coopereze, să se angajeze în acțiuni ce vizează binele celorlalți semeni.** Ea se poate manifesta atât în viața de zi cu zi, cât și în situații excepționale.

B Solidaritatea construiește încrederea

Ajutându-i pe ceilalți, pe cei care se confruntă cu diferite probleme, se poate extinde învățarea dincolo de sala de clasă. Astfel, ni se oferă oportunități pentru a utiliza cunoștințele și abilitățile dobândite la școală în practică. Totodată, înțelegem mai bine realitățile sociale, se îmbunătățesc aptitudinile de comunicare și de relaționare, se formează sau se dezvoltă capacitatea de a adopta decizii corecte, într-un timp scurt... Iar toate acestea înseamnă că, **ajutându-i pe ceilalți, ne cunoaștem mai bine atât pe noi înșine, dar și pe ceilalți.**

Ajutorul, sprijinul pe care îl acordăm la nevoie, contribuie la apariția încrederii în oameni, iar cei ajutați la un moment dat ajung să aprecieze mai ușor că ei înșiși pot, la rândul lor, să ofere propriul sprijin. Cu alte cuvinte, încrederea între oameni trebuie construită. A te dovedi solidar atunci când viața o cere poate schimba în bine lumea, până într-acolo încât să formăm o comunitate unică, aceea a unei umanități care acceptă și celebrează diversitatea și diferențele culturale.



1 Corpul european de solidaritate

Corpul european de solidaritate este o inițiativă a Uniunii Europene care le oferă tinerilor șansa de a face voluntariat sau de a se implica în proiecte în propria țară sau în străinătate pentru a ajuta comunități și oameni din toată Europa.

Corpul european de solidaritate urmărește să construiască o societate mai inclusivă, să sprijine persoanele vulnerabile și să caute soluții la provocările cu care se confruntă comunitățile. În acest sens, acesta reunește tineri care vor să învețe, să ajute și să se dezvolte.



**CORPUL
EUROPEAN
DE SOLIDARITATE**

Persoanele reprezentând Corpul european de solidaritate aduc cu ele idei, convingeri și așteptări. Organizațiile participante trebuie să țină cont de nevoile lor. În același timp, se așteaptă ca participanții din cadrul Corpului european de solidaritate să arate același respect față de comunitățile locale și de oamenii pe care activitățile respective îi vizează în mod direct.

Participanții din cadrul Corpului european de solidaritate împărtășesc valorile solidarității, ale respectului față de demnitatea umană și drepturile omului și cred în promovarea unei societăți echitabile, bazate pe pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate.

Participanții din cadrul Corpului european de solidaritate se angajează să consolideze solidaritatea între oameni, respectându-le totodată cultura și tradițiile, și fac eforturi pentru a construi o comunitate bazată pe responsabilități comune și sprijin reciproc.

- 1 Cum apreciezi această inițiativă a Uniunii Europene? Ți-ai dori, atunci când vei avea vârsta potrivită, să te implicii în proiecte de acest gen? De ce?
- 2 Formulați, în perechi, un argument favorabil unei astfel de inițiative (sau alteia, reală sau doar imaginată de voi), pornind de la ideea că aceasta stă la baza promovării simultane a valorilor unei societăți interculturale.

2 Călătoresc, călătorești, călătorim...

Pentru cei mai mulți dintre noi, călătoriile constituie un sinonim pentru concediu. Studiile arată însă că excursiile, taberele, schimburile școlare aduc beneficii inedite pe multe planuri, dovedindu-se deopotrivă un exercițiu eficient de dezvoltare personală.

În primul rând, călătoriile sunt una dintre cele mai plăcute și simple modalități de stimulare a creativității, iar acest lucru se resimte cu atât mai mult cu cât, în măsura în care timpul o permite, reușim să ne implicăm în cultura locală.

Călătoriile sunt experiențe care te ajută să te dezvolți personal și să fii mai deschis în fața noului, a ceea ce o altă cultură îți poate oferi.

Mai mult, călătoriile sunt un medicament bun, constituind un factor mental productiv în generarea și asimilarea de experiențe noi și diferite. De asemenea, călătoriile reprezintă un factor important care susține sănătatea creierului și construiește rezistența acestuia de-a lungul vieții.

Nu în ultimul rând, călătoriile ne schimbă percepțiile, ne oferă noi perspective asupra omenirii și ne redau încrederea în bunătatea celor din jur, în special atunci când ele implică schimburi de experiențe culturale. Când ne implicăm în alte culturi, începem să avem experiențe cu oameni diferiți și observăm că majoritatea oamenilor ne tratează în moduri similare. Acest lucru produce o creștere a încrederii.



Lucrăm împreună

Organizați mai multe echipe de „jurnaliști”. Monitorizați timp de o săptămână un post de televiziune, de radio sau un ziar și identificați mesaje care tratează manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare). Propuneți, în situațiile identificate, măsuri pentru reducerea/ eliminarea fenomenului identificat.

- 1 Organizați-vă în grupe de patru elevi. Discutați și elaborați o listă de argumente în favoarea ideii că schimburile școlare și călătoriile sunt benefice pentru o societate interculturală.

Dicționar

Demnitate umană: valoare general umană caracteristică oricărui om de la naștere.

A Afirmarea diversității

Ca valoare, **diversitatea** presupune o societate care le permite tuturor membrilor săi să se integreze, indiferent de diferențele dintre ei. Posibilitatea de a juca un rol în societatea în care trăiește și de a-și construi viața așa cum dorește este recunoscută, într-o societate interculturală, fiecărui membru.

Mai mult, într-un context multicultural, grupurile umane care trăiesc împreună au diferite identități, fiecare dintre acestea trebuind să fie respectată și protejată. Totodată, oamenii învață să trăiască împreună. În acest mod, diversitatea se va accentua prin influențele transmise și adaptarea reciprocă: **a învăța să trăiască împreună, recunoscându-se și respectându-se unii pe alții, constituie esența oricărei societăți interculturale.**

Prin urmare, **afirmarea diversității, a diferențelor proprii**, reprezintă un important principiu de acțiune pentru orice om sau grup uman. O societate interculturală va fi însă realizabilă atât timp cât i se recunoaște oricărei persoane **posibilitatea acțiunii în baza aceluiași principiu.**

B Dezvoltarea societății interculturale

A trăi într-o societate interculturală presupune să avem conștiința și să cunoaștem propriile origini culturale, să le apreciem și să le afirmăm valoarea, dar acestea în contextul toleranței și al respectului pentru originile culturale, dar și pentru cultura tuturor celorlalți.



În măsura în care vom proceda în acest mod, consecințele vor fi benefice atât în ceea ce privește menținerea propriei culturi, cât și în ceea ce privește acceptarea altor culturi, într-o susținere reciprocă care va permite ca acestea să se dezvolte împreună. Mergând pe o astfel de cale vom reuși să ajungem să vorbim nu numai de cetățenia proprie sau de o cetățenie europeană, ci chiar de o cetățenie interculturală.

1 Principiile educației interculturale

UNESCO, în 2006, a stabilit trei principii care stau la baza educației interculturale:

Principiul I: Educația interculturală respectă identitatea culturală a celui ce învață, oferind educație calitativă și adecvată din punct de vedere cultural pentru toți.

Principiul II: Educația interculturală îi oferă fiecărui cursant cunoștințele, atitudinile și abilitățile culturale necesare pentru a participa activ în viața societății.

Principiul III: Educația interculturală îi oferă tuturor elevilor cunoștințele, atitudinile și competențele culturale care le vor permite să dovedească respect, înțelegere și solidaritate față de indivizi, grupuri etnice, sociale, culturale și religioase sau alte de națiuni.

Cu alte cuvinte, trebuie să învățăm să trăim împreună, recunoscând și împărtășind valori precum:

- afirmarea și recunoașterea diversității;
- egalitatea culturilor (absența discriminării);
- îmbogățirea reciprocă (învățăm unii de la alții);
- construirea unor identități multiple;
- interacțiune și dialog intercultural etc.



- 1 Discutați în perechi dacă educația interculturală este necesară. Formulați un argument în acest sens și prezentați-l colegilor voștri.
- 2 Scrie un text de o jumătate de pagină în care să argumentezi pentru sau împotriva ideii potrivit căreia „societatea interculturală” (a trăi într-o astfel de societate) este o călătorie și nu o destinație.

2 „Alfabetul” unei societăți interculturale

A trăi într-o societate interculturală nu este ceva care se încheie la un moment dat, ci un proces permanent, care pretinde de la noi să fim într-un anumit fel. Cum anume? De exemplu, „traducând” ceea ce facem într-o limbă a lui „împreună” cu ajutorul unui „alfabet” specific:

- A** - „acționează” împotriva intoleranței, discriminării, rasismului etc.
- B** - „binele” trebuie urmărit în tot ceea ce facem;
- C** - „cooperează”, „colaborează”;
- D** - recunoaște „diferența” și „diversitatea”;
- E** - promovează „egalitatea”;
- F** - trăiește precum întreaga omenire ar fi „familia” ta;
- G** - nu te lăsa învins de „greutăți” sau „greșeli”;
- H** - alătură-te în „hora” culturilor;
- I** - „inițiază” pentru a afirma „interculturalitatea”;
- J** - nu „judeca”, ci apără „justiția”;
- K** - „continuă”, fără a renunța la valorile și principiile tale;
- L** - învață o altă „limbă”, iar după aceea o alta și încă una și așa mai departe;
- M** - „mulțumește” pentru tot ceea ce ți se oferă;
- N** - „nimeni” nu este perfect;
- O** - fii întotdeauna „om”;
- P** - „participă”;
- Q** - „chestionează”, nu lua lucrurile ca de la sine înțelese;
- R** - arată „respect” pentru diferență și diversitate;
- S** - prețuiește „solidaritatea”;
- T** - susține și trăiește „toleranța”;
- U** - dovedește-ți întotdeauna „umanitatea”;
- V** - apreciază „valoarea”;
- X** - luptă împotriva „xenofobiei”;
- Y** - încearcă să fii întotdeauna „yourself” (tu însuți);
- Z** - „zâmbeste”.

- 1 Organizați-vă în grupe de patru-șase elevi și creați propriul „alfabet” pentru o societate interculturală. Propuneți-vă, în ceea ce veți elabora, să ilustrați în primul rând o anumită idee, de exemplu pornind de la una dintre următoarele întrebări: Cum putem construi o societate interculturală?, Cum se poate afirma o societate interculturală?, Cum se poate dezvolta o societate interculturală?, Care ar fi valorile unei societăți interculturale?

3 Cetățenia interculturală

Cetățenia este o noțiune care se exprimă prin cartea de identitate și pașaport, ambele eliberate de propriul stat.

Cetățenia este un statut legal și politic pe care îl are fiecare cetățean și care îi conferă anumite drepturi.

Cetățenia este ansamblul acțiunilor prin care promovăm înțelegerea și respectul diversității culturale, prin care ne angajăm în sprijinirea celor aflați în nevoie, în protejarea mediului etc.

Cetățenia este o atitudine bazată pe valori precum responsabilitate, solidaritate și toleranță.

Cetățenia nu este numai un statut care definește un ansamblu de drepturi și datorii, ci și o identitate, expresia apartenenței la o comunitate, iar în cele din urmă, expresia apartenenței la umanitate.



- 1 Organizați-vă în perechi și propuneți o definiție pentru „cetățenia interculturală”. Reuniți-vă după aceea în grupuri din ce în ce mai mari, până la nivelul întregii clase și negociați definiții comune în fiecare caz.

Experimentăm

„Numele meu indian este...” – această activitate presupune ca fiecare dintre voi să-și ofere un nou nume, unul prin care, metaforic, să-și încerce să-și surprindă cât mai bine o trăsătură de caracter pe care o apreciază ca definitorie pentru propria persoană, o caracteristică fizică, un sentiment, o emoție sau orice altceva care ar putea să vă reprezinte. De exemplu, ați putea să vă gândiți la nume precum Praf de stele, Pasăre în zbor, Soarele dimineții, Dans în zăpadă etc. După ce ți-ai ales propriul nume, prezintă-l colegilor și justifică alegerea pe care ai făcut-o.

Proiect - O întâlnire interculturală

Ce vom realiza?

- **Organizați-vă în echipe pentru a realiza, împreună, proiectul „O întâlnire interculturală”.**
- Proiectul pe care urmează să îl realizați presupune să vă imaginați întâlnirea grupului vostru cu o persoană (un grup) dintr-o altă cultură (de exemplu, sunteți într-un schimb școlar și va trebui să vă petreceți Anul Nou într-o cu totul altă țară).

Ce vom învăța?

- Dacă veți alege o experiență relevantă pentru voi, prin întrebările la care veți încerca să răspundeți veți reuși să reflectați cu profunzime asupra a ceea ce înseamnă interculturalitate și mai ales asupra provocărilor pe care aceasta ni le adresează.

Cum vom proceda?

- Primul pas va fi **alegerea și imaginarea, împreună, a experienței pe care o veți „trăi”.**
- După aceea, **răspundeți cât mai detaliat la întrebările următoare (sunt grupate pe capitole):**

Întâlnirea

1. Ce titlu ați oferi întâlnirii?
2. Ce s-a întâmplat, pe scurt, în primele momente?
3. Când a avut loc întâlnirea?
4. Unde a avut loc întâlnirea?
5. De ce ați ales această experiență?

Ceilalți

1. Cine sunt cei cu care v-ați întâlnit?
2. Cum se numesc?
3. Cum arată?
4. Care este impresia pe care v-au făcut-o?
5. Ce lucruri interesante ați aflat despre ei?

Diferențe și asemănări

1. Ce aspecte ale culturii lor v-au impresionat cel mai mult?
2. Ce aspecte ale propriei voastre culturi i-au impresionat?
3. Ce asemănări ați descoperit între voi și ei?
4. Ce diferențe ați descoperit între voi și ei?

Sentimentele

1. Ce ați simțit în primele momente ale întâlnirii?
2. La ce v-ați gândit în primele momente?
3. S-a schimbat ceva până la finalul întâlnirii?
4. Ce credeți că au simțit ceilalți în primele momente?
5. Ce impresie credeți că le-ați făcut până la urmă?

Discuțiile

1. Despre ce anume ați discutat cel mai mult?
2. Ați dorit să discutați despre ceva, dar nu ați reușit?
3. Ați evitat anumite subiecte de discuție?
4. Cum ați reușit să vă înțelegeți?
5. Cât de comunicativi ați fost?

- În al treilea rând, **căutați o modalitate de prezentare a experienței și a răspunsurilor voastre** la întrebări cât mai creativă și mai interesantă (de exemplu, ați putea face totul sub forma unei benzi desenate).
- Ultimul pas este reprezentat, desigur, de **identificarea celei mai bune modalități de a prezenta totul în fața colegilor** și chiar de a le solicita părerea despre tot ceea ce ați imaginat și realizat.

Reflectez

Gândește-te la ce ai învățat de-a lungul unității de învățare, după care răspunde la următoarele întrebări:



Care este cel mai interesant lucru despre care ai învățat? De ce?

.....

.....

.....



Care apreciezi că este cel mai important lucru despre care ai învățat? De ce?

.....

.....

.....



Există ceva care nu ți-a plăcut? Dacă da, ce anume și din ce cauză?

.....

.....

.....



Ce anume crezi că vei putea face mai bine de acum înainte?

.....

.....

.....



Cu cine ai colaborat cel mai bine în cadrul activităților desfășurate?

.....

.....

.....

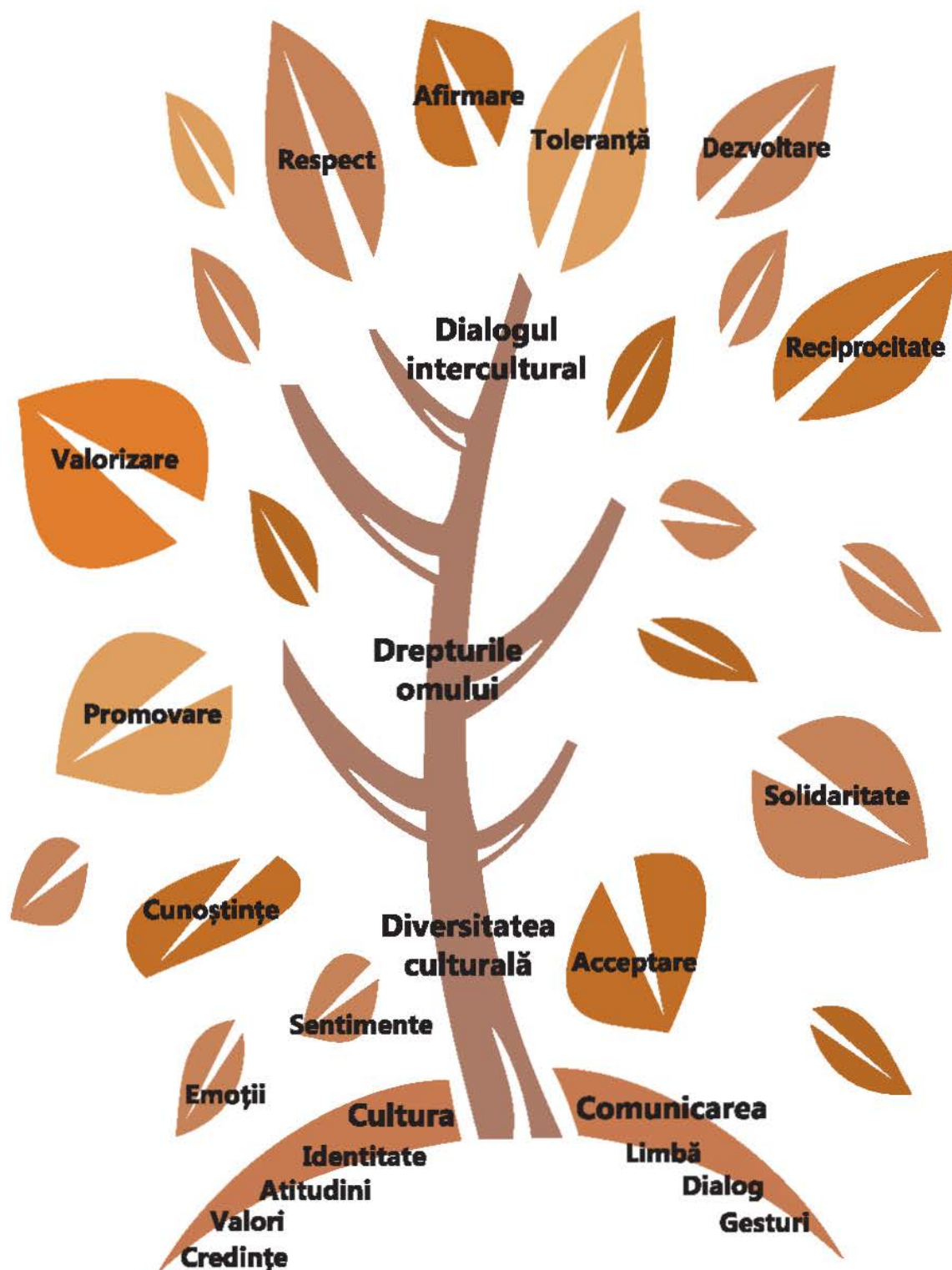


Ce alte lucruri ai dori să afli despre temele discutate în cadrul unității de învățare?

.....

.....

.....



SOCIETATEA INTERCULTURALĂ

Ce am reținut?



- 1** Identitatea unei comunități rămâne una vie în măsura în care:
 - a. reușește să elimine diversitatea culturală;
 - b. își promovează propria cultură în detrimentul altor culturi;
 - c. are propriile valori, diferite de oricare altele;
- 2** Reprezintă un principiu al unei societăți interculturale:
 - a. stabilirea diferențelor culturale acceptabile;
 - b. promovarea doar a valorilor comune;
 - c. integrarea diferențelor culturale;
 - d. descurajarea diferențelor culturale.

- 3** Pornind de la imaginea de mai jos, realizează o compunere în care să utilizezi următorii termeni: societate interculturală, solidaritate, toleranță, respect, valoare/cultură. Găsește un titlu compunerii tale.



Ce am înțeles?

- 1** AFIȘ ÎNTR-UN RESTAURANT PARIZIAN
„Dumnezeul tău este evreu,
Mașina pe care o ai este japoneză,
Pizza este italiană,
Democrația pe care o practici este grecească,
Cafeaua ta este braziliană,
Ceasul îți este elvețian
Cămașa ta este indiană,
Radioul tău este coreean,
Vacanțele tale sunt turcești,
tunisiene sau marocane,
Cifrele tale sunt arabe,
Scrisul îți este latin.

Și... îi reproșezi vecinului tău că este străin.”
Apreciază, în scris, pornind de la conținutul afișului, de ce societatea și comunitatea în care

- 2** „Rucsacul intercultural” - desenează pe o coală de hârtie un rucsac. Pune în acesta idei, informații, opinii, concluzii, valori și principii „culese” pe parcursul activităților din cadrul acestei unități de învățare. Sub rucsac, notează ceea ce ar trebui lăsat în urmă pentru a trăi într-o societate interculturală. Afișați desenele realizate în sala de clasă.

Poți mai mult!

Jurnalul

O nouă întâlnire cu Jurnalul Intercultural și o nouă activitate, care îți va permite să adaugi încă o piesă acestuia.

Activitatea propusă se intitulează „Glosar intercultural”. În scopul elaborării sale, organizați-vă mai întâi în grupe de patru elevi. Stabiliți după aceea, în cadrul fiecărei grupe, o listă de termeni care apreciați că ar trebui să apară într-un astfel de glosar. În raport cu fiecare termen precizați definiția sa,

traducerea sa în alte limbi (alegeți trei-patru limbi străine) și o imagine, un fragment de text, o experiență etc. care considerați că reușește să ilustreze cât mai bine semnificația sa.

La final, organizați totul sub forma unei cărți și confecționați minimum patru exemplare din volumul obținut.

Prezentați propria creație în fața colegilor, oferindu-le posibilitatea de a o citi și, dacă este cazul, de a discuta pe marginea ei.

5 Comunicarea interculturală

Ce este comunicarea interculturală? Care sunt factorii care influențează comunicarea interculturală? Ce bariere pot să apară în cadrul comunicării interculturale? Există reguli și principii care pot facilita comunicarea interculturală?

Comunicarea este cea prin intermediul căreia reușim să ne înțelegem cu semenii noștri. Comunicarea eficientă poate conduce la relații de armonie, colaborare sau, dimpotrivă, la dispute ori conflicte, atunci când apar diferite blocaje în comunicare. Expresia „comunicare interculturală” a început să fie utilizată relativ recent. Firește, în toate epocile, reprezentanții unor culturi diferite au comunicat între ei. Dar această relaționare avea un caracter limitat. Astăzi, comunicarea interculturală constituie o experiență pe care, într-o anumită măsură, o trăiește fiecare om. Întâlniri cu o cultură străină sau, cel puțin, cu anumite manifestări ale ei le au chiar și persoanele care nu călătoresc, căci este suficient să navigăm pe internet sau să deschidem televizorul pentru ca diversitatea culturală să ne copleșească.

Cuprins

1. Ce este comunicarea interculturală?

Ce este comunicarea? • Comunicarea interculturală

2. Bariere în comunicarea interculturală

Bariere în comunicarea interculturală • Depășirea barierelor în comunicare

3. Comunicarea eficientă

Ce înseamnă a comunica eficient? • Beneficiile comunicării eficiente

Proiect - „Extraterestrii” de lână noi

Reflectez

Sinteză

Evaluare

Ce vei reuși?

- să înțelegi ce este comunicarea în general și comunicarea interculturală în special;
- să determini care sunt condițiile unei comunicări interculturale eficiente;
- să identifici posibile bariere în calea comunicării interculturale;
- să stabilești cum poți depăși obstacole și bariere ridicate în calea comunicării interculturale;
- să apreciezi ce înseamnă a dovedi competență în comunicarea interculturală;
- să descoperi avantajele comunicării interculturale;
- să realizezi un proiect de comunicare interculturală;
- să completezi jurnalul intercultural propriu.

Ce știi?



Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau consideri că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

- | | |
|--|--|
| 1 Comunicarea generează întotdeauna conflicte. <input type="checkbox"/> | 6 Toleranța și absența discriminării facilitează comunicarea interculturală. <input type="checkbox"/> |
| 2 Comunicarea între diferite culturi se numește comunicare interculturală. <input type="checkbox"/> | 7 O bună comunicare interculturală depinde de fiecare dintre noi. <input type="checkbox"/> |
| 3 Fiecare dintre noi comunică doar atunci când își dorește acest lucru. <input type="checkbox"/> | 8 În lumea în care trăim, comunicarea interculturală este absolut necesară. <input type="checkbox"/> |
| 4 A comunica intercultural înseamnă a respecta diferențele culturale. <input type="checkbox"/> | 9 Comunicarea interculturală provoacă numai neajunsuri. <input type="checkbox"/> |
| 5 Comunicarea se realizează întotdeauna fără obstacole și bariere. <input type="checkbox"/> | 10 În viitor, comunicarea interculturală va trebui să dispară. <input type="checkbox"/> |

Carte/Film/Web

- Selma Lagerlof, *Minunata călătorie a lui Nils cu găștele sălbatice*, Editura Arthur - Nils Holgersson, a fost pedepsit pentru purtarea lui nesăbuită, fiind transformat într-un prichindel de-o șchioapă, așa încât, agățat de grumazul unui găscan, el pomește într-o lungă călătorie în care descoperă adevăratele valori ale acestei lumi.

 **Declarația Universală a Drepturilor Omului**

 **Convenția ONU cu privire la drepturile copilului**

 **Constituția României**

Competențe specifice vizate în principal:

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.

3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Ce este comunicarea interculturală?

A Ce este comunicarea?

Comunicarea este o formă de comportament uman, care apare din nevoia de a relaționa și de a interacționa. Prin comunicare reușim să ne înțelegem mai mult sau mai puțin eficient cu semenii. Modul în care reușim să comunicăm poate conduce la relații de armonie, de colaborare sau, dimpotrivă, la dispute ori conflicte. De aceea, întotdeauna trebuie să acordăm o atenție deosebită procesului de comunicare.



1 Comunicarea interculturală



Realizarea comunicării presupune existența următoarelor componente esențiale: **emittătorul**, persoana care generează mesajul; **receptorul** – persoana care recepționează mesajul; **codul** – sistemul de semne cu ajutorul cărora emittătorul cifrează informația, iar receptorul o descifrează; **canalul** prin care este transmis și recepționat mesajul.

B Comunicarea interculturală

Expresia „*comunicare interculturală*” nu are o istorie foarte lungă. Desigur, în toate epocile, membri ai unor culturi diferite au comunicat între ei, dar această relaționare avea un caracter limitat. În prezent, comunicarea interculturală este un fenomen generalizat, **o experiență pe care, într-o anumită măsură, o trăiește fiecare dintre noi**. Într-un fel, am putea spune că suntem la o apăsare de taste de orice colț al lumii, de cei care locuiesc acolo și chiar mai mult, odată cu rețelele de socializare, cu care putem intra în legătură.

Comunicarea interculturală constituie astfel **interacțiunea directă între oameni din diferite culturi**. Interacțiunea interculturală implică mult mai mult decât simpla înțelegere a normelor unui grup. Ea presupune **acceptarea și respectul** diferențelor culturale, **valorizarea și promovarea** specificului cultural, manifestând **solidaritate și reciprocitate**, astfel încât oricare cultură să se poată afirma și dezvolta.



- 1 Analizați în perechi cele trei imagini de mai sus și apreciați în ce măsură este vorba despre comunicare interculturală și în ce măsură, în cazul unui răspuns afirmativ, ea este una reușită. Prezentați în fața clasei concluziile la care ați ajuns.

2 De ce comunicăm?

La fel ca în oricare proces de comunicare, și în comunicarea interculturală, de fiecare dată când inițiem o comunicare cu o altă persoană, încercăm să obținem informații de la aceasta pentru a o cunoaște. De asemenea, oferim informații despre noi înșine, printr-o varietate de căi de comunicare verbală și nonverbală, pentru a face cunoscute o serie de lucruri despre noi. Toate aceste eforturi de a transmite informații cu sens și de a interpreta semnalele interlocutorului au ca scop acoperirea unor nevoi umane diverse – de la nevoia de a obține un câștig concret, până la nevoia de demnitate sau de afecțiune.

Martin Luther King scria la un moment dat că „oamenii se urăsc pentru că se tem, se tem pentru că nu se cunosc și nu se cunosc pentru că nu comunică”. Cu alte cuvinte, comunicarea este de o importanță deosebită pentru orice om, iar o comunicare care să se desfășoare dincolo de prejudecăți este în puterea fiecăruia dintre noi.



- 1 Ești de acord cu afirmația lui Martin Luther King în ceea ce privește importanța comunicării? Scrie un text de aproximativ 5-6 rânduri prin care să motivezi răspunsul tău. Citești în clasă ceea ce a scris fiecare dintre voi.
- 2 Discutați în perechi despre ceea ce încercă să sugereze cuvintele potrivit cărora o „comunicare care să se desfășoare dincolo de prejudecăți este în puterea fiecăruia dintre noi”. Formulați, în baza discuției, un argument în acest sens.

3 Competența de a comunica intercultural

„Cât de bine comunicăm este determinat nu cât de bine vorbim, ci de cât de bine suntem înțeleși.” (Andy Grove) O astfel de afirmație este cu atât mai importantă în cazul comunicării interculturale.



Comunicarea este o dimensiune centrală a vieții noastre culturale: fără ea, orice tip de cultură moare. Cu alte cuvinte, cultura și comunicarea sunt inseparabile, nefiind posibil ca cineva să folosească limbajul fără să fie influențat de propria cultură, după cum limbajul este cel care facilitează cel mai adesea împărtășirea culturii.

Ținând seama de aceste aspecte, putem afirma că a deține competența de a comunica intercultural se dovedește esențial pentru fiecare dintre noi. Această competență constă în a avea capacitatea de a mobiliza cunoștințe, metode de acțiune și trăiri afective în contextul unor interacțiuni interculturale.

- 1 Care credeți că sunt efectele lipsei competențelor de a comunica intercultural? Realizați o listă comună cu astfel de efecte.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în echipe de patru-șase elevi și elaborați un chestionar cu ajutorul căruia să „măsurați” competența interculturală. Aplicați chestionarul obținut mai multor persoane, iar în funcție de răspunsurile obținute reveniți asupra chestionarului pentru a-l corecta/completa/perfecționa. După obținerea unei forme finale, aplicați încă o dată chestionarul altor persoane. Prezentați în fața clasei chestionarul și rezultatele obținute în urma aplicării sale.

Bariere în comunicarea interculturală

A Bariere în comunicarea interculturală

Comunicarea realizată între persoane care aparțin aceleiași culturi nu este lipsită de dificultăți, așa încât acestea pot să apară cu atât mai mult atunci când se desfășoară între persoane care au origini și formații culturale diferite. Aceste dificultăți apărute în comunicarea interculturală sunt numite **obstacole sau bariere în comunicare**. Acestea pot fi legate de **neînțelegerea limbii, de diferențele de percepție, de credința în superioritatea propriei culturi și disprețul față de alte culturi, de capacitatea redusă de ascultare, de lipsa de interes, de lipsa de sinceritate, de absența respectului etc.**

Sesizarea existenței, atunci când este cazul, a unor bariere în comunicarea între persoane din culturi diferite este deosebit de importantă. În măsura în care acestea nu sunt sesizate sau când sunt lăsate să își producă efectele, ele pot genera conflicte interculturale, iar acestea vor crea noi dificultăți în acceptarea diferențelor.

B Depășirea barierelor în comunicare

Facilitarea comunicării interculturale și depășirea barierelor depind de **reguli și principii**, precum:

- să învățăm să acceptăm diversitatea;
- să arătăm respect pentru partenerii culturali;
- să ascultăm atent o altă persoană;
- să eliminăm discriminările, stereotipurile și prejudecățile;
- să ne formăm competențe lingvistice astfel încât să putem comunica în alte limbi;
- să învățăm să ne adaptăm la situații noi;
- să fim deschiși către alte culturi și către specificul acestora, în sensul acceptării unor experiențe noi;
- să conștientizăm că oricând putem afla lucruri noi, iar ceea ce știam deja ar putea să stea cu totul altfel sau chiar să fie infirmat etc.

Cu siguranță, este frumos să păstrăm marile valori ale propriei culturi, dar o societate interculturală presupune la fel de mult să acceptăm și chiar să asimilăm ceea ce este frumos din culturile vecine sau cele cu care intrăm în contact. Astfel, în cele din urmă, **depășirea barierelor care apar în comunicarea interculturală depinde în primul rând de atitudinea pe care o avem.**



1 Diferențe de percepție

Modul în care privim lumea este determinat cultural, fiind influențat în mare măsură de experiențele noastre anterioare, precum și de limba în care gândim. Astfel, persoane sau grupuri de diferite vârste, naționalități, religii, ocupații, statusuri sociale, percep lucrurile și situațiile în mod diferit. Percepția nu este niciodată „inocentă”, neutră, ci întotdeauna relativă la contextul cultural în care ne situăm.



De aceea, trebuie să fim atenți la persoana din fața noastră și să intuim cum ne vede pe noi sau cum percepe faptele abordate. Vom avea adesea surpriza să constatăm că percepția individului din fața noastră diferă mult de percepția noastră, iar mesajul transmis de noi fie nu are niciun sens pentru el, fie va fi filtrat, tradus de acesta în sistemul lui de referință. Dacă nu știm să ne explicăm ce se întâmplă și dacă nu încercăm să trecem peste diferențe în sensul de a reuși să vedem, reciproc, lucrurile, vom avea parte de o „ruptură de comunicare”.



- 1 Gândește-te la propriile experiențe de comunicare și identifică o situație în care comunicarea a fost „ruptă” din cauza diferențelor de percepție. Cum ai ieșit sau ai fi putut ieși din acea situație?

2 Mulțumesc!

În India, Coreea, Japonia, Zair etc., mulțumirile explicite sunt interzise între prieteni sau între membrii aceleiași familii, exprimarea lor în astfel de contexte fiind adesea asimilată unei insulte. Diferența culturală poate genera astfel dificultăți, precum cele întâmpinate de o fată coreeană, adoptată la vârsta de 10 ani de o familie de francezi: „Într-o zi, mama mi-a făcut un hatâr, așteptând, așa cum fac toți ceilalți francezi, să-i mulțumesc. Pe atunci nu știam aceasta. Ea mi-a cerut să-i spun mulțumesc, iar eu mă întrebam: *De ce? Se poate spune mulțumesc mamei?* Și n-am spus nimic. Aveam impresia că era puțin supărată... Mă presa să răspund. N-am spus nimic în continuare. Dar cum aș fi putut să adresez cuvântul *mulțumesc* mamei mele?”

(...) La sfârșit mama s-a înfuriat. Îmi era cu adevărat teamă, dar nu înțelegeam de ce era așa de nervoasă. Am plecat capul pentru că nu aveam curajul să o privesc în față. Ea mi-a spus să ridic capul și să o privesc. Am izbucnit în lacrimi. Simțeam cum mă privește ca pe un *copil prost crescut*.”

(Phillippe Cabin, Jean-François Dortier,
Comunicarea)

- 1 Încearcă să găsești, în literatură sau în mass-media, un alt exemplu de problemă pe care o ridică diversitatea culturală a regulilor de comunicare. Prezintă în clasă exemplul identificat.
- 2 Lucrați în perechi. Fiecare membru va realiza pentru coechipierul său o listă cu barierele de comunicare pe care le-a descoperit de-a lungul timpului la acesta. Schimbați listele obținute și discutați despre lucrurile notate.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în grupe de șase elevi pentru a realiza posterul „*Arta conversației interculturale*”. În acest scop, discutați mai întâi despre ceea ce ar presupune o conversație eficientă între două persoane din culturi diferite, astfel încât să depășească eventualele bariere care ar putea afecta comunicarea.

3 „Curiozități”

Gesturile joacă un rol important în comunicare. De exemplu, latinii folosesc mai multe gesturi când comunică decât scandinavii, de aceea aceștia sunt văzuți ca plictisitori de către latini.

Contactul vizual în timpul comunicării - Europeanii consideră că asiaticii au tot timpul ceva de ascuns pentru că nu mențin contactul vizual în timpul comunicării.

Vocea - arabii au tendința de a ridica vocea atunci când vor să accentueze ceva, acest lucru fiind în multe culturi interpretat ca o formă de agresivitate.

Proximitatea - spațiul dintre două persoane care comunică este diferit dintr-o cultură în alta. De exemplu, asiaticii sunt speriați de cât de aproape comunică israelienii. În același sens, în China, persoanele de sex opus evită orice fel de contact fizic în public, cum ar fi îmbrățișările sau strângerile de mână. În schimb, persoanele de același sex tind să exagereze cu manifestările fizice reciproce. Este foarte comun pentru femeile chineze să se țină de mână sau de braț în timp ce merg pe stradă. Chiar și bărbații merg pe stradă ținându-și brațul peste umerii prietenilor săi, fiind un gest pur frățesc și cât se poate de masculin.

Timpul - în timp ce românii acceptă 15 minute de întârziere la o întâlnire, americanii tolerează doar 5 minute, în timp ce mexicanii nu au probleme cu 30 de minute.

- 1 Organizați în perechi, citiți cu atenție exemplele oferite. Credeți că ele pot conduce la dificultăți de comunicare? De ce?
- 2 Informați-vă și identificați un exemplu asemănător cu cele de mai sus. Prezentați în fața clasei exemplele identificate.

Dicționar

Filtrare: (a mesajului) modificarea, din diferite cauze (bariere în comunicare), a sensului mesajului transmis, astfel încât acesta este ratat.

A Ce înseamnă a comunica eficient?

La modul general, a comunica eficient poate însemna:

- să convingi;
- să-ți dezvolți gândirea, afectivitatea și personalitatea;
- să informezi inteligibil și să înțelegi corect semnificația mesajului;
- să sesizezi și să conștientizezi reacțiile, atitudinile și modificările comportamentale ale celor care recepționează mesajul.

O comunicare eficientă se bazează pe principii precum:

- modul în care spunem ceva poate fi mai important decât conținutul mesajului;
- ceea ce înțelege receptorul este mai important decât ceea ce spune emițătorul;
- emițătorul este întotdeauna răspunzător de efectele unui mesaj asupra receptorului;
- comunicarea nu poate fi eliminată, astfel încât este imposibil să nu comunicăm.



B Beneficiile comunicării eficiente

Cu cât te vei strădui mai mult să ai o comunicare eficientă, cu atât:

- vei avea o capacitate de înțelegere sporită;
- îți vei depăși propriile prejudecăți și vei elimina stereotipurile;
- îți vei dezvolta empatia și capacitatea de relaționare;
- te vei concentra asupra a ceea ce trebuie;
- vei arăta și vei primi respect;
- vei fi o persoană de încredere pentru ceilalți;
- te vei înțelege mai bine pe tine...

1 Tatăl, fiul și măgarul

Într-o amiază de vară, un tată trecea prin oraș cu un măgar și cu fiul său. Tatăl ședea călare pe măgar, iar fiul ducea măgarul de căpăstru. Un trecător a spus: „Sărmanul copil! Se vede că îi vine foarte greu. Cum poți ședea tolănit în șa, omule, când fiul tău abia se mai ține pe picioare?” Tatăl s-a simțit vinovat. După următoarea cotitură, el a coborât de pe măgar și l-a așezat pe băiat în locul său. Curând însă un alt trecător a exclamat cu indignare: „Ja te uită, ce nerușinare! Fiul merge călare ca un sultan, iar bătrânul tată e nevoit să alerge din urma lui.” Băiatului i s-a făcut rușine. El l-a rugat pe tatăl său să se așeze și el pe măgar. Imediat o femeie s-a oprit în drum și a început să-i ocărăască: „Priviți, oameni buni, câtă cruzime pentru



nenorocitul animal! Spatele măgarului se îndoaie de atâta greutate, iar netrebnicii aceștia s-au cocoțat pe el ca pe un divan!” Stânjeniți, tatăl și fiul au coborât de pe măgar, fără a spune un cuvânt. Dar nu au făcut nici doi pași, când încă un trecător a început să râdă de ei în gura mare: „Ja nătărăi! Au un măgar sănătos și puternic și merg pe jos, în loc să încalce pe el!” Tatăl i-a dat măgarului un braț de paie și a spus: „Orice am face, se va găsi neapărat cineva care nu va fi de acord. Cred că trebuie să decidem singuri cum procedăm.”

(Nossrat Peseschkian, *Negustorul și papagalul*)

- 1 Citește cu atenție textul și apreciază în ce măsură comunicarea se dovedește a fi una eficientă.
- 2 Dacă ai fi fiul din această povestire, cum ai comunica în fiecare dintre situațiile precizate?

2 Comunicarea interculturală eficientă

Comunicarea, în sens general, și cu atât mai mult comunicarea interculturală, nu reprezintă doar transmiterea unei informații pure, cum ar fi un număr, o viteză sau numele unui oraș. Comunicarea este sensul pe care îl atribuim lucrurilor, modului în care ne reprezentăm aceste lucruri, ceea ce gândim, modului în care ne situăm unul față de celălalt etc. Aceasta înseamnă că, pentru a face comunicarea eficientă, ea trebuie să fie globală, adică să cuprindă întregul corp: nu doar gura și urechile, dar și ochii, gesturile și, mai ales, inima. Într-un fel, se poate spune că a comunica intercultural presupune cinci verbe-cheie: *a fi*, *a simți*, *a vedea*, *a vorbi* și *a asculta*.

A FI



- raportează-te la interlocutor astfel încât să se simtă liber să comunice;
- îndreaptă-ți întreaga atenție către interlocutor;
- evită întreruperile și devierile;
- manifestă interes;
- manifestă respect...

A SIMȚI



- fii indulgent și oferă timp;
- dovedește-te demn de încredere;
- acceptă-l pe celălalt fără a-l judeca;
- încearcă să fii cât mai empatic;
- nu uita că orice persoană are și calități pozitive...

A VEDEA



- privește interlocutorul în ochi, dar nu foarte insistent;
- fii atent la expresia feței sale;
- fii atent la gesturile sale;
- descoperă emoțiile care nu sunt „spuse”, dar comunicate prin ceea ce trăiește...

A VORBI



- reformulează ceea ce ți se comunică pentru a arăta că ai înțeles (a verifica dacă ai înțeles);
- formulează încurajări și sugestii dacă ți se cer;
- vorbește clar și la obiect...

A ASCULTA



- concentrează-te asupra informațiilor care ți se comunică;
- nu te lăsa distras de ceea ce se întâmplă în jur;
- întreabă atunci când ți se pare că nu ai auzit așa cum trebuie (nu ai înțeles)...

- 1 Organizați-vă în grupe de patru elevi. Discutați pe marginea textului și propuneți un set de zece reguli care ar trebui respectate pentru a se putea vorbi despre o comunicare interculturală eficientă.

- 2 Care crezi că este importanța unei comunicări interculturale eficiente pentru existența societăților interculturale? Scrie un text de o jumătate de pagină în cadrul căruia să abordezi această temă.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în echipe și imaginați o situație în care două persoane din culturi diferite care se întâlnesc într-un loc străin și întâmpină dificultăți atunci când doresc să comunice, fără a putea cere ajutorul altcuiva. Căutați soluții pentru ca persoanele în cauză să reușească să ajungă la o comunicare cât mai eficientă. Transpuneți întreaga „poveste” într-o scenetă sau într-o bandă desenată.

Dicționar

- Divan:** canapea fără spătar, de obicei mai lată și puțin ridicată de la pământ.
- Empatic:** om ce are capacitatea de a recunoaște și, într-o anumită măsură, de a împărtăși sentimentele care sunt trăite de către o altă ființă, chiar dacă aceasta nu le exprimă explicit.

Proiect - „Extraterestrii” de lângă noi

Ce vom realiza?

- Organizați-vă în grupe de 6 elevi pentru a realiza, împreună, proiectul „Extraterestrii” de lângă noi.
- Proiectul pe care urmează să îl realizați presupune derularea mai multor activități prin care vă veți dezvolta competențele de comunicare interculturală, astfel încât să reușiți să treceți de la „a înțelege” la „a face”.

Ce vom învăța?

- În primul rând, faptul că fiecare dintre noi avem oricând de învățat ceva de la cei din jur, cu atât mai mult cu cât societățile în care trăim sunt societăți interculturale.
- În al doilea rând, veți aprofunda ceea ce înseamnă „comunicare interculturală”.
- În al treilea rând, veți exersa, în condiții concrete, comunicarea interculturală.



Cum vom proceda?

- Primul pas va fi **identificarea, în comunitatea în care trăiți a unor reprezentanți ai altor culturi** (poate fi vorba chiar și de colegi de clasă sau de școală). Dacă veți descoperi mai multe culturi, alegeți doar una dintre ele.
- Al doilea pas presupune să **obțineți cât mai multe informații despre cultura din care fac parte persoanele identificate**.
- După ce ați realizat etapa de informare, **realizați o listă cu întrebări pe care ați dori să le adresați respectivelor persoane**, astfel încât să aflați cât mai multe despre: aspecte mai puțin cunoscute ale culturii lor, cât de mult își păstrează propria cultură și cât de mult reușesc să își promoveze propria cultură în comunitate, cum cred că sunt percepuți de ceilalți membri ai comunității, dacă au existat conflicte care pot fi apreciate ca interculturale, dacă există stereotipuri și prejudecăți cu privire la cultura lor, pe care le-au observat în comunitate, ce și-ar dori de la comunitatea în care trăiesc în prezent astfel încât să reușească să își păstreze propria cultură și să o promoveze în cadrul acesteia etc.
- Contactați persoane din grupul identificat pentru a **obține răspunsuri la întrebările pe care le-ați formulat**. Desigur, explicați-le mai întâi care este scopul proiectului vostru.
- Analizați materialul obținut și încercați să îl **puneți într-o formă prin care să puteți aduce și la cunoștința colegilor voștri ceea ce ați realizat**.
- **Prezentați în fața clasei ceea ce ați obținut**, iar pentru ca lucrurile să fie cu atât mai interesante, discutați în plen despre ceea ce ați constatat.

Reflectez

Gândește-te la ce ai învățat de-a lungul unității de învățare, după care răspunde la următoarele întrebări:



● Care apreciezi că este cel mai interesant lucru despre care ai învățat? De ce?

.....

.....

.....

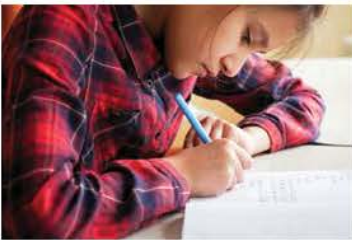


● Care apreciezi că este cel mai important lucru despre care ai învățat? De ce?

.....

.....

.....



● Există ceva care nu ți-a plăcut? Dacă da, ce anume și din ce cauză?

.....

.....

.....



● Ce anume crezi că vei putea face mai bine de acum înainte?

.....

.....

.....



● Cu cine ai colaborat cel mai bine în cadrul activităților desfășurate?

.....

.....

.....



● Ce alte lucruri ai dori să afli despre temele discutate în cadrul unității de învățare?

.....

.....

.....

Comunicarea interculturală reprezintă interacțiunea directă între oameni din diferite culturi.

Comunicarea interculturală este esențială pentru a trăi într-o societate interculturală.

COMUNICAREA INTERCULTURALĂ

BARIERĂ - neînțelegerea limbii

BARIERĂ - stereotipuri

BARIERĂ - lipsa de interes

BARIERĂ - prejudecăți

BARIERĂ - lipsa de respect

BARIERĂ - xenofobie

BARIERĂ - diferențe de percepție

BARIERĂ - rasism



Ce am reținut?



- 1** Alege ceea ce apreciezi că poate susține existența și dezvoltarea comunicării interculturale:
- respectul diferențelor culturale
 - afirmarea prejudecăților culturale
 - cunoașterea unor limbi străine
 - credința în superioritatea propriei culturi
 - disponibilitatea de a trăi experiențe noi
 - dorința de a ieși întotdeauna în avantaj
 - implicarea în proiecte de voluntariat

- 2** Comunicarea interculturală (optează pentru enunțurile pe care le apreciezi corecte):
- a. este ceva care se întâmplă foarte rar;
 - b. nu avem cum să nu comunicăm intercultural;
 - c. cândva, în viitor, va trebui să dispară;
 - d. permite oamenilor să trăiască împreună mai bine;
 - e. nu se obține niciun beneficiu de pe urma sa.

Ce am înțeles?

- 1** Citește cu atenție următoarea poezie:

Diferiți

Salut, sunt eu!
 Diferit de tot ceea ce ai văzut până acum,
 Diferit de tot ceea ce vei vedea de acum încolo.
 Mai înalt decât John, mai scund decât Sue,
 Cu părul mai întunecat decât al lui Nancy,
 Cu ochi nici negri, nici verzi,
 Nici albaștri, dar ceva de mijloc,
 Mai pistruiat decât Don sau Fred.
 Jane citește mai bine decât mine,
 Jim aleargă mai repede, ceea ce mă face trist,

Mâinile lui Johny sunt de culoarea ciocolatei,
 Dar are cel mai frumos zâmbet din oraș,
 Mâinile lui Judy sunt aproape albe
 Și eu am pielea întunecată.
 Totul este corect –
 Pentru că Johny e EL și eu sunt EU
 Toți diferiți, așa cum putem fi!
 (autor necunoscut)

Încearcă, pomind de la textul anterior, să crezi o altă poezie sau un text în proză prin care să exprimi intercultural propria ta persoană. În ceea ce vei crea, ține cont de faptul că scopul este acela de a te face cunoscut(ă), așa cum ești, dar arătând deschiderea ta spre alte culturi decât cea proprie.

Poți mai mult!

Jurnalul intercultural

O nouă întâlnire cu *Jurnalul Intercultural*, prilej cu care vei realiza un nou material prin care să îmbogățești conținutul acestuia. În acest scop, îți propunem să realizezi un poster intitulat „Comunicarea interculturală”, în cadrul căruia să oferi răspunsuri la întrebările precizate alăturat. Pentru a da dovadă de creativitate, îți sugerăm să nu te limitezi la a utiliza doar text, ci să încerci să ilustrezi fiecare răspuns și printr-un desen sau o imagine. Succes!



6 Eu într-o lume diversă

De ce este importantă cunoașterea drepturilor omului? Încălcarea drepturilor culturale poate să genereze tensiuni sau conflicte? Suntem doar cetățeni ai României și ai Europei? Cum putem conviețui într-o lume caracterizată prin diversitate?

Păstrarea și protecția identității culturale au devenit în zilele noastre o preocupare pentru persoane, grupuri, comunități și popoare din întreaga lume. Experiența arată că încălcările drepturilor culturale au constituit cauza multor tensiuni în și între state și au condus uneori la conflicte violente. Astăzi, ne putem considera cetățenii nu numai ai României sau ai Europei, ci și ai întregii lumii, calitate în care trebuie să milităm pentru respectarea drepturilor omului nu numai în țara noastră, ci în orice țară a lumii. Chiar dacă tensiunile sau conflictele interculturale sunt cunoscute de secole, astăzi punem accent din ce în ce mai mult pe necesitatea cunoașterii drepturilor omului ca premisă a dialogului intercultural, a promovării toleranței și respectului între toți membrii societății.

Cuprins

1. Eu într-o lume diversă

Eu și tu într-o lume diversă • Noi provocări pentru tineri

2. Drepturile omului și drepturile culturale

Declarația Universală a Drepturilor Omului • Drepturile culturale

3. Cetățeni ai lumii

Binele comun • Cetățean al lumii

Proiect - Atlasul drepturilor culturale

Reflectez

Sinteză

Evaluare

Ce vei reuși?

- să înțelegi diversitatea lumii în care trăiești;
- să recunoști principalele categorii de drepturi ale omului;
- să ilustrezi rolul pozitiv al drepturilor culturale în cadrul vieții de zi cu zi;
- să descoperi că poți contribui la rezolvarea unor probleme realizând proiecte în folosul comunității;
- să extinzi învățarea dincolo de sala de clasă, ajutându-ți pe ceilalți cu aptitudinile și cunoștințele tale;
- să creezi un atlas intercultural;
- să realizezi prin colaborare un proiect intercultural;
- să completezi jurnalul intercultural propriu.

Ce știi?



Citește cu atenție fiecare dintre enunțurile de mai jos și răspunde prin **DA**, în măsura în care ești de acord sau consideri că este un adevăr și cu **NU** în caz contrar.

- | | |
|---|---|
| 1 Diferențele culturale pot conduce la apariția unor conflicte. <input type="checkbox"/> | 6 Lipsa de solidaritate poate conduce la marginalizarea unor persoane. <input type="checkbox"/> |
| 2 Drepturile culturale nu au o mare importanță în viața unui om. <input type="checkbox"/> | 7 Fiecare dintre noi se poate considera cetățean al lumii întregi. <input type="checkbox"/> |
| 3 Fiecare persoană trebuie să respecte doar propria cultură. <input type="checkbox"/> | 8 Diversitatea culturală este un aspect pozitiv al oricărei societăți. <input type="checkbox"/> |
| 4 Ca oameni, trebuie să ne manifestăm grija pentru toți semenii noștri. <input type="checkbox"/> | 9 Oricare persoană are dreptul de a-i fi recunoscută identitatea culturală. <input type="checkbox"/> |
| 5 A fi cetățean presupune să te implici în viața societății. <input type="checkbox"/> | 10 Rezolvarea problemelor societății depinde de fiecare dintre noi. <input type="checkbox"/> |

Carte/Film/Web

- Michael Ende, *Povestea fără sfârșit*, Editura Polirom, 2016 - atunci când lumea poveștilor este în pericol, atacată fiind de refuzul oamenilor de a mai crede în basme, este nevoie de un erou. Iar acesta, chiar dacă fără puteri magice și fără pretenții de viteaz, o salvează prin imaginația sa;
- Gerald Durrell, *Familia mea și alte animale*, Editura Art, 2017 - Atunci când excentrica familie Durrell nu mai suportă deprimanta climă britanică, își vinde casa și se mută în insula Corfu, acolo unde începe și aventura.



Declarația Universală a Drepturilor Omului



Convenția ONU cu privire la drepturile copilului



Constituția României

Competențe specifice vizate în principal:

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.

2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viață într-o societate interculturală.

A Eu și tu într-o lume diversă

Deși ești copil încă, înțelegi că trăiești alături de ceilalți oameni într-o lume fascinantă tocmai prin diversitatea ei. Indiferent de zona geografică sau de țara din care provii ai început să înțelegi beneficiile diversității, și mai cu seamă că trebuie să valorificăm, să păstrăm și să transmitem mai departe propria moștenire culturală.

Știm că este o reacție normală ca fiecare persoană să-și apere propria cultură și valorile grupului, dar înțelegem că trebuie să trăim împreună în armonie. Știm că nu a fost ușor întotdeauna și că nu este mereu ușor să identificăm modalități adecvate de a accepta diferențele și de a trăi împreună în bună înțelegere.

Este bine cunoscut faptul că nerespectarea drepturilor fundamentale ale omului generează tensiuni sau conflicte. Unii oameni cred că instituțiile guvernamentale naționale sau internaționale trebuie să găsească singure soluții de reducere a tensiunilor și de oprire a conflictelor și nu conștientizează faptul că ei înșiși au puterea de a rezolva propriile lor probleme. Astfel, eu, tu, noi împreună putem să contribuim la rezolvarea unor probleme cu care se confruntă comunitatea noastră sau a voastră.

B Noi provocări pentru tineri

Ultimele decenii, caracterizate prin progres economic și tehnic, dar și prin manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere, izolare) au adus o serie de provocări față de care educația nu poate să rămână indiferentă. După cum știm, educația interculturală a tinerilor are ca scop abordarea diferențelor culturale și a beneficiilor schimburilor dintre culturi.

Tinerii, prin intermediul educației interculturale, trebuie să devină persoane active și responsabile, cu spirit deschis, ce manifestă empatie culturală și interculturală, flexibilitate, cooperare, dar și certe abilități relaționale și comunicaționale, calități care contribuie la refuzul oricărui gen de discriminare.

Tinerii trebuie să cunoască nu doar propriile valori identitare și pe cele ale celorlalți membrii ai comunității, ci și să le promoveze ori să le conserve, deoarece fiecare comunitate este cu atât mai bogată cu cât există o diversitate de oameni, obiceiuri, tradiții și puncte de vedere.



1 Marginalizare, excludere, izolare

Marginalizarea reprezintă îndepărtarea, excluderea unei persoane, unui grup uman, unei colectivități sau chiar a unui popor. Prin marginalizare se ajunge la izolare socială, adică la separare parțială sau totală a indivizilor sau a grupurilor sociale, în termeni de comunicare, interacțiune și implicare socială.

Izolarea socială este și rezultatul excluderii sociale, respectiv a procesului prin care anumite persoane sunt împinse la marginea societății și împiedicate să participe în întregime la viața socială, ca urmare a sărăciei sau a lipsei de competențe și de oportunități de învățare, sau ca rezultat al discriminării lor din diferite motive.

Astfel de fenomene au consecințe negative grave pentru cei afectați, care îi împiedică să își atingă potențialul ca oameni. De aceea, orice societate, în primul rând prin instituțiile sale, are datoria de a interveni pentru a elimina astfel de fenomene. Mai mult chiar, fiecare dintre noi poate avea un rol, mai întâi unul pasiv, în sensul de a nu avea comportamente discriminatorii, dar de asemenea unul activ, prin implicare în acțiuni și activități concrete.



- 1 Organizați-vă în grupe de patru elevi și identificați în comunitatea voastră persoane, mai ales copii, marginalizate, excluse sau izolate din punct de vedere social. Alegeți una dintre situații și, după analiza acestora, discutați despre ce s-ar putea face în sprijinul lor, astfel încât să se poată vorbi despre un proces de integrare socială. Încercați, în primul rând, să identificați cum ați putea contribui voi la un astfel de proces.

2 Toți suntem diferiți și prin aceasta ne asemănăm

„Noi purtăm haine diferite, ne plac lucruri diferite, avem coafuri diferite și diferite culori ale părului. Putem fi dreptaci sau stângaci. Vorbim în mod diferit și avem voci diferite. Ne este frică de lucruri diferite. Diferite lucruri ni se par amuzante, iar unii oameni râd mai zgomotos și mai mult decât alții. Diferite lucruri ni se par rușinoase, privim fetele și băieții în mod diferit. Avem permisiunea să facem sau nu diferite lucruri. Dansăm în moduri diferite. Vorbim limbi diferite și utilizăm gesturi diferite. Ne plac diferite bucate și mâncăm în mod diferit. Putem să ne naștem în țări diferite. Avem amprente diferite. Avem nasuri de formă diferită și dinți diferiți. Ne comportăm diferit atunci când ne înfuriem sau suntem triști. Putem să suferim sau nu. Putem avea religii diferite. Putem fi gemeni, însă diferiți. Putem mânca diferite cantități de clătite. Ne plac mirosuri diferite. Putem utiliza parfumuri diferite. Vizităm locuri diferite. Putem fi bogați sau săraci. Nu toți au aceeași vârstă. Unii pot fi surzi. Putem avea sexe diferite și cercei diferiți. Pielea noastră poate fi de culori diferite și putem vorbi cu accente diferite...”



„Fiecare are un corp și o inimă. Fiecare are sânge, un creier, un cap. Fiecare are oase și păr. Fiecare poate avea cercei și mulți dinți. Toți suntem nevoiți să mâncăm, să bem și să dormim. Fiecare s-a născut și are un buric. Respirăm aer. Avem un nas și două nări. Avem nevoie de soare. Avem nevoie de ploaie. Lucruri similare ar putea să ne placă. Putem locui în case care arată la fel. Toată lumea este de o valoare egală. Fiecare s-a născut într-o țară. Noi toți trăim pe Pământ. Avem același soare. Vedem aceeași lună. Putem avea bărbi de aceeași lungime. Putem călători în aceeași direcție și coborî la aceeași stație. Putem locui în aceeași casă sau pe aceeași insulă. Putem citi același ziar. Putem învăța în aceeași clasă/grupă. Adăugăm ani tot timpul. Noi transpirăm dacă ne este prea cald. Cu toții putem alege între a face lucruri bune sau lucruri rele. Putem să ne simpatizăm reciproc cu aceeași intensitate. Oricine poate ajuta ca lucrurile să fie mai echitabile pentru fiecare. Poate să ne placă aceeași persoană. Ne putem trezi la aceeași oră dimineața. Putem iubi aceeași persoană...”

- 1 Scrie un text, în forma literară pe care o preferi, prin care să pui în paralel diferențele și asemănările dintre oameni, străduindu-te să subliniezi diversitatea lumii în care trăim, cu atât mai mult cu cât trăim laolaltă.

Lucrăm împreună

- Organizați-vă în patru grupe de elevi. Două dintre grupe vor desena „o persoană care a avut succes în viață”, iar celelalte două grupe „o persoană care nu a avut succes în viață”. Schimbați desenele între voi. Fiecare grupă va preciza cât mai multe motive pentru care consideră că acele persoane au reușit sau nu în viață. Discutați în plenum clasei care dintre motive pot constitui cauze ale discriminării pe baza diferențelor culturale.

Dezbaterem

Organizați o dezbatere în cadrul căreia să puneți în discuție dacă diferențele dintre oameni justifică sau nu fenomenele de marginalizare și de excludere socială.

Joc de rol

Organizați-vă în trei echipe. La nivelul fiecăreia dintre ele discutați mai întâi despre ceea ce poate însemna afirmația că „diversitatea înseamnă egalitate”. Puneți la punct după aceea o scenetă prin care să ilustrați printr-o situație concretă concluziile la care ați ajuns. Prezentați sceneta în fața colegilor de clasă, comunicându-le după aceea și concluziile voastre.

Drepturile omului și drepturile culturale

A Declarația Universală a Drepturilor Omului

În anul 1948, la scurt timp după terminarea celui de-al doilea război mondial, Adunarea Generală a ONU a adoptat **Declarația Universală a Drepturilor Omului**.

Drepturile omului pot fi clasificate în mai multe categorii. Astfel, dacă am considera activitatea vitală a omului, atunci trebuie să facem diferența între **drepturi civile**, **drepturi politice**, **drepturi economice** și **drepturi culturale**. **Drepturile civile** (dreptul la viață, la libertatea și securitatea persoanei, la protecție împotriva violenței fizice, a torturii și a tratamentelor inumane etc.) și **politice** (libertatea de expresie, libertatea de asociere, dreptul de a face parte din guvernul unei țări, dreptul de a vota și de a fi votat) se regăsesc în primul rând în articolele 3-21 din **Declarația Universală a Drepturilor Omului**. **Drepturile economice** (dreptul la proprietate, dreptul la muncă liberă aleasă, dreptul la un salariu demn și corect, dreptul la o limitare rezonabilă a orelor de muncă etc.) și **drepturile culturale** (dreptul de a participa liber la viața culturală, dreptul a beneficia de evoluțiile științifice și dreptul de a beneficia de propriile creații) sunt grupate în articolele 22-28 ale **Declarației Universale a Drepturilor Omului**.

B Drepturile culturale

Orice societate este, prin definiție, multiculturală, fiind alcătuită din grupuri care diferă din punct de vedere cultural. Potrivit principiilor democratice, este necesar să se coreleze egalitatea civilă și politică a cetățenilor cu respectarea atașamentelor lor etnice, religioase și la modul general culturale particulare, asigurând în același timp, unitatea societății prin cetățenia comună și libertatea individuală. Acest lucru se realizează în cadrul **societăților interculturale**, acolo unde **se recunosc drepturile culturale ca făcând parte integrantă din drepturile individuale**.

Tocmai în acest sens, în 1966 au fost adoptate de Organizația Națiunilor Unite **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice** (conține și dezvoltă în special drepturile civile și politice prevăzute în **Declarația Universală din 1948**) și **Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale** (conține și dezvoltă drepturile economice, sociale și culturale prevăzute în același document).

1 Drepturile culturale în documente

„Articolul 27

1. Orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui.

2. Fiecare om are dreptul la ocrotirea intereselor morale și materiale care decurg din orice lucrare științifică, literară sau artistică al cărei autor este.”

(*Declarația Universală a Drepturilor Omului*)



1. Statele părți la prezentul Pact recunosc fiecăruia dreptul:

- a) de a participa la viața culturală;
- b) de a beneficia de progresul științific și de aplicațiile sale;
- c) de a beneficia de protecția intereselor morale și materiale decurgând din orice producție științifică, literară sau artistică al cărui autor este.”

(*Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale*)

- 1 Compară fragmentele din cele două documente internaționale citate mai sus. Ce poți constata? Care crezi că este motivul pentru care s-a procedat astfel?

2 Drepturile culturale și drepturile omului

Importanța drepturilor culturale în lumea contemporană a fost subliniată și de UNESCO prin adoptarea la 2 noiembrie 2001, a *Declarației universale cu privire la diversitatea culturală*. Articolul 5 din acest document precizează:

„Drepturile culturale sunt parte integrantă a drepturilor omului, care sunt universale, indisociabile și interdependente. Afirmarea unei diversități creatoare pretinde o realizare plenară a drepturilor culturale, așa cum sunt ele definite în cadrul articolului 27 din *Declarația universală a drepturilor omului* și în articolele 13 și 15 din *Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale*. Orice persoană trebuie astfel să se poată exprima, să creeze și să difuzeze operele sale în limba pe care o dorește și în particular în limba sa maternă; orice persoană are dreptul la o educație și o formare de calitate care să respecte pe deplin identitatea sa culturală; orice persoană trebuie să poată participa la viața culturală așa cum dorește și trebuie să își poată exercita propriile practici culturale în limitele pe care le impun respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.”

Cu alte cuvinte, orice ființă umană are dreptul la cultură, inclusiv dreptul la o identitate culturală și la dezvoltarea acesteia.

- 1 **Apreciază**, prin construirea unui argument pro- sau contra, dacă un om, încercând să-și afirme drepturile culturale, este îndreptățit sau nu să încalce drepturile omului.
- 2 **Organizați-vă** în grupe de patru elevi, citiți documentele internaționale amintite în cadrul acestei lecții și realizați o listă cu drepturile culturale identificate. Comparați propria listă cu acelea ale colegilor și, dacă este cazul, completați-o pe a voastră.

Dezbaterem

Organizați o dezbateră în cadrul căreia să aduceți în discuție următoarea idee: *„Drepturile culturale sunt superioare drepturilor omului în general”*.

3 Educație și drepturi culturale

Tendința majorității, manifestată într-un mod conștient și explicit sau, dimpotrivă, inconștient și implicit, este, în general, de omogenizare, mergând până la impunerea unor modele culturale proprii și minorităților. La rândul lor, acestea pot ceda presiunii sau, dimpotrivă, se vor opune, luptând pentru păstrarea identității lor culturale. Această luptă, justificată de frica pierderii identității, duce, uneori, la atitudini de închidere și chiar de izolare.

Mecanismele politice care își propun să asigure comunităților minoritare dreptul la păstrarea propriei identități, precum cele care sunt promovate de documente internaționale sau cele care au fost puse în practică în România, nu pot, singure, să garanteze relații pozitive între minorități și majoritate.



Diversitatea trebuie astfel să-și ocupe locul său adevărat în școală. Ea trebuie recunoscută, acceptată, prețuită și valorificată în direcția dezvoltării personalității. În școli se întâlnesc elevi care aparțin unor etnii diferite (români, maghiari, romi, germani, turci, tătari etc.), de religii diferite, ce aparțin aceleiași culturi, dar și elevi care, ca efect al migrației forței de muncă și de capital, vin din cu totul alte culturi (chineză, arabă, africană).

- 1 **Organizați-vă** în grupe de patru elevi și identificați o modalitate prin să demonstrați că s-ar putea asigura o mai bună respectare a drepturilor culturale în școala sau în comunitatea voastră.

Dicționar

Indisociabil: care nu poate fi disociat, despărțit.

A Binele comun

Într-o democrație se cunoaște că nimeni nu știe cu certitudine care este binele comun. Fiind vorba de ceva care ne privește, într-un fel sau altul, pe toți, **binele comun nu poate fi decis decât în comun.** Acest lucru este posibil și trebuie să se întâmple nu numai la nivelul unei comunități locale, al unei țări, ci și la nivelul întregii lumi, până într-acolo încât să ne putem afirma ca cetățeni ai lumii, unii cărora „țara le este casă, iar lumea le este țară”.

Desigur, toate acestea se pot întâmpla în măsura în care noi ne implicăm cu toții în viața comunității, a țării și a lumii întregi. De altfel, **implicarea este prima condiție pentru a fi un bun cetățean** al propriei țări, dar și al lumii în întregul ei. O astfel de responsabilitate pentru binele comun a fost surprinsă foarte bine de Papa Paul al VI-lea: „Fiecare om este membru al societății: el aparține umanității în întregul ei. Nu numai acest om sau acela, ci toți oamenii (...) Moștenitori ai generațiilor trecute și beneficiari ai muncii contemporanilor noștri, avem obligații față de toți (...). Solidaritatea universală, care este un fapt și un beneficiu pentru noi, este de asemenea o datorie.”

B Cetățean al lumii

„Că ne place sau nu, a venit momentul de a fi cetățeni ai lumii sau de a vedea pierind întreaga civilizație.” Probabil ceea ce exprimă aceste cuvinte, aparținând lui Anatole France, un scriitor francez, laureat al premiului Nobel pentru literatură, nu se vor împlini niciodată, dar aceasta nu înseamnă că putem ignora sau nega responsabilitatea pe care o avem pentru întreaga lume.

Astăzi există încă frontiere, circulația nu este liberă și sunt mulți oameni care nu reușesc să treacă peste propriile limite pentru a aprecia și a se bucura de diversitatea lumii. Dar, chiar dacă politic nu este încă posibil să fim efectiv cetățeni ai lumii, ne putem simți astfel, putem trăi astfel din punct de vedere cultural. **Fiind simpli oameni**, adică dând dovadă de politețe, de respect, de toleranță, de grijă pentru cei excluși, de prețuire pentru diversitate, de apreciere a culturii proprii dar și a oricărei alte culturi, de implicare în rezolvarea problemelor societății, **suntem deja cetățeni ai lumii.**

1 Diversitatea și perfecțiunea

Nu există zâmbetul perfect, vacanța perfectă, trupul perfect, părinții perfecți, copiii perfecți, sărutul perfect, mașina perfectă și orice altceva a-i gândi, cu o singură excepție: cele pe care le simți, le trăiești sau le ai tu însuși, iar așa fiecare dintre noi. Ceea ce înseamnă că însăși perfecțiunea este diferită de la o persoană la alta, este diversă, atât de diversă încât diversitatea este cea mai importantă caracteristică a sa.



Dacă te cunoști pe tine și știi ce nevoi ai, ce te face fericit, ce te împlinește, ce este perfect pentru tine, nu vei avea probleme că lumea este într-un fel sau altul. Nu te vei mai întreba de ce este atât de dificilă, ci doar de ce este atât de fascinantă, în cele din urmă în 8 miliarde de feluri posibile? Iar răspunsul îl vei găsi imediat: fiindcă fiecare o poate vedea perfectă în felul său, iar laolaltă îi putem „gusta” și aprecia diversitatea.

- 1 Presupuneți, în perechi, indiferent de opinia personală, că sunteți de acord cu ideile enunțate în textul de mai sus. Care credeți că ar fi în aceste condiții motivele pentru care există în lume fenomene precum marginalizarea, excluderea sau lipsa de solidaritate?
- 2 „Dacă aș fi președinte, prioritatea mea ar fi...” Notați pe o foaie de hârtie, fiecare, care ar fi prioritatea personală într-o astfel de situație cu privire la drepturile culturale și la necesitatea dezvoltării unei societăți interculturale. Motivați opțiunile voastre.

2 Cetățeanul global

Cine este cetățeanul global? O persoană care vede omenirea ca pe un tot, pentru care nu există granițe geografice sau culturale, ori alt tip de segregare ideologică. O persoană care se vede pe sine mai întâi ca membru al comunității globale, și nu al unei anumite națiuni.

Așadar, ești un cetățean global dacă:

1. Ești o fire curioasă, vrei să cunoști cât mai multe culturi, tradiții și obiceiuri deopotrivă, și chiar să trăiești o perioadă în concordanță cu specificul lor.
2. Ai o dorință vie de a călători în toate colțurile lumii și convingerea că ți se vor întâmpla lucruri minunate pe drum, oricât de lung ar fi acesta.
3. Manifesti o slăbiciune pentru oamenii de pretutindeni: îți place să-ți faci prieteni oriunde te duci.
4. Ești plin de curaj, ești voluntar, dorindu-ți să te autodepășești continuu.
5. Ți dorești experiențe cât mai diverse, pentru că îți dorești să dobândești o viziune de ansamblu asupra vieții, să ai parte de un simț mai ascuțit al realității.
6. Ți surâde ideea de diversitate și vrei s-o îmbrățișezi din plin, chiar dacă aceasta înseamnă să ieși din zona ta de confort și să te adaptezi unui mediu străin.
7. Ești un ambasador a tot ceea ce ai văzut și ți-a plăcut.
8. Ai obiective mărețe și nu te lași bătut până nu le adaugi în palmaresul tău pe toate, unul câte unul.
9. Sufletul tău abundă de libertate pentru că acționezi întotdeauna autentic, potrivit principiilor și valorilor tale.
10. Poate nu ai avut notele cele mai mari la geografie, dar cu siguranță știi unde găsești cei mai faini oameni, unde poți gusta cel mai picant sos, unde poți savura un răsărit pe cinste sau poți găsi oricând un prieten.

(adaptat după textul 10 caracteristici care definesc un cetățean global, <https://aiasec.ro>)



1. Desenați, fiecare dintre voi, pe o coală de hârtie 12 dreptunghiuri (4 coloane x 3 rânduri), numerotate de la 1 la 12, astfel încât în fiecare dintre ele să puteți nota numărul cerinței, un nume și o țară, potrivit următorului model:

1.
Numele:
Țara:

După pregătirea foilor, completați casetele, într-un timp determinat (10 minute), cu răspunsuri la cerințele de mai jos (nu utilizați, pe propria foaie, mai mult de o singură dată, un același exemplu).

Identifică pe cineva din clasă...

1. ... care a vizitat o altă țară.
2. ... care are un prieten (prietenă) dintr-o altă țară.
3. ... care are familia (o parte a ei) într-o altă țară.

4. ... care are un părinte născut într-o altă țară.
5. ... apreciază mâncarea dintr-o altă țară.
6. ... a ajutat la un moment dat pe cineva dintr-o altă țară.
7. ... cunoaște o altă limbă străină decât cele învățate la școală.
8. ... vorbește mai mult de o limbă acasă.
9. ... apreciază o altă cultură.
10. ... care are o sărbătoare diferită de a ta.
11. ... și-ar dori să viziteze o altă țară.
12. ... și-ar dori să locuiască într-o altă țară.

Citiți o parte dintre răspunsuri. Cine a notat cele mai multe (numărați-le după ce tăiați repetițiile existente pe o aceeași foaie)? Ce credeți că ați învățat din acest exercițiu? În ce măsură, în baza celor învățate și a documentului de mai sus, v-ați aprecia ca fiind un „cetățean al lumii”?

Proiect - Atlasul drepturilor culturale

Ce vom realiza?



- Organizați-vă în grupe de șase elevi pentru a realiza proiectul „Atlasul drepturilor culturale”.
- Proiectul presupune ca fiecare grupă să încerce să realizeze un „Atlas al drepturilor culturale” în comunitatea în care trăiți sau în țara noastră.

Ce vom învăța?

- În primul rând, veți descoperi la un nivel mai profund diversitatea culturală a propriei comunități sau a țării noastre.
- În al doilea rând, veți putea observa în mod direct modul în care oamenii se folosesc de drepturile lor culturale.
- În al treilea rând, dacă este cazul, veți putea identifica încălcări sau limitări ale drepturilor culturale.

În dreapta, harta turistic-umoristică a comunei Luncăvița (județul Tulcea).



Cum vom proceda?

- Primul pas va consta în realizarea unei hărți „orbe” a comunității în care trăiți sau a țării noastre.
- Al doilea pas constă în realizarea unei liste cu drepturile culturale pe care veți lucra, urmând ca pentru fiecare drept să realizați o hartă (de exemplu, ați putea considera dreptul fiecărei persoane de a vorbi limba maternă, caz în care veți încerca să ilustrați pe hartă, într-o manieră creativă, limbile materne vorbite în comunitatea voastră sau în țara noastră).
- Realizați harta fiecărui drept cultural din lista grupei. Încercați totodată să contactați, pe cât posibil, persoane aparținând acelei culturi și să povestiți cu acele persoane pe tema respectivului drept (în ce măsură îi este respectat, în ce măsură apelează la el, ce și-ar dori pentru a putea beneficia într-o mai mare măsură de acesta etc.), urmând ca cele mai relevante fragmente din declarațiile obținute să le utilizați în realizarea hărților voastre (de exemplu, le puteți plasa sub forma unei legende). În măsura în care nu aveți posibilitatea de a întâlni în mod direct reprezentanți ai respectivelor culturi, recurgeți la fragmente literare adecvate, la interviuri și informații din presă etc.
- Asamblați hărțile obținute sub forma unui atlas, oferindu-i și un nume sugestiv. Pregătiți după aceea o prezentare a ceea ce ați realizat, prezentare pe care să o susțineți în fața celorlalte echipe. În măsura în care aveți posibilitatea, popularizați atlasele realizate la nivelul școlii.

Reflectez

Gândește-te la ce ai învățat de-a lungul unității de învățare, după care răspunde la următoarele întrebări:



● Care apreciezi că este cel mai interesant lucru despre care ai învățat? De ce?



● Care apreciezi că este cel mai important lucru despre care ai învățat? De ce?



● Există ceva care nu ți-a plăcut? Dacă da, ce anume și din ce cauză?



● Ce anume crezi că vei putea face mai bine de acum înainte?



● Cu cine ai colaborat cel mai bine în cadrul activităților desfășurate?



● Ce alte lucruri ai dori să afli despre temele discutate în cadrul unității de învățare?



Ce am reținut?



- 1** Cetățean al lumii poate fi persoana care:
 - a. prețuiește doar propria cultură;
 - b. nu se implică în problemele societății sale;
 - c. prețuiește diversitatea culturală;
 - d. dovedește intoleranță.
- 2** O persoană nu beneficiază de dreptul de a:
 - a. avea o identitate culturală;
 - b. afirma și dezvolta propria cultură;
 - c. se bucura de propriile creații culturale;
 - d. manifesta lipsă de respect față de alți oameni și alte culturi.
- 3** Pornind de la cele învățate în cadrul acestei unități de învățare, **crează un rebus în jurul expresiei „cetățean al lumii”**. Realizează o copie a rebusului propriu și oferă-l spre rezolvare unui coleg.

Ce am înțeles?

- 1** Estonia este prima țară din lume care a deschis un program de cetățenie virtuală, unde oricine din lume poate să aplice pentru cetățenie. Programul are drept obiectiv formarea unei comunități prin intermediul căreia să se construiască prima societate digitală propriu-zisă.

Pornind de la această idee, realizează un material în formatul preferat (text, desen, colaj, video etc.) prin care să încerci să arăți cum crezi că va arăta, din punct de vedere cultural, societatea în care vei trăi ca adult.



Poți mai mult!

Jurnalul intercultural

Jurnalul Intercultural a ajuns la final, iar de această dată vă propunem să realizați un material video pornind de la ideile de mai jos.

Sal Lavallo este un tânăr din America, care a reușit să viziteze 193 de țări de pe glob. Călătoria definește firea lui Sal Lavallo: „Călătoresc pentru că înainte de a fi cetățean al Americii, sunt cetățean al lumii. Prin cunoașterea celor din jur stabilem conexiuni, iar eu sunt un individ curios care este dedicat explorării. Vreau să descopăr nu doar locuri frumoase, ci și oameni deosebiți. Cum poate fi pace dacă oamenii nu se înțeleg și cum ar putea să se înțeleagă dacă nu se cunosc unul pe altul?” Dorind să împărtășească experiența sa întregii lumi, Sal Lavallo a realizat un material video (publicat pe

canalul YouTube „Condé Nast Traveler”) prin care încearcă să surprindă pe scurt fiecare țară pe care a vizitat-o.

Pe același canal puteți viziona, de asemenea, o mulțime de materiale video din ciclul „Mulți oameni din multe țări” (*Many People from Many Countries*) prin care se prezintă modul în care anumite oamenii, cu privire la același lucru, se comportă în țări diferite (de exemplu, *70 de oameni arată cum se strănută și se spune „Noroc!” în 70 de țări - 70 People Reveal How To Sneeze and Say 'Bless You' in 70 Countries*).

Vizionați astfel de materiale video și încercați, după aceea, să realizați în echipe unul propriu, prin care să arătați că oamenii sunt oameni în pofida diferențelor dintre ei. Oferiți un titlu materialului video realizat și prezentați-l colegilor.

Ce vom realiza?

- Organizați-vă în două mari echipe pentru a realiza, împreună, „Proiectul Cetățean”.
- Proiectul pe care urmează să îl realizați implică identificarea unei probleme cu care se confruntă comunitatea în care trăiți și a cărei rezolvare presupune inițierea și realizarea unor activități concrete, propunerea unor soluții realiste pentru rezolvarea problemei, precum și interacțiunea cu reprezentanți ai unor instituții publice locale, cu funcționari publici sau aleși locali, precum și cu alte structuri publice și ale societății civile din comunitatea voastră.
- Ținând cont de faptul că în clasa a VI-a studiați *Educația interculturală*, este evident că trebuie să acordați atenție problemelor generate de diversitatea culturală și de necesitatea de a construi o societate interculturală pentru toți oamenii.

Cum vom proceda?

- Implicându-vă într-un astfel de proiect, veți dobândi, în primul rând, cunoștințe, abilități și atitudini deosebit de utile pentru a deveni cetățeni activi și responsabili.
- Totodată, vă veți cunoaște mai bine propria comunitate, veți descoperi cu ce dificultăți se confruntă ea și cum puteți interveni pentru a ajuta în depășirea lor.
- Nu în cele din urmă, realizarea concretă a proiectului va conduce dacă nu la rezolvarea efectivă a problemei, cel puțin la conștientizarea ei, astfel încât factorii direct responsabili să îi ofere atenția adecvată.

Ce vom învăța?



- Identificarea și, în cele din urmă, rezolvarea unei probleme cu care se confruntă comunitatea în care trăiți implică parcurgerea mai multor pași, pe care îi regăsiți sintetic în figura de mai jos:

- **Primul pas** va fi identificarea acelor probleme prezente în comunitatea voastră, respectiv unele care să permită implicarea voastră în sensul rezolvării sau atenuării lor. Pentru aceasta, discutați cu membrii propriilor familii, cu vecini, oameni de afaceri etc., căutați în presa scrisă sau pur și simplu gândiți-vă la ceea ce ați descoperit de-a lungul anului școlar în propria comunitate. Prezentați în plenul clasei problemele identificate.



- **Al doilea pas** (după ce, de comun acord, la nivelul echipei, ați ales problema de care urmează să vă ocupați) constă în colectarea a cât mai multor informații. Încercați, în acest sens, să colectați informații privind: mediul în care se manifestă, persoanele implicate, de când datează problema, cauzele concrete ale problemei, efectele care se pot observa, dacă a mai fost încercată soluționarea și în ce mod etc.

Cum vom proceda?

Al treilea pas constă într-o **analiză temeinică a informațiilor obținute**, astfel încât să obțineți o imagine de ansamblu asupra problemei. Pentru acesta, va trebui în primul rând să grupați informațiile, în funcție de relevanța lor, astfel încât să vă devină clar **care sunt cauzele problemei, pe cine afectează și cum sunt afectate persoanele respective**. De asemenea, acolo unde descoperiți că aveți informații insuficiente, este necesar să reveniți în etapa anterioară, până în momentul în care apreciați că lucrurile s-au clarificat suficient de mult pentru a inventaria posibilele soluții ale problemei și factorii care trebuie să intervină.

Al patrulea pas presupune în primul rând ca, în raport cu problema, să **stabiliți scopul proiectului** (în funcție de alternativa de soluționare pentru care optați), ceea ce vă propuneți efectiv. După ce ați realizat acest lucru, **stabiliți cât mai exact grupul-țintă al proiectului** (cei pe care îi veți ajuta, într-un mod sau altul, prin proiect, cei cărora vă veți adresa, cei care vor putea beneficia de acțiunile voastre). În funcție de acestea, **formulați cât mai concret obiectivele** pe care vă propuneți să le atingeți (în funcție de soluția pentru care ați optat), iar legat de fiecare obiectiv, **gândiți acțiunile pe care ar trebui să le întreprindeți** pentru ca acestea să fie realizate. Atunci când v-ați clarificat toate aceste aspecte, stabiliți la nivelul echipei de proiect **sarcini și responsabilități**, precum și **termenele până la care acțiunile propuse să fie duse la îndeplinire**. În final, fiindcă proiectul vostru deja are o formă concretă, **gândiți un nume** pentru el.

Desigur, odată clarificat ce veți face, cine și când va face, puteți trece la cel de al cincilea pas, și anume **implementarea**. Această etapă presupune, în primul rând, să **pregătiți fiecare acțiune**, inclusiv în ceea ce privește **materialele** pe care le veți realiza. De exemplu, dacă v-ați propus să realizați un eveniment în cadrul căruia colegii voștri, dar și alți membri ai comunității să ia contact și chiar să experimenteze meserii tradiționale, tot mai uitate pe zi ce trece, va fi necesar să **concepeți în primul rând evenimentul** (*Cine va participa? Ce va face fiecare categorie de participanți? Unde va avea loc evenimentul? Când va avea loc evenimentul? În ce condiții poate avea loc evenimentul? etc.*), să asigurați participarea meșterilor, materialele necesare, să obțineți, dacă este cazul, aprobările necesare și, desigur, să îl popularizați, ceea ce se poate face prin conceperea unor afișe, prin anunțuri în presă etc. Iar când totul este pregătit, implementați!

Ultimul pas, cel de al șaselea, se va referi la **evaluarea întregului vostru efort**, a proiectului. În acest scop, va trebui să **realizați un portofoliu al proiectului**, astfel încât acesta să poată fi prezentat colegilor și chiar expus pentru a-l populariza la nivelul întregii școli. Portofoliul proiectului, în funcție și de conținutul acestuia, îl puteți realiza sub forma unor panouri care să servească atât prezentării, cât și afișării. De exemplu, ar putea fi vorba de următoarele panouri:

1. **Prezentare generală a proiectului** (titlul proiectului, logo-ul proiectului, problema abordată, scopul urmărit, grupul țintă, perioada de derulare a proiectului).
2. **Obiectivele proiectului** (legat de acestea, puteți preciza și principalele acțiuni planificate).
3. **Implementarea proiectului** (prezentarea detaliată, cronologică, a ceea ce s-a întâmplat, pornind de la primii pași, trecând prin derularea concretă a acestuia și până la obținerea rezultatelor; desigur, puteți realiza prezentarea efectivă a implementării prin intermediul mai multor panouri).
4. **Evaluarea proiectului** (corelat scopului și obiectivelor, precizați rezultatele obținute, inclusiv materialele, dacă este cazul, realizate pentru grupul țintă sau pentru informare; de asemenea, aici puteți crea un capitol special dedicat experiențelor personale, dar și celor care au fost implicați în calitate de grup țintă).

Realizați prezentarea efectivă a proiectului, după care, pentru a obține un *feed-back* cât mai complet, oferiți posibilitatea unei discuții deschise pe marginea proiectului, în cadrul căreia solicitați opinia colegilor și a altor invitați despre întreaga voastră activitate.

Ce am reținut?



- 1** Alege acele atitudini/comportamente care apreciezi că trebuie manifestate în raport cu oameni aparținând altor culturi:

<input type="checkbox"/> recunoaștere	<input type="checkbox"/> intoleranță
<input type="checkbox"/> acceptare	<input type="checkbox"/> deschidere
<input type="checkbox"/> toleranță	<input type="checkbox"/> evitare
<input type="checkbox"/> dialog	<input type="checkbox"/> recunoaștere
<input type="checkbox"/> respect	<input type="checkbox"/> dezinteres
<input type="checkbox"/> respingere	<input type="checkbox"/> xenofobie
<input type="checkbox"/> solidaritate	<input type="checkbox"/> înțelegere

- 2** Facilitează o comunicare interculturală eficientă:

<input type="checkbox"/> abandonarea/eliminarea prejudecăților
<input type="checkbox"/> încurajarea stereotipurilor
<input type="checkbox"/> respectarea diferențelor culturale
<input type="checkbox"/> evitarea discriminării
<input type="checkbox"/> recunoașterea și aprecierea valorilor
<input type="checkbox"/> implicarea în problemele societății
<input type="checkbox"/> separarea oamenilor pe criterii etnice
<input type="checkbox"/> cunoașterea mai multor limbi străine

Ce am înțeles?

- 1** Una dintre problemele acute ale lumii în care trăim este aceea a refugiaților. Indiferent de cauzele care l-au condus într-o astfel de situație (război, discriminare, sărăcie etc.), oamenii respectivi se confruntă cu dificultăți majore. Adesea însă, acolo unde ajung, nu sunt primiți astfel încât să fie evidentă solidaritatea umană, ci chiar dimpotrivă. Informează-te cu privire la problema refugiaților în lume și scrie un text (o compunere, o scrisoare adresată tuturor oamenilor, un cântec etc.) prin care să arăți cum ar trebui tratați cei constrânși să devină refugiați, astfel încât să pledezi pentru toleranță, respect și solidaritate.



Refugiați sirieni



Refugiați rohingya

Poți mai mult!

JURNALIȘTI ÎN ACȚIUNE

Organizați-vă în două sau trei echipe, fiecare dintre acestea urmând să constituie redacția unui ziar care va fi dedicat, într-un unic număr, unei probleme care se leagă, la nivelul comunității voastre, al regiunii unde trăiți sau al țării, de funcționarea unei societăți interculturale. Problema poate să vizeze marginalizarea unor persoane sau grupuri, situații de excludere sau de izolare socială, dificultăți în comunicarea interculturală sau orice alt caz care apreciați că merită atenția voastră.

Identificați problema de care vă veți ocupa și discutați asupra materialelor pe care le veți realiza, în funcție de formatul și numărul de pagini al ziarului.

Încercați să realizați, în raport cu problema asupra căreia veți lucra, materiale jurnalistice (editorial, știre, reportaj, foto-reportaj, anchetă, interviu, dosar etc.) cât mai diverse, fără a omite să abordați atât prezentarea sa, cât și creionarea unor soluții.

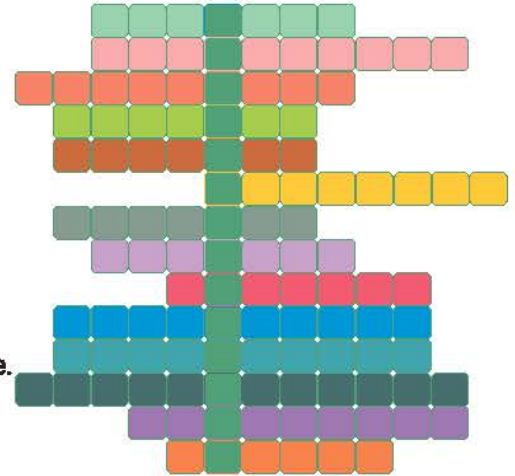
Realizați publicația efectivă, după care, în măsura posibilităților, multiplicați-o, astfel încât să o puteți distribui atât în școală, cât și afara acesteia.

Ce am reținut?



- 1** Acel tip de comunicare în cadrul căreia oameni din diferite culturi interacționează în mod direct se numește comunicare...

1. Neînțelegerea limbii constituie o ... în comunicare.
2. Fiecare om are o ... culturală.
3. Diversitatea culturală trebuie ... de fiecare dintre noi.
4. Față de diversitatea culturală trebuie să manifestăm ...
5. Grija față de moștenirea culturală este o ... a fiecărui om.
6. A trăi resimțind că aparții umanității, înseamnă a trăi ca ... al lumii.
7. ... se dobândește prin conviețuire socială.
8. Excluderea socială conduce la ... socială.
9. Xenofobia reprezintă teama sau ura față de ...
10. ... reflectă experiența anterioară la nivelul comportamentului.
11. A ... constă în tratarea diferită a persoanelor aflate în situații identice.
12. În raport cu oamenii aflați în dificultate trebuie să manifestăm ...
13. ... reprezintă respectul față de libertatea unei alte persoane.
14. A crede în superioritatea unei rase înseamnă a da dovadă de ...



- 2** A trăi într-o societate interculturală nu presupune:

- a. să ne cunoaștem propriile origini culturale;
- b. să acceptăm diversitatea culturală;
- c. să fim onești față de ceilalți;
- d. să impunem cultura proprie în detrimentul altor culturi.

- 3** Este un cetățean al lumii persoana care:

- promovează moștenirea culturală
- prețuiește diversitatea culturală
- dovedește solidaritate față de semenii săi
- combate discriminarea și intoleranța
- se implică în rezolvarea problemelor
- se bucură să comunice intercultural

Ce am înțeles?

- 1** Organizați-vă în grupe de șase elevi, urmând ca fiecare dintre voi, în cadrul unei activități numite „Pălăriile gânditoare”, să își asume unul dintre următoarele roluri:



„Pălăria albă” - este cea care oferă informații despre tema sau ideea adusă în discuție, fiind neutră și obiectivă;

„Pălăria roșie” - este cea care insistă pe sentimente, pe emoții, exprimându-le în raport cu ceea ce se discută, fără a trebui să le justifice;

„Pălăria neagră” - este vocea prudenței, oferind o perspectivă pesimistă, plină de avertismente asupra lucrurilor;

„Pălăria galbenă” - gândește pozitiv și constructiv, exprimând optimism și entuziasm, până într-acolo că observă doar aspectele pozitive;

„Pălăria verde” - este gândirea creativă, caută alternative, oferind soluții chiar și atunci când acestea par să nu existe;

„Pălăria albastră” - adeptă a ordinii, își dorește ca lucrurile și ideile să fie clare, mediază conflictele și încearcă să identifice o poziție comună, acceptabilă pentru toți.

Discutați și analizați ideea de „cetățean al lumii”, astfel încât fiecare dintre voi să încerce să ofere o perspectivă asupra acesteia potrivit cu rolul asumat. Pregătiți după aceea o scenetă pe care să o jucați/interpretați în fața clasei.

Ce am înțeles?

- 1 Scrie o compunere de aproximativ două pagini în cadrul căreia să încerci să prezinți modul în care ți-ai dori să arate societatea umană atunci când vei fi un adult. Urmărește ca în cadrul compunerii să utilizezi ceea ce ai învățat de-a lungul anului școlar la *Educație interculturală*, ținând cont și de ceea ce îți sugerează imaginile de mai jos. Oferă un titlu adecvat compunerii tale.



Poți mai mult!

CALENDAR INTERCULTURAL

Organizați-vă în 12 echipe pentru a realiza, împreună, un „Calendar intercultural”.

În acest scop, fiecare echipă va alege una dintre lunile anului, urmând să realizeze un poster dedicat respectivei luni (stabiliți dimensiunea posterului la nivelul întregii clase, astfel încât ele să poată fi reunite într-un calendar).

În raport cu fiecare lună, de comun acord la nivelul clasei, alegeți una dintre minoritățile naționale prezente în țara noastră, acordând atenție în primul rând celor prezente în comunitatea sau în regiunea în care trăiți, fiecare lună fiind astfel dedicată uneia dintre acestea.

Informați-vă asupra sărbătorilor culturale din respectiva lună (inclusiv cele de la nivel mondial) pentru a le preciza în cadrul calendarului, fără a vă limita de această dată doar la minoritatea națională în cauză.

Colectați după aceea informații cu privire la cultura poporului căruia îi aparține respectiva minoritate națională, astfel încât să identificați

motive specifice pentru a decora posterul pe care îl veți realiza. În decorarea posterului, puteți utiliza ca punct de plecare imaginea de mai jos.





ISBN 978-606-31-0614-9



9 786063 106149